HT
HON

SKAUDIRAAMAT

Raamatuseerias "SKAUDIRAAMAT" antakse välja nii ilukirjanduslikke skauditeemalisi raamatuid kui ka skautide käsiraamatuid.

1. Jussi Lappi-Seppälä
   VANEMSKAUTIDE KANGELASTEGU

2. Robert Baden-Powell
   JUHISEID SKAUDIJUHTIDELE

3. Aaro Honka
   SUURLAAGRI SEIKLEJAD

4. Jussi Lappi-Seppälä
   ALATI VALMIS!
   ilmub käesoleva aasta sügisel

AS SKAUDIVARUSTUS

Raamatuid võib tellida aadressil:
As Skaudivarustus
Pk 3142
EE0090 TALLINN

VIIMSI RAAMATUKOGU
1511 041131

3. Aaro Honka: SUURLAAGRI SEIKLEJAD

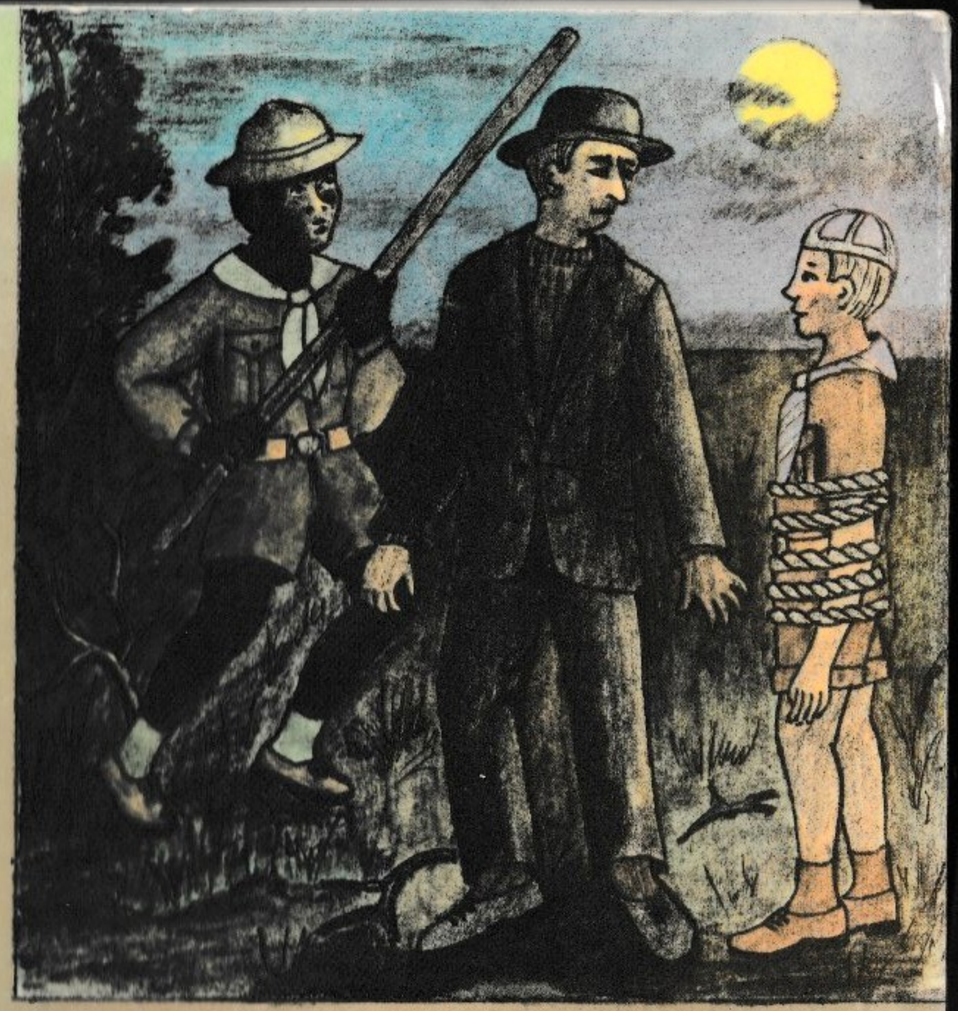

AARO HONKA

SUURLAAGRI SEIKLEJAD

SKAUDIRAAMAT 3.

AARO HONKA

SUURLAAGRI SEIKLEJAD

SKAUDIJUTT

Tõlkinud Marika Jürgenson

KUSTUTATUD
29. 07. 2026
Viimsi Raamatukogu

TALLINN 1994
AS SKAUDIVARUSTUS

Originaali tiitel:

SUURLEIRIN SEIKKAILIJAT

KAANE JOONISTUS: G. KAUBER
ISBN 9985-833-02-3

KUSTUTATUD
Viimsi
Raamatukogu
29. 07. 2026

Viimsi Raamatukogu

Trükikoda "Ühiselu"

I

ALGUSPONNISTUSED

"No nii!" ütles Kalle paljutähendavalt ja vahtis oma parema jala suurt varvast, millega ta parajasti hoovi liiva sisse kunstipäraselt aastaarvu 1929 jutitas.

Alati, kui Kalle juba "no nii" ütles, tähendas see, et mingi "kümnesse" mõte on tema peas sündinud ja kõik teised ümberringi jäid aupaklikult vait ning teritasid oma tähelepanu. Kallel oli teatavasti peas palju muudki, kui paljalt saepuru ja kui sellele lisada veel 15 eluaasta uljad kogemused, märkimisväärne annus ihurammu ning säravad mustad silmad, siis on ilmselge, et meie linnaosas ei leidunud ühtki alla 20-aastast kutti, kes poleks targemaks pidanud vait jääda, kui Kalle midagi öelda tahtis.

Sedasama tegin minagi, kellele paps ja mamps olid mingil nõrkusehetkel pannud nimeks Nikodemus — õnneks lühendati see küll peagi Nikeks — ja kes ma olin sel ajal Kalle truu adjudant nii lütseumi viiendas klassis kui ka skautluses ja mujalgi, ning jäin Kallet suurte silmadega vahtima.

Selsamal ajal töötasid aga mu ajunatukesed täie hooga, sest see, mis Kallel praegu jutuks tuli, ähvardas nässu ajada kogu meie üheskoos plaanitud suvepuhkuse.

"Nii see on, Nike," kordas Kalle veel kord. "Mul tuleb sellest inglismannide Jamboree-laagri kohast ära öelda, nii raske kui see mulle ka on. Sa, vana semu, saad ju ometi aru, et pelgalt kingade viksimisega pole nii lühikese aja jooksul võimalik kolme tuhat marka teenida, nühiksin või elu eest. Aega on ka vaid nädalakene järele jäänud ja mul on tervelt tuhat marka puudu."

Mina ohkasin vaid kaastundlikult ja pingutasin ajusid nii pingsalt kui juulikuu kuumus seda vähegi lubas. Mulle oli täiesti selge, et skautlaager, millest olime terve pika talve ja kevade und näinud ja juba ette unistanud kõiksugustest toredatest ettevõtmistest, mis me seal korda saadame, et see laager ei paku mulle mitte mingit pinget, kui Kallet pole. Miks küll Kalle pole minu vennaks sündinud, paps oleks siis ka tema kulud kinni maksnud, täpselt nii nagu ta minu osavõtumaksu maksis, et saaksin puhata hiigellaagris, kuhu maailma kõiksugustest riikidest parimad pojad kokku tulevad. Oli siis Kalle selles süüdi, et ta üleüldse vanemateta laps on ning et tema kasuisa, kojamees Tossavainen, on üks Euroopa vaesemaid tänavapühkijaid! Kalle oli koolis minust palju paremate tulemustega kuuendasse klassi üle viidud, mina olin aga oma tulemuste eest

isalt laagriraha saanud, aga tema mitte, kuigi Kalle on nii vahva kutt, et teisi pane kümnete kaupa punti enne kui ühe kallesuguse kokku saad!

Ohkasin raskelt kui vana vedur ja nihelesin puupakul, kus sõbra kõrval istusin. Teadsin, et Kallel on vana jäära eneseuhkus, nii et papsi poolt pakutud rahaabi polnud mõtet talle enam teist korda pakkuda. Olin seda juba kunagi varem teinud, aga selle peale vastas mulle Kalle (otsekohene nagu ta on) sellisel viisil, et ma sealsamas häbi pärast maa alla vajuda tahtsin.

"No nii!" kordas Kalle ning tõusis reipalt püsti, käega püksitagumikku puhastades. "Tuleb tööle minna!"

Ajasin minagi ennast püsti, tuju oli sant, nagu oleksin hea jao saksa keelt pidanud pähe tuupima. Kogu maailm tundus troostitu ja elul polnud rohkem mõtet kui mädal tomatil.

Teab kuidas meil Kallega oleks kõik lõppenud, kui mitte selsamal hetkel poleks parajasti üks vana vares meist üle lennanud, et kõrvaloleva vahtra otsas istuda. Aga enne jõudis ta oma nimekaardi mu vasaku õla peale lasta. Sain tigedaks ja tahtsin talle juba kiviga visata, kui järsku mu peas miski plahvatas.

"Heureka!" kiljatasin ma ja oleksin hea meelega varesele musi andnud.

"Päikesepiste said või?" küsis Kalle hoolitsevalt ja pani oma kämbla mulle laubale. "Psssiiihh! Sa mine kasta ennast vette, muidu lähed põlema."

Mina aga haarasin Kalle ümbert kinni ja kukkusin sellise vardiga keerutama, et tagahoov värises. Siis jätsin ma ta rumala näoga sinnapika seisma ja tormasin eeshoovi, sealt ajuga köögiuksest sisse ja sama tuhinaga otse papsi kabinetti.

Isal käis parajasti mingisugune tööalane koosolek ja "sel ajal pole hea vana karu häirima minna", nagu mu taiplik suur õde alati ütleb, aga mina olin nii tuhinas, et oleksin äärepealt "tere" ja "andestust" unustanud, enne kui papsi kuuehõlmapidi kõrvaltuppa tirisin. "Vana karu" torises vastu, kuid ma ei teinud seda kuulmagi. Mul õnnestus sajakilone paps teise tuppa pukseerida ning laia tugitooli istuma suruda. Ise istusin sama tooli käsipuule, panin ühe käe puusa ja hakkasin, teist kätt abiks võttes, oma plaani selgitama.

"Üle tagahoovi lendas üks vares ja lasi mulle õlale..." alustasin ma.

"Küll on huvitav," ironiseeris paps, kulmud nagu v-täht. "Tõesti harv juhus. Oli see ikka õige vares?"

Hääl oli isal pahaendeline, kuid ega ta nii tige polnud kunagi kui välja näidata tahtis. Arvan, et tema kohta kehtis just see ütlus, et ta on kuldse südamega inimene. Seepärast ma ei lasnud ennast segada, vaid jätkasin:

"Ma tahtsin teda seepeale kiviga visata ja et kivi tuli ülespoole heita, sähvatas mul sellest pähe hiilgav mõte, kuidas meil oleks võimalik Kalle Jamboreesse saada," seletasin mina ja heilutasin parema käega papsi lipsuotsa.

"Ah nii?" torises isa ja näris oma vurruotsa. "Nii et kavatsed Kalle Inglismaani visata?"

Paps oli päris tige ja tahtis toolilt tõusta, kuid ma lükkasin ta tagasi istuma, iseenesest mõista viisakalt ja ettevaatlikult. Seejärel rääkisin talle oma plaanist, mille peale papsi nägu hakkas selginema ja lõpuks oli ta päris pühapäeva-ilmeline. Ta võttis põuetaskust rahakoti ja kaks krabisevat viiesajamargast vahetasid omanikku. Panin need oma püksitaskusse ning kumbki meist läks teineteisele silma pilgutades oma teed — isa tagasi pooleli jäänud koosolekut jätkama ja mina tivolisse asju ajama.

Õhtupoole, kui Kalle töölt tagas tuli ja ma teda üle õue kojamees Tossavaineni elamu poole minemas nägin, läksin ma teda enesega linna kaasa meelitama. Tossavainen, vana kuivetunud mehejuurikas, kes kunagi nooruses oli mööda erinevaid maailma meresid seilanud, porises midagi hoovi koristamisel abiks olemisest, kuid kui mina omalt poolt lubasin, et toimetan koos Kallega selle töö ära, siis kui linnast tagasi tuleme, lubas ta Kallel minna. Nii me suunasimegi oma reipad sammud linna selle kandi poole, kust karussellimuusika kõrvu kostus.

Patseerisime mööda tivolit, kuid nii lapsemeelsed me kah enam polnud, et oma vähest raha igasuguse tühja-tähja peale raisanud oleksime. Tiirus lasime õhupüssist mõned paugud. Kalle võitis tuhmi taskupeegli, aga minul oli rohkem õnne — sain terve kotitäie datleid.

"Mõnus värk see siin," arvas Kalle, ise kotist peotäie datleid koukides ja neid ükshaaval kaarega suhu hüpitades. "Tühja sest tingel-tanglist, aga siinne üleüldine atmosfäär on selline mõnus, väheke suurilma ja seikluste hõnguline."

"Nii see, vennas, on," kinnitasin minagi ja püüdsin meie samme eemaloleva väikese telgi poole suunata. Seejärel osutasin käega selles suunas ja ütlesin võimalikult ulja häälega: "See rammuvasara-mees on vist peast napakaks läinud."

"Kuidas nii?" uudishimutses Kalle.

"Poisid ütlesid hommikul, et ta on autasuks lubanud tervelt tuhat marka, kui leidub keegi, kes nuiaga alusele sellise matsu paneb, et seier tippu kargab. On rammumehi siingi linnas, või mis sina arvad?"

"Muidugi," võttis Kalle tuld. "Lähme vaatame, mis värk see seal on."

No nii, Kalle oli liimile läinud ja täis rahulolu, astusin tema järel telgiuksest sisse. Peale meie ei olnud seal ühtki rammukatsujat.

Takseerisime veidike aega vasarat, kuni Kalle selle oma kämmalde vahele võttis, et proovida,

kuidas ta ka on. Selsamal hetkel tõusis nurgalaua tagant libekeelne asjamees ning hakkas meid rammukatsumisele keelitama.

"Minu herrad võtab vasar — lööb kevvasti — lendab katuseni — saab tuhat marka — proovib — maksab ainult kolm marka," lipitses ta ja hõõrus peopesasi kokku nagu rõivakaupmees Goldbaum oma poe uksel.

"On alles libedanäoline lurjus," sosistas mulle Kalle ja pani oma pöidlad vöö vahele. See oli märk, et Kalle mõtles pingsalt.

Viimaks tiris ta mind varrukast.

"Lähme minema," pani ta ette. "Selle peale kolm marka ära raisata on liiga kallis lõbu. Selle raha eest saaks kaks leiba ja terve liitri hapupiima sinna juurde."

Suusoojaks olgu mainitud, et hapupiim oli nii minu kui Kalle lemmikjook, ja selle mainimine praegu ehmatas mind väga, nii et otsustasin välja tulla oma viimase trumbiga. Võtsin omakorda vasara kätte ja hindasin selle raskust.

"Kuule, vennike," ütlesin Kallele ärplevalt. "Veame kolme marga peale kihla, et ma virutan kõrgemale kui sina, vaatamata sellele, et sind turskeks selliks peetakse."

Kallel polnud kerklemise kommet ja oma rammu ta niisama ei demonstreeri, kui vajadust pole, kuid üks nõrkus oli temalgi. See oli kihla vedamise soov,

mille ta ilmselt oli oma kasuisalt Tossavainenilt külge saanud. Sellega läkski ta nüüd alt.

"Miks ka mitte," nõustus ta ja kääris käised üles. "Proovime järele. Pole sinagi mingi nännipunn, nii et võid tõesti isegi võita. Kolm marka on paras, kes kaotab, maksab libekeelele lõbu kinni — nõus? Sina proovi esimesena."

Vaevalt, et Kallel oli aega tähele panna, kuidas me telgiperemehega vastastikku silma pilgutasime, kuna tegime seda õige kiiresti. Seejärel tõstsin vasara kõrgele pea kohale, sihtisin hetke silmadega alust ja raksatasin vasaraga kõigest jõust selle pihta.

"Veega hea löök, veega hea," kiitis asjamees, pidevalt käsi hõõrudes.

"On sul ikka jõudu," imestas Kalle osutit vahtides, mis näitas, et olin selle peaaegu tippu saanud. "Tuleks vist alla anda, aga proovida võib siiski."

Kalle haaras vasara, tõstis selle oma lühikeste sitkete käsivartega üles, vahtis otsustavalt enese ette nagu väepealik Döbeln Juutase jõe äärses lahingus, vibutas vasarat korra, vibutas teisegi korra ja lajatas ta siis sellise raksuga alusele, et põrand värises ja kogu telk õõtsus.

Osuti hüppas üles, ületas minu saavutatu, jõnksatas korra, tõusis veelgi — ja puudutas kõige ülemist serva!

Minu rõõmuhõiske peale tõstis Kallegi pilgu, et oma tulemust näha. Esialgu vahtis ta arusaamatu

näoga, kuid peagi levis üle tema ponnistusest punetava näo õnnis naeratus.

"Sa-mu-meie!" hüüdis ta. "Sa-mu-meie! Kas see hüppas tõesti ülemise ääreni välja!?"

Telgiperemees püüdis väga masendunud välja näha ning jõllitas tükk aega osuti suunas. Ta oskas oivalise näitlejana pinget üleval hoida.

"Foih, mind," hädaldas ta viimaks. "Foih, mind! Nüüd tuleb pankrot, üks kole pankrot. Mina pean see tuhat marka välja maksma! Foih, mind!"

"Maksa aga Kallele raha välja," sekkusin mina tema halamisse. "Kergita aga kukrut, vanamees, enne kui politsei järele läheme!"

"Ei mina ole suli," ütles asjamees solvunult ja ajas end sirgu. "Mina olen aus mees, siin rahad, võtavad ja lehevad minema!"

"Ära nüüd nutma ka hakka," rahustas teda Kalle ja pistis raha taskusse, endal Hango küpsistereklaami naeratus näol. "Su oma viga, kes käskis sul autasu sajalt margalt tuhande peale tõsta."

"Ei mina teine kord rohkem anna, kui ainult sada marka," pobises telgiperemees laostunud ilmel. "Lehevad nüüd minema, et mina saan maha rahuneda."

Mis meil muud üle jäigi, kui telgist lahkuda, kumbki omal kombel rahul. Telgiuksel pööras Kalle end veel hetkeks ringi ja õpetas heatahtlikult:

"Ei maksa närvi minna. See lühendab eluiga."

Selle peale röögatas mees korra ja hakkas meie poole ägedalt rusikaid vehkima, mille peale nobedalt kadusime. Astusime pikkade sammudega tivoli väravate suunas, ja alles neist väljapool pääsesid Kalle keelepaelad taas valla.

"No nii," ütles ta ja patsutas hellalt rinnataskut. "Nüüd on mul see Jamboree-raha olemas. Oh-sa-mu-meie, Nike, sa ei tea, kui hea meel mul on. Sa ei oska seda isegi ette kujutada, mida tähendab, kui see paljuräägitud õnn ükskord ka õigel ajal kaela sajab!"

Kalle oli nii õndsa näoga, et ma neelasin viimase datli koos kiviga alla ja see andis mulle hea ettekäände köhatusteks ja silmade pühkimiseks.

"No-no, ära siis nende kaotatud kolme marga pärast nii kurb ka ole," lohutas Kalle mind ja tagus mulle natuke liigagi tugevasti vastu selga.

"Need kihlveorahad jäid meil maksmata," meenus talle äkki ja ta lisas: "Tead, ma lähen maksan need meie mõlemi eest ära."

Ta jooksis tivoli territooriumile tagasi, kuid naases peagi hämmeldunud näoga.

"Selle telgi uksel oli silt "Suletud"," teadustas ta. "Kas tõesti pidi vanamees kogu oma raha mulle andma?"

"Vaevalt küll," arvasin mina. "Viimased päevad on ta seda siin küll lausa kokku kühveldanud, jõudu ja aega säästmata, vaevalt et ta nüüd kohe puupal-jaks jäi."

"Ilmselt küll," nõustus Kalle. "Ega tal muidu poleks nii suuri sedeleidki kohe võtta olnud. Aga äkki lõin ma liiga kõvasti, nii et rikkusin ta riista ära? Sel juhul peaksin talle remondikulud kinni maksma..."

"Ära nüüd oma rammu üle kah hinda," ütlesin solvunult. "Kuigi su skaudinimi on Vägev Pühvel, oleks selle kaadervärgi lõhkumiseks siiski natuke teisekaalulisi mehi vaja."

"Ilmselt küll," vastas Kalle kergendust tundes. "Selle libekeele nägu oli küll kinnimaksmist väärt, kui ta taipama hakkas, et peab rahad lagedale laduma, ha-hah!"

"Heh-heh," nõustusin mina ja mõtlesin papsi viiesajalistele, mis lõpuks õige omaniku kätte olid jõudnud. Eks selle asja korraldamine oli väheke vaevagi nõudnud, kuid õnneks oli telgi asjamees üsna pea nõustunud, kui temalt Kalle rammukatsu-mise ajaks osuti "reguleerimist" palusin.

Kui arvestada ka seda, et libekeel mu oma taskurahadest veel kakskümmend marka valurahaks sai, siis arvan, et temagi jäi rahule. Kui Kalle on rahul ja minul hea meel ning papski loovutas oma viiesajased rahuliku südamega, siis tuleb välja, et mu plaan oli nii oivaliselt paika pandud ja asja-osalised õnnelikuks teinud.

Sel õhtul polnud ilmselt terves riigis teist nii õnnelikku inimest kui Kalle ja mina, sel ajal, kui me

tagahoovi vahtrapuu all istusime ja plaani pidasime, mida kõike me seal Jamborees ära teeme.

Sellele vanale varesele olin ma otsustanud osta ühe hästi mõnusa kondi, kuna tema ju oligi selle fantastilise plaani tõukejõuks, mille mina isa abiga läbi viisin. Õigemini, oli ta kogu selle plaani õnnestunud kehastus, sest Kalle saab ju nüüd koos minuga Jamboreesse!

Nagu ma juba ennegi mainisin, poleks laager mulle suutnud mitte midagi pakkuda, kui Kalle oleks sealt puudunud. See, kellel endal on samasugune hea sõber, mõistab mind kindlasti.

Kuigi olen selleski kindel, et teist nii vahvat selli nagu Kalle, pole terve Euroopa maakamaral olemaski. Ma poleks ilmaski jaksanud ilma Kalle abita terve talv lektor Luukkaneni juures käia inglise keelt õppimas, mille oskus on aga laagris vältimatu. Luukkanen imestas alati, kui hästi Kalle hääldab ja kui kiiresti talle kõik meelde jääb ja selle kõrval sain minagi kuidagiviisi inglismannide keelega hakkama. Üleüldse oli Kalle igapidi tore kutt, kuigi ta polnud ei klassi priimus ega plikade silmarõõm.

Selliseid mõtteid mõlgutades ja omavahel juttu puhudes lendas aeg vahtra all lausa märkamatult ning ma kartsin, et paps saab hirmus kurjaks, kui näeb mind alles südaöö ajal magama hiilimas. Kuid esiuks oli veel lukustamata ja kui olin kikivarvul oma toa ukseni jõudnud, tuli paps ise ja tahtis teada, kuidas plaan oli õnnestunud. Ta polnud raasugi

pahane, vaid koguni patsutas lahkudes mu lagipead ja pobises midagi selles liinis, et minust võib veel inimenegi saada.

Mida ta sellega öelda tahtis, ei jaksanud arutlema hakata, ja ega sel ka mõtet poleks olnud, kuna vanemad inimesed räägivad üldse tihti arusaamatut juttu. Seda otsustasin aga küll, et kuna paps oli nii vastutulelik ja hea olnud, siis tahtsin talle samaga vastata ja talle kasvõi iga päev sealt Inglismaa Jamboreest postkaardi saata ja sellele natuke rohkem kirjutada kui lihtsalt "elan hästi, tervisi kõigile kodustele". "Ega sellises sõnumis pole tõesti stiili ega võlu", nagu Kalle ütles, kui me eelmisel suvel koos Lammassaare laagris olime ja kui ta mu kodustele mõeldud lühisõnumeid näinud oli.

Kusagil une piiril olles meenusid mulle Kalle sõnad, mis ta lausus, kui vanale pahurale Tossavainenile Lammassaare laagrielust pikka ülevaadet kirjutas. Keset seda kirjavorpimist tõstis ta äkki silmad paberilt, vaatas telgiuksest välja kaugustesse ja ütles tasa: "Mis tunne oleks küll omaenda isale või emale kirjutada?"

Enne kui talle midagi vastata jõudsin, pistis ta naerma ja lisas häälekalt: "Ära, Nike, arva, et ma seda tõsiselt mõtlesin! Mul tuli lihtsalt üks film meelde, kus oli just selline koht. Tobe, kas pole?"

Nõustusin temaga, kuigi mu vastus kõlas ebakindlalt.

KUSTUTATUD
29. 07. 2026
Viimsi Raamatukogu

II

REISISAGINAD

Viimasel nädalal oli sagimist kui Henrikssoni pulmas, kui meid isade maalt lahkumiseks ette valmistati. Koos mampsiga sai kokku pandud seitset sorti laagrikraami, paksust villasest tekist nööpideni ja emailnõudest kingaviksini välja. Kõige selle vahele poetas mamps pisaraid ja tundis hirmu poega ootavate merimadude, tormi ja muude õuduste pärast. Kuid paps ainult näris oma vurruotsi ja kihistas kogu selle jandi peale vaikselt naeru.

"Sa, Nike, ära unusta ka Inglismaa lääneranniku käia," ütles ta. "Seal asub Atlandi ookean, kus sinust räpasemadki poisid mahuvad end puhtaks pesema."

"Ära ainult üksi liiga sügavale vette mine," tuletas mamps meelde.

Mind Kallega veidike küll tüütas see ema pidev hirm, kuid eks naisterahvastest tuleb ju ka vahel aru saada. "Igal linnul oma laul," nagu Kalle kogenud elumehena öelda tavatses. Kalle oli juures, kui minu määratut nodikuhja hakati mahutama torn-seljakotti,

mis igal laagrisseminejal ettenähtult ühesuurune oli. Enam-vähem asi õnnestus, kui Kalle oli eelnevalt hunnikust taktitundeliselt kõrvale tõstnud ema poolt sinna salaja peidetud 20 kuklit ja kümmekond šokolaaditahvlit ja kui sajakilone paps oli veidike seljakoti otsas trampinud. Olgu möödaminnes mainitud, et need kuklid ja šokolaaditahvlid pidasid täpselt pool päeva vastu, kui me tagaaias oma viimaseid plaane pidasime.

See oli küll igaveseks meeldejääv esmaspäeva õhtu, kui me Kallega seljakotid seljas, koduõuest välja, oma lipkonnamaja poole tormasime, sandaalides, musta värvi villastes sokkides, ääristatuna sinivalge triibuga, vasttriigitud sinistes põlvpükstes, pruunis pluusis, mille paremale rinnataskule oli õmmeldud siidist Soome lipp, sinises kaelarätis, millel valge ääris ja uljalt mõlkivajutatud cowboymütsis. Seal võttis meid lipkonna Fatsi, kes nooruses palju mööda Ameerikat rännanud, isiklikult vastu ning kontrollis meie kraami ja andis passid kätte.

"All right," hüüdis ta heatujuliselt. "Laske aga edasi Jumala armus."

"Teeks ehk mõne ülesvõtte ka," tegi Fatsi ehk insener Porojärve vanem poeg Jaska ettepaneku. Ta oli kirglik fotograaf. "On meid siin paras kena "kvintett" koos."

No, said need pildidki võetud ja me olime kõik nii marutähtsate nägudega, kuna teadsime, et oleme hirmus kaugele minemas ja naasmisest polnud veel

midagi teada. Fatsi ise võttis pilti ja me mahtusime vaevu-vaevu sellele ära, kogu meie kamp täies hiilguses — Kallest ja Jaskast alustades, siis Jaska noorem vend Jussi ning minu ja Kalvoneni Jokega lõpetades.

Seejärel tulid loendamatud kätlemised, kuna peaaegu kogu lipkond oli neid saatma tulnud, oli ka sugulasi ning terve tsiviilide vägi.

Rahvas hüüdis meile "elagu!", kui meie salk treppidest alla tänavale sammus ja jaama poole suundus ning tuleb tunnistada, et meile see meeldis. Käisime rivis, kuid Rannapuiestee ja raudtee ristumiskohas olime sunnitud väikese peatuse tegema. Selle põhjustajaks oli kojamees Tossavainen, kes Kallele viipas. Panin tähele, et vanamees oli viimasel ajal päris kössi vajunud, ta käis küürus ja köhis kui vana aurumasin.

"Kuule, Kalle," sosistas ta ja tiris Kallet puiestee poole, ulatades talle kõva lameda pakikese, mis just täpselt sõbra rinnataskusse ära mahtus. "Ma annan sulle selle paki inglismannide maale kaasa. Hoia seda kui silmatera ja too ta sama puutumatult pärast mulle jälle tagasi, juhul kui satun siis veel elavate kirjas olema."

Kalle vaatas imestunult kasuisa poole, siis heitis pilgu minule. Loomulikult jälgisin ma tema selja tagant kogu seda mängu, silmad suured peas. Seejärel Kalle köhatas korra ja ütles:

"Ma ei saa päris hästi aru, milles küsimus?"

Tossavainen vaatas tema poole paljutähendava näoga, köhis tavalisest valulisemalt ning silus ebalevalt oma karvast lõuga.

"Asi on selles, mu vanad kondid ennustavad, et hiivan siit elust õige pea ankru," seletas ta viimaks kogeldes. "Kui reisil või laagris kuulda saad, et olen teise ilma purjetanud, siis võta paki pealmine paber ära. Sinna alla on kirjutatud aadress, kuhu pakk tuleb toimetada."

Tossavainen oli väheke aega vait ja jätkas siis:

"Nike isa lubas teile siis telegrammi saata, kui minuga see asi juhtuma peaks. Kuid ära unusta, Kalle, et pead nii päeval kui öösel valves olema, et keegi sult pakki ära võtta ei saaks ja et see ka kaduma ei läheks!"

"Hea kü-küll," kokutas Kalle arusaamatu näoga. "Aga kas teda väärtpanderollina kohale toimetada ei saaks?"

"Ei, ei, ei!" hüüatas Tossavainen üllatavalt innukalt. Kuid seejärel tuli talle jälle köhahoog peale ning ta patsutas vaid Kallet seljale ja ütles: "No, minge nüüd!"

Segaste tunnetega jätkasime oma teed, aga kuulsime siiski ka Tossavaineni omaette pobisetud sõnu, mis kõlasid veel hoopis kummaliselt: "Ei need lurjused seda enam kätte saa, ei nad seda näe..."

Kalle litsus täie vardiga ees, ma tirisin teda veidike pluusivarrukast,et ta hoogu pidurdada.

"Kuule, kogu see asi lõhnab põnevuse järele," ütlesin talle. "Mis saladused vanal Tossul küll olla võivad ja kes need "lurjused" olla võiksid?"

"Kust mina seda tean," vastas Kalle vaikselt, et teised kutid ei kuuleks. "Tean ainult seda, et viimasel ajal on juba kaks korda sel ajal, kui meid mõlemaid kodus pole, majja sisse murtud ja isegi seinalauad on lahti kangutatud midagi otsides. Võib-olla just seda sama pakki, mis mul nüüd taskus."

"Miks sa seda mulle varem rääkinud ei ole?" küsisin end veidi solvatuna tundes, kuna olin harjunud, et meil omavahel tavaliselt saladusi pole.

"Vanamees keelas," vastas Kalle. "Ma ei tea, mida ta kardab, kuid viimasel ajal on ta kuidagi närviline, hoiab isegi päeval uksed lukus ja on enesele revolvri hankinud. Mul hakkas tast päris hale ja ma ütlesin, et ei lähegi sinna laagrisse, kuid siis sai ta täitsa tigedaks ja lubas selle nahkrihma välja tuua, millega ta mulle viimati peksa andis, siis, kui me kaheteistaastastena läbi õhukese jää kukkusime. Kas sa mäletad veel seda?"

"Ära hakka juttu mujale viima," hoiatasin mina. "Tunnen lausa oma ihukarvadega, et see sinu pakk teeb meie reisi veel eriti põnevaks. Seda just vaja ongi!"

Kalle ei tahtnud aga seda teemat enam jätkata, vaid vehkis käega nagu ajaks sääski eemale ja hakkas "Oolanni sõda" vilistama.

Reis pealinna läks kiiresti, kuna lasime lõuapäradel nobedasti käia, nii mampsi kaasaantud kukleid mäludes, kui ka Porojärve-poiste välipudelite sisu ehk Porojärve pereema mõdu maitstes. Kaasreisijate rõõmuks ja tuju tõstmiseks sai viimaks viisidki üles võetud.

Märkasin, et Kalle salaja, vist kontrolli mõttes, kätt aeg-ajalt oma vasemast rinnataskust üle libistas. Selle sisu hakkas mulle üha enam huvi pakkuma ja muutus minu jaoks aina salapärasemaks.

Õhtueel jõudsime kohale ja ööbima läksime mingisse skaudimajja. Selle lihtne, kuid maitsekas sisustus muutis meid kõiki kadedusest lausa roheliseks.

"Oleks meil kah selline!" õhkas Jaska. "Siis oleks koht, kus olla ja nõu pidada ning skaute oleks ka rohkem."

"Mul on selline tunne, et ükskord saab minust rikas mees ja raha aina tuleb, nii et pean Nike appi võtma, et seda kokku rehitseda. Siis ostan ma kõigepealt meie lipkonnale sellise uhke maja nagu siin."

Seda jututeemat jätkus ööni välja, sest me tegime üksikasjalised plaanid selle kohta, milline meie maja hakkab seestpoolt olema ja kuidas välisilmet eriti esinduslikuks saaks. Kell näitas juba ammu südaöötundi, kui viimaks põhku pugesime ja unelõnga kerima asusime.

Olime ühe toa ainult oma kamba jaoks saanud. Selle põrandal oli viis õlgmadratsit, millele tekkidesse mässituna pikali viskasime. Olime kuulnud kõrvaltubadest hääli, mille järgi otsustasime, et siin ööbivad ka teised. Ei läinud nendega siiski tutvust sobitama, sest Kalle pakutud idee omaenda skaudimajast oli meie meeli niivõrd köitnud.

Magasime raskelt nagu õiged rännumehed kunagi, kuid koidu ajal — kell võis olla kolm või neli — ärkasin ma selle peale, et keegi soris mu pidžaama taskutes. Kuna ma pole mingisugune "eilne", ei ehmunud ma sellest, vaid arvasin kohe, et tegemist on kõrvalmagava Kallega, kes oma käe on läbi une kogemata minu peale sirutanud ja lükkasin selle tagasi.

"Ära rabele," mõmisesin talle uniselt, viitsimata silmigi avada.

Kuuldus, nagu oleks keegi kikivarvul minust eemale hiilinud, kuid ma ei jaksanud sellele rohkem tähelepanu pöörata, vaid keerasin teise külje ja sukeldusin uude unenäosse, kus ma istusin kodulinna turuplatsil, samal ajal suurel pannil vorste praadides ja tohutus kastrulis kompotti segades.

Kella kuue ajal täitis kogu maja hirmus lärm, mis meid selsamal minutil maast lahti lõi. Järeldasime, et äratuse aeg ongi käes ja riietusime kiiresti.

"Ärasõiduni polegi enam palju aega jäänud," ütlesin Kallele. "Sulgi on vist reisipalavik sees, kui unes käed võõrasse taskusse topid, he-heh!"

Kalle oli just püksirihma kinnitamas, kuid kangestus ja jäi mulle nagu kummitusele otsa jõllitama.

"Mis jama sa ajad?" küsis ta viimaks. "Ma magasin kui kott ja ärkasin hommikul samas asendis kui uinusin."

Instinktiivselt libises ta käsi vasakule rinnataskule ja hetkeks muutus Kalle nägu murelikuks, kuid siis naeratas ta kergendunult.

Mina olin aga piisavalt kõiksuguseid seiklusjutte lugenud, ja mul oli päevselge, et öine kohmitsemine ja Kalle pakk on omavahel ühenduses. Samas meenus ka see, et olin kuulnud mingit hiilimist.

"Tead," ütlesin ma, hääl põnevusest värisemas, "ma kuulsin öösel selgesti, et keegi kõndis mööda meie tuba. Kas keegi — kas keegi üritas ööpimeduses su pakki sisse vehkida?"

Kalle vaatas hetkeks minu poole ja puhkes siis naerma.

"Ega ma siis nii loll kah pole," ütles ta, "et jätaksin ööseks paki pluusi või pidžaama taskusse. Ja kuigi see öine värk oli kindlasti vaid mingi tobe kokkusattumus, otsin pakile ka päevaks parema peidiku. Sa vii kutid hommikust sööma, ma peidan seni paki ära. Ära sa ainult poistele kogu asjast sõnakestki poeta!"

"Hea küll," nõustusin ma vastumeelselt, sest tahtsin kangesti näha, kuhu Kalle paki paneb. "Sinu rida, ise tead."

"Ära siis kohe solvu," palus Kalle. "Oleme ju semud, kas pole?"

Selle kinnituseks surusime pöidlad kokku, nagu tavaliselt ning mina suundusin teistega hommikuteed jooma.

Suures sööklas käis sigin-sagin, kui sadakond eri pikkuses, paksuses ja vanuses poissi pika laua ümber saalis ja hektoliitrite kaupa auravat teed sisse kummutas ning meertite viisi kuldpruune kaneelikukleid süüa vihtus. Oli neid kutte siin maa igast nurgast ja tutvust sai kiirelt sobitatud. See on skautide käes ju käkitegu, kes omavahel nagunii ainult sinatavad, olgu skaudimundri kandjaks kasvõi Põhjamaade piiskop või Munkkiniemi maahärra. Võrdsed ja ausad oleme ju kõik — alates tavalisest "reaskaudist", lõpetades kogenud skautmasteriga.

Kogu sellele jõugule saime lisa sadamas, kus me paar tundi hiljem kirkas päikesepaistes hiilgava auriku "Arcturus" juures kogunesime. Nimelt saabus sinna poolesajapealine kamp meie rootsikeelseid kollakasrohelistes kaelarättides skaute ning peagi läks lahti selline melu, et tollimeestel kannatus katkes ja nad kontrollimise lõpetasid ning meid kõiki niisama laevale kupatasid. Rääkisime omavahel sellist suri-muri keelt, et kui mõni keeleõpetaja oleks seda kuulma juhtunud, oleks ta kreepsu saanud, sest nii soomlased kui ka rootslased tahtsid olla vastastikku viisakad ja püüdsid mingit segakeelt rääkida.

"Kaunis fiin päev i dag," kokutas Jussigi mingile rootsikeelsele.

"Juu, de ä väga ilus," vastas see silmad säramas.

Vaatasime Kallega mõni aeg seda suurt üksteisemõistmist pealt ja hakkasime vaikselt uskuma, et jutud kogu maailma skautidevahelisest suurest vendlusest polegi vist pelgalt jutud. Ega meid lastud seal laevatekil kaua vaterdada, peagi ajasid pomod meid laevatrümmi, mis oli täis tuubitud sõjaväe raudnarisid. Nende jalutsisse asetasime seljakotid ja peatsisse papilatakad oma nimega.

"Kuule, Nike, ega sul midagi selle vastu pole, kui sina siia alakorrusele jääd ja mina ülespoole kolin?" küsis Kalle.

"Tee kuidas tahad," vastasin mina. "Kas sa arvad, et mina oleksin usinam allakukkuja kui sina?"

"Ega ma seda mõelnud," selgitas Kalle irvitades. "Ma arvan, et sa saad lihtsalt nobedamalt jalule ja värskesse õhku, kui merehaigus peale tuleb."

Ei osanud selle peale mitte vastatagi, kuid kui me hiljem treppidest üles tekile ronisime, kargas mulle pähe, et arvatavasti on Kallel omad põhjused, miks ta just ülemisel naril ööbida tahab. Tahtsin seda sõbralt isegi küsida, kuid tekilt kostuv melu segas.

Tekil oli tõepoolest hirmus lärm, kuid Peapomo läbilõikav vile muutis kõik hetkega Loti naise sarnasteks soolasammasteks. Nüüd seletati meile, kuidas tuleb laeval käituda ning seejärel laulsime äraminekuks isamaalisi laule. Siis hiivas "Arcturus"

ankru ning kailejääjad üritasid meile midagi hüüda, mille meie pooleteistsaja-pealine jõuk oma müriseva ärasõiduhuilgega täielikult summutas. Kujutan ette, et see kajas isegi pealinna tänavail kui äiksekõmin.

Olime sellisest puust tehtud poisid, et iga asja pärast nukralt lonti ei vajunud, olgu siis tegu kasvõi isamaalt lahkumisega, pealegi oli ju veel ees Hango sadamast läbisõit. Seepärast algas laeval pärast nimedekontrolli üks vahva trallitamine, mida jätkus lõunasöögini ja mis pärast seda jälle uuesti algas. Tundus nii, nagu oleksid Soome kõige suuremad lõuapoolikud ja muidu naljamehed just siia "Arcturuse" tekile kokku kogunenud.

Sel ajal, kui ma Kallega reelingu ääres kõigest kõrist Jamboree-hüüdu harjutasin, loivas meie juurde rootsikeelsete kaelarätti kandev suurekasvuline skaudijuht. Ta naeratas sõbramehelikult, kuid minus tekitasid teatud vastumeelsust tema koledad tumedad hambatüükad ja hallikajumene nahk. Mõtlesin omaette, et mina käiksin meelsamini küll kasvõi iga nädal hambaarsti juures, kui kannataksin selliseid jubedaid "lõuakaunistusi". Vaatamata suurele kasvule, polnud mees muidu ka mingi Apollo-tüüp, kuna tal oli madal laup ja ohatiseline peaaegu olematu lõug melonit meenutavat peakuju esile tõstmas. Kõige krooniks oli ta veel peaaegu kiilakas.

Sellegipoolest tundus ta siiras sell olema, kuna tema käepigistus meid tervitades oli aval ning ta

vaatas meile sellel ajal ka otse silmadesse, mitte sellise hiiliva kõrvalpilguga, nagu vastikud tüübid romaanides teevad.

"Kuulsin siin paarilt tuttavalt, et teie olete pärit minu endisest kodulinnast," ütles ta läbi lärmi. "Ega te juhuslikult juhataja Nikkilät ei tunne?"

"See on minu paps!" vastasin mina ja leidsin, et minu esmamulje mehest oli ülekohtune.

"Kas tõesti?" imestas mees ja ta silmad läksid suureks kui alustassid. "Kunagi käisin ta juures tihti oma äriasju ajamas. Milline tore kokkusattumus, tõsijutt! Mul on lausa selline tunne nagu oleksime sugulased kohe. Nikkilä on fantastiline inimene!"

Ta patsutas mulle omamehelikult õlale ning kuigi see ajas mul kananaha ihule, oli mul uhke tunne, nii et jalad vedrutama lõid. Mõtlesin, et ütlus — koera üle ei saa vaid karva järgi otsustada — peab täielikult paika.

"Jees, ta on kuldaväärt paps," kinnitasin omalt poolt.

"Kas see teie kojamees Tossavainen on ikka veel elus?" küsis skaudijuht heatujuliselt muheledes. Märkasin, et ta pilk korra Kalle poole vilksatas.

"Vana Tossavainen on siin selle Kalle kasuisa," seletasin mina innukalt. "Ta oli eile, kui lahku läksime, küll pisut haiglane, kuid tema on just selline sitket sorti inimene, kes kaua vastu peab."

"Mina ei teadnudki, et Tossavainenil poeg on," avaldas mees hämmeldust ja silmitses Kallet. "Ja veel

milline rammumees! Oleks mul ka selline kena poeg, küll ma oleks eeskujulik isa, tõsijutt!"

"Hm, hö-höm," mökitas Kalle meelitatult ja tammus jalgadel. "Ega siis nii noorel mehel ei saaks minuealist poega olla," leidis ta viimaks jutujätku.

"Või noorel," kordas mees. "Olen juba neljakümnetes, kas pole aru saada?"

"Ei oleks uskunud," pobisesin mina viisakusest.

"Mis su nimi on?" küsis Kalle. "Meie omasid sa juba tead, nii et meil pole vaja ennast esitleda."

Saatsin Kalle poole tema taktitundetuse pärast paar pahast pilku, kuid võõras skaudijuht naeratas ainult.

"Minu nimi on Johan Andersson," poetas ta muretult. "Skaut olen olnud juba paarkümmend aastat. Alustasin teie kodulinnas ja tunnen suurt poolehoidu omakandi skautide, ja loomulikult siis ka teie vastu. Pöörduge aga julgelt minu poole, kui mingi probleem tekib ja abi vajate. So long!"

Ehtsa elumehena vibutas Johan vaid käega ja pilgutas meile silma, kui ta oma kamba poole tagasi loivas ning ma imetlesin tema kindlat minekut õõtsuval laevatekil.

"See mees polegi esimest korda merel," tõdesin ma Kalle poole pöördudes.

Vastust aga ei tulnud, sest Kalle oli ühtäkki kuhugi kadunud. Läksin teda otsima ja leidsin ta alles poole tunni pärast. Ta väljus laagri peasekretäri

kajutist ja tema tavalisest enam kirtsus olevast ninast taipasin, et tal on midagi erakordset teoksil.

"Mis plaane sina haud?" küsisin ma uudishimulikult. "Kuhu sa kadusid?"

Kalle vaatas algul ringi ja kui ta oli kindlaks teinud, et kedagi läheduses ei viibi, noogutas ta paljutähendavalt.

"Käisin uurimas, kellega koos me siin reisime," seletas ta siis. "See öine kohmitsemine seal skaudimajas pani mu mõtlema, et võib-olla on mõni skaut huvitatud minu pakist, või kui mitte just minu pakist, siis mitte temale kuuluvatest asjadest igatahes. On ju nii?"

"Ja-aah," olin temaga nõus.

"Tead, vennas," ütles Kalle seejärel veidi isaliku tooniga, "ega maailm nii roosiline ja ilus ei olegi kui vahel paistab. Sain äsja teada, et ega see meie uus tuttav Anderssongi päris õiget juttu ei rääkinud."

"Mis sa ajad!" pahandasin mina. "Kas sa tõesti nii nüri oled, et teda näppamises süüdistad? Rootslased ju ei ööbinudki meiega ühe katuse all."

"Ära nüüd ärritu," rahustas Kalle. "Uurisin lihtsalt välja, et ta pole isegi veel kolmkümmend täis, kuigi väitis end neljakümneaastane olevat. Paneb lihtsalt imestama, miks ta meile sellist pada ajas?"

"No, et oma kiilaspead välja vabandada, või siis niisama naljapärast," pakkusin ägestudes. "Pole

mingit mõnu reisida, kui sa igaüht, kes meiega tutvust sobitama tuleb, kohe kahtlustama hakkad!"

"Sul on õigus, semu," möönis Kalle. "Unustame kogu värgi ja lähme tagasi tekile pidutsema."

"Vanal merekarul on janu!"

Need olid esimesed sõnad, mida kuulsin, kui oivaliselt magatud öö järel ärkasin. Loomulikult oli nende sõnade kuuldavaletoojaks Kalle, kes ülemisel naril innukalt võimlemisharjutusi sooritas, nii et teisted oma askeldused pooleli jätsid ning suud ammuli tema poole vahtisid. Tundsin omalt poolt Kalle üle tõelist uhkust, ja kui ta veel saltoga oma asemelt alla põrandale hüppas, kõlas talle meie üksmeelne aplaus.

"Kahju et Marski pole selle tunnistajaks," ütles Jaska. "Ma kuulsin nimelt, et täna Hangosse jõudes läheme tema poolt ka läbi."

"Ausalt või? Oled ikka kindel? Kust sa seda kuulsid? Räägi pikemalt! Kas Marski on ise ka kodus?"

Jaskale sadas küsimusi ja hüüatusi kaela nagu rahet. Tema ümber oli kogunenud trobikond igas mõõdus poisse. Ja kui Jaska viimaks seletas, et Marski oli Soome auskaudina skautluse täisikka jõudmise puhuks meid kõiki enda juurde päevakohvile kutsunud, polnud rõõmul enam piire. Asjatult püüdis korrapidaja meid korrale kutsuda ja rivisse kamandada, meie kalpsasime aga õnnesegaselt ringi.

Näha Marskit ennast — ja veel lähedalt — see oli juba midagi! Trümmis käis selline karglemine ja indiaanlaste tants, nii et viletsamatel käis juba pea ringi, aga lõpuks saabus kohale üks reisi juhtidest, Tampere Väiski, kes tsiviilelus on mingi ärijuht ja tema võimas röögatus ja tige pilk tõid meid reaalsusesse tagasi.

Kui tekile saime, märkasime, et meri on rahutuks muutunud. Tõmbasime ahnelt kopsudesse värsket soolalõhnalist õhku ja imetlesime rohekat veemassi, millele aeg-ajalt valged "lainelambad" tekkisid. Taevas oli säravpuhas nagu plekksepp Pummi firmasilt, kuid tuul puhus üsna tugevasti. See oli meile soodsast idakaarest ja täistambiga liikus aurik Hango suunas.

Ülevas pidumeeleolus ja süda ärevusest põksumas, läksime me sadamast ühtses rivis rannakalju jalamil kerkiva uhke villa suunas. Laulsime innuga ja kõvasti ning kui mõne aja pärast ulja näoga Marskit nägime oma villa ees seismas, kukkusime talle kooris "elagu" hüüdma.

Meile valmistas väikest pettumust see, et Marski polnudki vormiriietes ja ta ei istunud meid vastu võttes ka mitte ratsu seljas, nagu endale ette olime kujutanud, kuid seda pettumusetunnet leevendas asjaolu, et Marski surus meil kõigil järgemööda kätt — tehes seda veel vasaku käega, nagu skautidel kombeks! Süda hõiskas suurest õnnest ning kui minu kord kätte jõudis, siis tõusin lausa kikivarvule

ja raputasin tema mehist kätt nii kuidas jaksasin. Mulle tundus, et ta just minule naeratab hoopis eriliselt kui teistele, kuid kui seda Kallele ütlesin, siis tema pilgutas mulle vaid silma ja sõnas, et üleüldse paneb teda imestama, miks Marski laginal naerma ei puhkenud sellist sihverplaati nähes! Selline parandamatu vennike see Kalle oligi.

Marski pakkus meile niisugust kohvi, mille joomise järel hakkasid kõik läbisegi lobisema ning peagi täitis lõbus jutuvada kogu maja, mille me keldrist pööninguni läbi uurisime. Erilist tähelepanu osutasime jahitrofeedele, neid oli Marski isegi Indiast kaasa toonud. Peale selle oli seinal veel mitmesuguseid relvi.

Veidi kurvameelsetena kogunesime viimaks majaõuele, et hüvasti jätta ning seal tuli üks nutikas sell geniaalsele mõttele, et võiksime pilti teha, kus Marskigi meie keskel on. Minulgi oli fotoaparaat kaasas ja nii me seadsime end kaljunukile ülesvõtteks valmis.

"Võta ennast kokku," ütles Kalle mulle rüsina sees, "ja proovi ennast Marski parema külje alla suruda, mina püüan vasakule poole trügida. Siit tuleb kindlasti pilt ajalehe jaoks, nii et su paps ja vana Tossu saavad meid siis näha ja kadedust tunda, nii nagu teised kodukandi kutidki."

"Jees, jees," pobisesin mina ja suutsingi end kuidagi Marski külje alla pressida. Siin püsisin ma truult justkui apteegikaan, kuni läksin ise pilte

klõpsutama. Kõige rohkem oli mul kahju sellest, et iseoma piltide peale jääda ei saanud!

Kui sadamasse tagasi jõudsime, vahutas meri juba üsna vihaselt. Taevas hakkas pilve minema ja tuul aina tugevnes.

"Need on tormituleku märgid," teadis vähese jutuga Jussi.

"Mida rohkem kiigutatakse, seda sügavam uni tuleb," naljatas Jokke.

III

MARU MÖLLAB — SAMA TEEB KA ANDERSSON

Ärkasin magusast unest, kus olin Marskiga elevandi seljas tiigreid jahtimas, äkilise tõuke peale. "Pagana elevant!" hüüatasin pahaselt. "Kukutas mu seljast maha!"

Ma olin tõepoolest kukkunud, kuid hoopis trümmiruumi põrandale, laeva äkilise kõikumise tagajärjel. Kui ma parajasti järele kontrollisin, kas mu luud-liikmed ikka terveks jäid, kuulsin ülemiselt narilt Kalle köhatust, millega ta pingsalt naeru tagasi püüdis hoida.

"Ma merepojast uljast laulu teen,
ta merel seilab heil-oh-heen!"

Nii ta mind tervitas. Kõigele lisaks laulis ta veel täitsa mööda viisiga, mis mind eriti vihaseks tegi.

"Lõpeta juba see huilgamine!" kihvatasin talle. "Kas sa aru ei saa, et kogu see purk vajub peagi põhja ja meie..."

Rohkem ma öelda ei jõudnud, sest järgmine jõnksatus paiskas mu naabervoodisse Jussile kaissu. Ja juba järgmisel hetkel kukkusime mõlemad üle voodi põrandale.

"Väga hea sülihaarang!" kuulutas Jaska ülavoodist. "Teist võivad veel tublid maadlejad saada."

Enne kui midagi tabavat vastamiseks välja mõelda jõudsin, jõnksatas laev uuesti ja me veeresime kahekesi puntras kolmanda voodi alla. Seal oli midagi pehmet, mis oigas. Ähmases hommikuvalguses tundsin selles ära väikese Jokke, kes selili lamas ja kahe käega kõhtu kinni hoidis. Taipasin otsekohe, et ta on merehaigeks jäänud.

Samas täitis kogu trümmi hele valgus, kuna keegi oli luugi lahti lükanud ning ülevalt kuuldus korrapidaja reibas hääl.

"Kõik mehed tekile!" hõikas ta. "Jagatakse hommikuteed! Lisaks saab igaüks praetud pekivõileiva. Kiirustage, vennad madrused!"

Vastuseks oli üleüldine oigamine. Kuuldusid ka mõned tigedad hääled.

"Ise oled üks paras pekk ja üsnapea ehk praetudki, kui otsekohe oma sihverplaati siit luugi vahelt ei korista," ütles keegi, kuid vähe oli neid, keda see suutis naerma ajada.

Mina tundsin end suhteliselt talutavalt ja otsustasin tekile ronida. Vinge tuul peletas mu küll peagi alla tagasi, ja ma ei suutnud küllaldaselt mõttes oma mampsi selle eest tänada, et ta mulle poolvägisi paksu villase sviitri oli kotti surunud, halli ja karuse, kuid selles situatsioonis parima mis olla saab. Kiskusin selle selga ning ronisin Kalle, Jaska ja veel paari "üksiküritaja" seltsis tekile tagasi.

Terve taevas oli üleni hallis pilves, tuul ulus hullupööra, meri loksus mustjassinisena ja lainetas nii, et jube vaadata. Vahtu pritsis tekile, kus oli juba niigi raske püsti püsida.

"Jumal küll," kogeles minu kõrval seisev paks memmeka moodi poiss, näost aina rohelisemaks muutudes. "Ma unustasin ühe asja sinna alla. Tutuleb seda o-otsima minna."

"Täna sa seda enam küll ei leia," ilkus selle peale vibalik sell. Seejärel koukis ta taskust kaks kollast sidrunit ja andis ühe neist mulle.

"Ime seda, siis pead vastu," ütles ta ja hakkas oma sidrunit lutsima.

Jagasin oma jao vennalikult Kallega pooleks ja suundusime kolmekesi köögipoolele, kus auras tohutu piimanõutäis tumedat teed ja ootas joojaid. Altpoolt tungis sõõrmetesse isuäratavat praetud liha lõhna ning peagi saime seda oma leibadele katteks.

Päris mõnus oli ennast reelingu najale toetada ja suurtest emailkruusidest kuuma jooki juua. Kinnitasime üksteisele, et häda polnud kõige vähematki

ja et teised on ikka kummalised küll, et tekile ei tule ning kui tulidki, olid imelikult kahvatud ja tudisevate jalgadega nagu seniilsed ämblikud.

Meie juurde tuli reisiarst, kelle skaudinimeks teadsin olevat Hall Kärp. Praegu nägi ta tõesti päris hall välja.

"Kuidas käsi käib, posija?" küsis Kalle sõbralikult.

"Päeval veel kuidagi, aga see öö-ööö..." vastas selle peale tohter ja Läänemere kaladele oli temast küll parajat abi.

Läbi halli hämu märkasime me eemal mingit maariba, mille tekimadrus Gotlandiks tunnistas. Selle läheduses sai maru aina hoogu juurde. "Arcturus" tundus ta küüsis kerge tikutoosina ja minu meelest oli see lausa ime, et ta ühte lainesse peidetuna taas varsti teise pinnale tõusis. Isegi kapten, kes meid enda kõrvale kaptenisillale lubas, hakkas tasapisi närviliseks muutuma.

"Kui see vaiksemaks ei jää, siis..." kuulsime teda pobisemas. Kuid siis meenusime talle meie seal kuskil selja taga ja ta jätkas valjuhäälsemalt ja reipalt: "Siis lasku aga minugi poolest samas vaimus edasi!"

Samamoodi möödus järgminegi päev, aga õhtupoolik kulus laevakorstna juures, kus me tekid ümber, niisama olesklesime ja meremeeste laule laulsime. Aeg-ajalt liitus meiega mõni meremeeski ja jutustas seiku suurtelt vetelt. Meist oli pisikene kamp moodustunud, mille keskmeks oli loomulikult

Andersson, kui parim jutuvestja ning liikmeteks Kalle, Jaska ja mina. Andersson lausa hiilgas oma kõneosavusega ja teadis nii palju vahvaid naljalugusid, et pidime end teda kuulates ribadeks naerma.

"Nüüd ma saan küll aru, miks Andersson meile oma vanuse kohta lihtsalt pada ajas," tunnistas mulle Kalle järgmise päeva õhtul. "Ta lihtsalt ongi selline parandamatu naljategija ja "luuletaja"."

"Just," kiitsin mina takka. "Kas pole häbi, et teda teab milles kahtlustasid?"

"Ah, kes vana asja meenutab, sel silm peast välja," tegi Kalle jutule lõpu.

Vanast heast meremeeste laulust "Indias on kuugi kuumem", sai meie reisi lööklaul, mida laulsid kaasa isegi need, kes kolmandal päeval, kui meri oli väheke rahulikumaks muutunud, kahvatutena tekile ronisid. Meie seltsis reisis peale preestrite, tohtrite, inseneride jt. ka üks ärksa vaimuga magister, kes sellele laulule meie kogemuste ja läbielamiste põhjal lisasalme sepitses. Nii näiteks tegi ta Saksamaa vetesse jõudes järgmise salmi:

"Kui Läänemerel passiti,
siis laevatekil prassiti.
Kui Kieli alla jõuti,
tund elul' juurde anti!"

Tõsijutt, oli kummaline, et Kieli kanali suudmes Holtenau väikeses linnakeses, tuli meil kõigil kellad

tunni võrra tagasi keerata. Sellisest ajavahest oli koolis varem küll räägitud, kuid naerma ajas ta ikkagi.

Holtenaus tõi Peapomo suure pidulikkusega meie ette Soome gaidide kingituse, milleks oli tohutu kringel. Vitsutasime seda suure mõnuga ja isegi minu arusaam plikadest võttis väheke leebemad toonid.

"Midagi neis vahel ikka on ka," arvas isegi Kalle oma kringlitükist järjekordset suutäit haugates.

Käisime korra ka mandril ära ning suutsime sirgeks lüüa need vähesedki saksa margad, mis meremeeste käest laevas vahetada saime. Tegime mõned ülesvõttedki selle tõestamiseks, et oleme "vanad Saksamaal olijad" ning seejärel jätkas laev oma teed läbi kitsa kanali.

Vesi oli rahulik ja sile nagu kahhelahi ning sellel oli vahva sõita. Vastu tuli igasuguseid imelippe kandvaid aluseid ja vastastikune tervitamine oli meile eriti meeltmööda. Ei saa märkimata jätta ka seda, et kanalikallas oli kesksuvises õitemeres ja roheluses imeilus. Päev möödus seda toredust nautides väga kiiresti ja kesköösk jõudsime kanali teise otsa Brunnsbütteli linna.

Terve päev oli Andersson Kalle ja minu ümber tiirelnud nagu lehm ümber ristikumätta ning meid kõiksugu hea kraamiga kostitanud, nii et Kallegi viimane kahtlustusevari kadus täielikult. Meile oli eriti mokka mööda üks roheline karastusjook ja

juulikuu kuumuse peletamiseks ostis Andersson meile seda veel teisegi pudeli.

Kui Brunnsbüttelist tagasi jõudsime, olin nii väsinud, et ukerdasin otsejoones trümmi magama, aga Kalle jäi Anderssoni tungiva palve peale tekile öiseid linnatulesid imetlema. Mina uinusin silmapilkselt, nagu oleks mulle kott üle pea tõmmatud.

Olin maganud vaevalt paar tundi, kui halva enesetunde peale ärkasin. Arvasin alguses, et see on näljatunne, sest mingit muud "sisemist" ebameeldivat tunnet polnud ma varem kogenud, aga paha olemine ei kadunud kõhust ka pärast seda, kui olin ära söönud terve Holtenaust ostetud suure šokolaadi.

"Ahaa, ilmselt on see südametunnistus, mis märku annab, et pole kodustele ridagi kirjutanud," arvasin mina ja ajasin end voodist üles. Koukisin seljakotist kirjutustarbed välja ja hakkasin taskulambi valguses pliiatsiga paberit määrima.

Algus tuli ilus:

"Brunnsbüttel 26. 7. 1929.

Armsad mamps ja paps jt.!

Kui vaadata maakaarti, siis asume praegusel hetkel kusagil Saksamaa pealael ja kogu poistevägi siin trümmis norskab nii kõvasti, et mul on raskusi oma mõtete

koondamisega. Reis on siiani olnud väga vahva ja oleme isegi Marski endaga "sina"-peal. Laeva kipper on ka tore mees ja ta oli abiks kui ma Kallega laeva läbi tormi juhtisin..."

Kui kirjaga siiani olin jõudnud, tõstis mu enesekriitika (väärt sõna) pead ning ma sain aru, et olin liiga lennukat ja luulelist vormi viljelenud, mille peale ma mõtlema jäin, kuidas asja parandada. Ühtki õnnestunud mõtet ei tulnud aga pähe ja nii otsustasin ma hoopis tekile jalutama minna, et sealt inspiratsiooni saada.

"Arcturuse" tekk oli vaikne nagu mahajäätud linn; vaid üksikud laevalaternad heitsid siin-seal nõrk-kollast valgust, aga taevas oli tähti täis, just nii nagu mulle alati meeldinud on. Käisin vaikselt mööda laevatekki taevatähti imetledes ja füüsikaõpetaja Vispilät kiites, kes meile tähetundmist oli õpetanud. Nüüd, kui nende asendit ja nimesid teadsin, tundusid nad mulle vanade tuttavatena. Hilisele öötunnile vaatamata, oli mõnusalt soe ja mul polnud raasugi und.

Mõtiskledes suunasin sammud laevaahtri poole ja imestasin omaette, kui hääletult paljaste jalgadega teraspõrandal kõndida saab. Avastasin, et olen jõudnud kõige tagumise kajuti nurgani ja järsku märkasin ma midagi, mis mind soolasambana paigale naelutas. Arvasin, et näen und.

Ahtrilaterna ähmases valguses nägin Kallet lipuvarda juures lõdvana maas ja keegi kobas kiirustades ta riiete kallal. Pidin raevukalt karjuma hakkama, sest tundsin kobajas ära Anderssoni, kuid kartsin, et kähmluse korral võin alla jääda ning otsustasin vaikselt tagasi tõmbuda ja abi kutsuda.

Seda aga polnud vaja teha. Nimelt muutus olukord järsult. Kalle oli märkamatult oma põlved lõua alla konksu tõmmanud ja momentaalselt püsti hüpanud ja kõvasti üllatusest keeletul Anderssonil ümber vöö kinni haaranud. Siis võttis Kalle hoogu — ja volask lendas üle parda kanalisse, nii et tume vesi kõrgele pritsis!

"Sa-mu-meie!" hüüatasin mina ja tormasin Kalle juurde. "Sa-mu-meie, küll see oli ikka vahva vise! Nüüd see lehetikutaja sai oma teenitud palga. Ehk hoiab mõneks ajaks eemale!"

Kalle ei vastanud tükil ajal midagi, vaid vahtis vette, mille pinnale mõne aja pärast kerkis Anderssoni pea. Niipea kui kopsud õhku täis, hakkas too röökima kui Jeeriku pasun, mille peale Kalle hüüdis:

"Mis sa, hullvaim, kisendad, haikalasid seal ju pole!"

Siis pani Andersson suu kinni ja me võisime jälgida, kuidas ta lahmides kalda poole ujus. Alles seejärel vaatas Kalle minu poole ja irvitas nagu tal kombeks.

"Puhas töö," kiitis ta. "Nüüd tuleb veel käed ka sellest tikutaja saastast puhtaks pesta."

"Kuidas see kõik juhtus?" tundsin mina huvi. "Räägi ruttu, ma lausa põlen uudishimust!"

"Ka mina põlen soovist teada saada, mis lärmi siin sellisel kellaajal tehakse," kuuldus hääl selja tagant ja korrapidajaks olev skaudijuht Luoti astus meie ette.

Kalle heitis korra pilgu pimedusse uppuva ranna poole ning kohendas veidi tülpinud näoga oma kaelarätti.

"Tuleb vist kogu asi ära rääkida, kuna volask ise pani plehku," ütles ta ja lasi sõrmedel läbi oma paksu juuksetuka libiseda. "Asi on nii, Luoti, et käisime koos Holtenau linna peal ja see tüüp pani arvatavasti tähele, et mul on üsna palju raha kaasa võetud. See oli tema jaoks ilmselt suureks kiusatuseks, sest ta keerles hiljem mu ümber ja pakkus mulle ja mu sõbrale mingit imelikku rohelist jooki. Kui olin kindlaks teinud, et see jook teeb uniseks, võtsin seda vaid mõned piisad. Seejärel läks sõber magama, aga mina jäin tüübiga tekile jalutama ja ootasin põnevusega, mis ta ette kavatseb võtta. Kui laeval kõik vaikseks jäi, kõndisin tema seltsis ahtrisse, kus ma haigutama hakkasin ja magamajäämist teesklesin. Olin aga tegelikult valvel ja virge kui västrik ning kui volask mu rahakoti järele kobama hakkas, tuiskasin ta sinna kanalivette. Ongi kogu lugu."

"Või sedamoodi!" oli Luoti hämmeldunud ja vilistas pikalt. "Pugege nüüd kähku põhku, küll

mina asja korraldan ja selgitan nii rootsikeelsete juhtidele kui pealikkudelegi. Kui Andersson näole ei anna, on asi lihtsam. Laseme lahti kuulujutu, et ta pidi siin Brunnsbüttelis tähtsate asjade pärast laevalt lahkuma. Olete nõu?"

"Minugi poolest," kinnitas Kalle mõnusalt irvitades. "Pean aga lisama, et pole kaua aega juba midagi niisuguse mõnuga teinud, kui nüüd seda Anderssoni-volaski üle parda heitmist. Seda teeks kohe uuesti kui saaks!"

Läksime magama, kuid kui voodisse koperdasime, ei mallanud ma küsimata jätta, kas Kalle tõepoolest arvas, et Andersson ainult tema raha jahtis.

"Kindlasti mitte," vastas Kalle sosistades. "Ta oleks selle ju paremas rinnataskus olevast rahakotist kergesti kätte saanud, kuid ta isegi ei avanud rahataskut, kuigi hoidis seda käes, vaid pani kohe jälle tagasi. Olen täiesti kindel, et ta otsis vana Tossu antud pakki ning pean sedagi tõenäoliseks, et tema see "öine hiilija" seal skaudimajaski oli. Muidugi seal võis ju keegi teinegi olla..."

"Loomulikult," sekkusin mina innukalt. "Neid võib mitu olla, kuna Tossavainengi rääkis mitmetest. Mis kummaline asi selles pakis küll olla võiks? Kas sul endal on aimu?"

"Ei ole," vastas Kalle. "Võib-olla, et Tossavainen on kunagi nooruses mereretkedel saanud enda haldusesse midagi väärtuslikku, mida nüüd mingid

lurjused kätte saada tahavad, kuigi see tundub ebatõenäoline."

"See paneb mind asja juures kõige rohkem imestama," lisasin mina, "et ta käskis sul selle täitsa tundmatusse kohta Inglismaale kaasa võtta juhuks, kui ta ise peaks, nagu ta ütles, teise ilma purjetama. Selle taga peab mingi jube põney saladus olema. Mul kohe on selline tunne, et ega see Anderssoni seik selle reisi ainukeseks pakihiivamise katseks jää!"

"Mina jälle arvan vastupidi," pobises Kalle pooleti unes. "See sell sai paraja koosa, vaevalt et ta enam julgeb mulle teele ette jääda. Kuule, jääme parem magama, laev õõtsub ka nii uinutavalt. Räägime hommikul edasi, kui Põhjamerele jõuame."

Jõudiski kätte järgmine hommik ning see päeva algus oli oivaline, sest päike säras taevas ja Põhjameri oli tüüne. Kohe hommikul kutsuti meid Kallega peapomode jutule ning kui olime neilegi asja selgitanud, lasti meid tulema, kuid pidime lubama, et ei iitsata asjast mitte kellelegi, kuna see oli nii piinlik juhus, et keegi ei tohiks kahtlustadagi, et skautide keskel midagi sellist juhtuda võiks. Rootsikeelsete juht selgitas, et Andersson oli nendega liitunud alles väljasõidupäeva hommikul ning esitlenud ennast mingisuguse põhjas oleva lipkonna juhina. Ta oli reisile kaasa võetud ühe kohale ilmumata skaudi asemele. Juhataja arvas, et kogu selle asja oli Andersson välja mõelnud ja ta

kahtlustas, kas Andersson mitte nimekirjas olnud skaudile laevale pääsemiseks takistusi ei teinud ja temalt mitte ka skaudivormi ei röövinud, kuna see tunduski Anderssoni seljas kuidagi napp olevat.

"No nii!" innustus Kalle. "Seda ma kogu aeg vaatasin, et need riided polnud üldse tema mõõtu. Ega ta muus mõttes ka skaudi moodi välja näinud. Sain sellest siis aru, kui jutu skautlusele juhtisin, aga see tüüp oskas jutujärje kohe mujale suunata. Hea lõuapoolik ta oli, võlus oma kõneosavusega meie Nikegi ära."

"Nii see oli jah," möönsin mina häbist punastades.

See ei jäänud mul päeva ainukeseks piinlikuks momendiks, sest õhtul, kui mina, Kalle ja Jaska koos kümne kutiga köögikorras kartuleid koorisime, tekkis minu ja Jaska vahel väikene nagelemine. See viis selleni, et Jaska mulle märja köögirätiga vastu pead lärtsatas, mille peale mina teda omakorda taga ajama hakkasin. Jaska pääses minema, aga mina mõtlesin kavala plaani välja — jäin teda kajutinurga taha passima. Mõne aja pärast kuulsingi reipaid samme tulemas ja kuna olin täiesti kindel, et see ongi tagasi tulev Jaska, kargasin esile ja lajatasin tulijale läbiligunenud rätiga keset nägu.

"Sa püha müristus!" karjatas tulija, kelle müts kaarega põrandale lendas, nii et ma selle järgi kindlaks tegin, et tegemist on tüürimehega. Oli juba hilja oma tegu kahetseda, sest pärast minutilist

mitmekeelset sõnadetulva, haaras tüürimees mul kratist kinni ja siis ta mind tassis...

Ega mul polnudki eriti mahti jälgida, kuhu ta mind just täpselt tassis, niipalju taipasin, et ta kandis mind kui koerapoega trepist üles, tiris kuskile laeva keskpaika ja ühtäkki sain aru, et lendasin laias kaares suurde ujumisbasseini, milles suples hulk ujumisriides poisse.

Oh-sa-mu-meie!

Kui ma veerand tunni pärast märjad riided kuivade vastu olin vahetanud ja tagasi kartulikoorimispaika jõudsin, oli mul nii häbi, et vaju või maa alla. Poisid tegid näo, nagu nad ei märkakski mind, vaid koorisid innukalt edasi. Eriti Jaska oli nii süütukese nägu, nagu oleks ta just pühapäevakoolist tulnud.

Siis aga ei jaksanud üks poistest ennast enam talitseda ja päästis kuuldavale naeruturtsatuse ning seepeale kukkus kogu kamp hirnuma. See naer oli nii nakkav, et isegi mina ei suutnud solvumisele vaatamata sellele vastu panna ja liitusin teistega, lõpuks vaata et kõige kõvemini lagistades.

Nii see naer ju terviseks ongi!

Järgmine öö oli enam-vähem kõigile rahutu, sest teadsime, et hommikuks jõuame Inglismaale. Juba kella kolme ajal hakkas üks kui teine ennast voodist üles ajama ning kella neljaks olime kõik täies mundris ja põnevusest virged. Asjad pakiti kottidesse, voodid tehti üles ja kogu trümm sai korrastatud

ning seejärel julges keegi ka luugi avada, kust me vargsi korrapidaja poole piiludes tekile ronisime. Peagi oli seal poisse nagu sipelgaid, kõigil kaelad õieli, üksteise võidu Inglismaa ranniku nähtavale tulekut oodates.

Kella kuue ajal pääses sadakonnast kurgust joovastushüüe, kui me horisondil mustavat mandririba märkasime ja kella üheksa ajal jõudis "Arcturus" toreda huilgega Hulli linna Victoria-dokki.

"No nii!" sõnas Kalle ja hüppas esimesena kaile.

IV

UDUS JA MÜRAS

Peaaegu viis ööd-päeva oli "merd küntud", nagu üks rootsikeelne Nathani-nimeline poiss ütles ning oh-oh, kui mõnus oli selle kõige järel jälle kindlat maapinda oma taldade all tunda! Nii mõnigi üritas esialgu meremeeste kõikuvat kõnnakut matkida, aga meie Kallega suunasime oma sirged ja kindlad sammud lähima tollipunkti poole. Saime sealt viperusteta läbi, ainult meie pussnugade peale vaatasid publikaanid veidike viltu. Seejärel kamandati meid kahekaupa rivisse ning posija Hall Kärp astus meie ette ja nõudis vaikust.

"Kohe tuleb arstlik kontroll," ütles ta, "mille viib läbi kohalik inglise arst. Võtke ülakeha paljaks ning kui ta teie juurde jõuab, siis näidake keelt. On selge?"

"Selge kui seebivesi," pobises Jussi-naaskel ja müksas mind. "Meie posija viskab nalja," arvas ta. "Keelt pole ju ilus näidata. Ükskord ma tegin sellise

tembu meie ühele külalisele ja sain isalt korraliku keretäie. Tükk aega tagumik kipitas."

Jussi puhtsüdamlik ülestunnistus tekitas meis mõningast elevust, kuid tema vanem vend Jaska vaatas vaid pahase pilguga.

"Sa võiksid oma suu rohkem kinni hoida," ütles ta.

"Ega ma teda muuks pole lahti teinudki kui vaid söömiseks ja ahvenate söötmiseks!" kaitses ennast Jussi.

Kiirus oli Inglismaal ilmselt väga tähtis komponent, nagu me peagi tunda saime, sest arst, kellel polnud isegi mitte valget kitlit seljas, vuhises meist sellise rutuga mööda, nagu oleks tal terve sülem mesilasi kannul, koputas möödatuisates mõnele rinna pihta ja kiikas keele poole. Ütlesin "kiikas keele poole", sest vaevalt, et ta üleüldse kellegi keelt vaatas või nägi. Olin nimelt oma keele šokolaadiga üleni pruuniks pläkerdanud, et doktori reageeringut kontrollida, kuid ta tuiskas minust sõnatult hõlmade lehvides mööda.

Hulli sadamalinnast ei saanud me küll mingit ülevaadet, sest meile vastu tulnud inglise skaudijuhid juhtisid meid kiirelt spetsiaalselt meie jaoks reserveeritud rongi, mis ähkides ja puhkides meid kiirelt seitsmemiljonilise elanikuga Londoni linna poole sõidutas. Jõudsime enne küll sedagi tähele panna, et inglismannidel oli kasutusel selliseid

isevärki rauakolusid, mis vaevalt-vaevalt enam autosid meenutasid.

"Hi-hih," naeris isegi Jokke teistega kaasa. "Meil Soomes oleksid need küll juba ammu prügimäel või lastel mängida."

"Ärge kritiseerige midagi," sekkus skaudijuht Luoti. "Kui meil osataks ka nii kokkuhoidlikud olla, elaksime palju paremini. Kuid meil laristatakse liialt ja aetakse uhkust taga, nii et igal mehel peab ilmtingimata see kõige uuem sõiduriist olema."

"Minu meelest ka," arvas Kalle. "Olen endamisi tihti mõelnud, et selline laristamine on kurjast. Palju vähemaga oleks võimalik läbi ajada."

Sellest jätkus meile mõtlemisainet tükiks ajaks, sest säästlikkus kuulub skaudi põhiolemuse juurde. Loomulikult ei tähenda see, et meist peavad tulema ihnuskoid ja kitsipungad, kuid liigselt laiutav elu tuleks küll koomale tõmmata, sellest sain isegi mina aru.

Niisiis, sisenesime vagunisse — keskel asuvast uksest! Niisugused need vagunid olid — jaotatud kümnele inimesele mõeldud osadesse. Imestama pani veel seegi, et kuigi asusime III klassi vagunis, olid selles pehmed istmed. Tundsime ennast tõeliste lordidena.

"Tooke startta ny otsekohe!" teadustas Kalle, püüdes olla viisakas juba hommikust saadik meie kambaga liitunud Nathani vastu (olgu möödaminnes

mainitud, et ta oli kõige toredam juudipoiss, keda olen eales kohanud).

"Harlia-turlia, hurlumpsis!" vastas Nathan. Arvatavasti oli see fraas mingis juutide keeles, millega oma heameelt väljendatakse. Jussi väitis küll ükskord hiljem, et see oli hoopis soome regivärsi lõpp-riim, aga mina seda ei usu.

Niiviisi algaski meie sõit läbi Inglismaa niitude ja põldude, millele punased moonid ja paljud muudki meile tundmatud lilled värvi andsid. Aeg-ajalt vuhisesime mööda mõnest väikelinnast, või siis nägime akendest ilusaid ühesuguseid krohvitud maju kesk puuviljaaedu. Tundus, nagu vaataksime mingit mängumaastikku. Kusagil polnud näha metsa, puha ühtlaselt tasane maa. Mõned korrad vilksatas akna alt mööda ka porine veekogu, kuid kodumaist järvemaastikku polnud ollagi.

Loomulikult andis maastiku jälgimine tükiks ajaks jututeemat, kuid selle üksluisus viis meid peagi ka muu tegevuse juurda, sest reis kestis üle nelja tunni. Jokke koukis esile oma bandžo, Jussi puhastas oma suupilli (et suu jaoks uut tegevust leida) ja Nathan võttis vutlarist piccolo-flöödi ning lõi sellega teiste mängule kaasa. Vaguniseinad vappusid, kui meie uhke trio üritas ühist viisi üles võtta ning kogu poistekari selle saatel täiel häälel kaelakuti kinni hoides laulda jorises:

"Kuningas maanteedel,
metsarajal, raudteedel,
valitseja, ükskõik kuhu läed!"

Ühes peatuses, mis pidi kusagil poole tee peal olema, pakuti meile midagi, mida hommikusöögiks kutsuti, kuid mis vaevalt meie hambavahed täita suutis. Seda saime küll tasuta ja eks vanasõnagi ütleb, et kingitud hobuse suhu ei vaadata, kuid sellegipoolest inspireeris see "lunch" meie õuelaulikust magistrit, kes järgmise salmiga maha sai:

"Seal anti meile lunchi,
mis ei kaalund untsi."

Olime juba nii sisse elanud, et kasutasime lausa inglismannide väljendeid. Tegelikult oli meie linna kambast Jaska ja Jussi kunagi lapsena Ameerikas elanud ja seal inglise keele suhu saanud, mina ja Kalle olime seda terve talve iga päev usinasti tuupinud ja isegi väikene Jokke oskas mitu lauset selles keeles, kuigi oli laisk kui paeluss, ning rohkemat lihtsalt õppida ei viitsinud. Sellepärast tuli tal reisi jooksul nii mõnigi kord kahetsusega hambaid krigistada.

Keskpäeval saabus meie rong ühte Londoni raudteejaamadest.

Tahaks kangesti LONDON kõik suurte tähtedega kirjutada, sest see linn avaldas mulle ja Kallele tohutut muljet. Olime temast loomulikult enne nii teaduslikest kui ka ilukirjanduslikest raamatutest lugenud, kuid õhku ahmima nagu kiisad kuival maal võttis see linn meid kohe, kui vagunist tohutusse jaamahoonesse astusime ning see lõputu sagimine pani meil pead ringi käima, kuigi olime end siiamaani kogenud maailmakodanikeks pidanud. Rongid tulid ja läksid katkematu vooluna, vilistamine ja vedurite puhkimine segunes hõigete ja muu lärmiga ning kõiksuguseid inimesi aina vooris igas suunas ringi nagu viidikaid kudemise ajal rannakivide vahel. Vaatasime Kallega tükk aega sõnatult seda möllu, silmad suured peas, just nagu Nõmmekingsepa Eskol.

"Nüüd saan ma aru, mis tunne võib karul olla, kui ta oma pea on mesitarusse pistnud," tõdes Kalle.

"Je-jees," olin temaga nõus, samal ajal ennast läbi inimmüüri surudes.

Kõik läks siiski suhteliselt libedalt ja jaamahoone ees ootas meid terve hulk kahekordseid busse, kuhu tormasime kui turvapaikadesse. Loomulikult tegime me Kallega kõik, et ülemisele korrusele kohad saada — sealt näeb ju kaugemale — ja need kohad me ka saime.

"See, et bussid meid juba ootasid, on jällegi tunnistus inglismannide heast organiseerimisoskusest," tõdes meie juurde trüginud Luoti. "Mõelge

ikka, poisid, minu andmetel peaks nendel päevadel Londonis viibima vähemalt 40 eri maa grupid. Ilmselt käib Baden-Powelli peamajas tohutu möll, et asjad ikka õigel ajal õigesti paika saaks."

Möllu oli piisavalt ka Londoni tänavatel, nii et meie pead hakkasid sellest aina enam ja enam ringi käima. Seal liikusid katkematu joana autode read mõlemis suunas, oli nii tavalisi sõiduautosid, kui ka kahekordseid liinibusse, nende vahel ka mõni mootorrattur nagu väike kääbus hiiglaste keskel. Sitked, kiivritega politseinikud ehk "bobbid" vehklesid ristmikel kui tuuleveskid, et liikluses kord valitseks, kuid ma ei usu, et siinsesse masinatevoolu oleks enam keegi suutnud ennast juurde pressida, isegi vist nahaparkal Liimataineni kõhn kolli mitte.

Tunniajase sõidu järel väljusime bussidest tohutusuure hoone ees.

"See on Empire Hall, Londoni suurim näituste- ja tsirkusehoone," selgitas Luoti. "Siin veedame kaks ööd."

Vahepeal toimus väikene intsident, mille põhjustajaks oli naaskel Jokke. Mina ja Kalle avastasime äkki, et ühe politseiniku ümber oli kogunenud terve kari meie poisse, kes naerust lausa kõveras ning kui asja lähemalt uurima läksime, nägime kuraasi täis Joket, kes politseinikule mula ajas.

"Kuule, mees, kuidas sa küll kaalus alla pole suutnud võtta, kuigi vehid siin elu eest?" lollitas Jokke soome keeles, ise maruimetlevat nägu tehes.

"Jees, jees!" vastas politseinik kätt kiivri juurde tõstes ja punetava näoga naeratades.

"Lott sul kah veel lõua all nagu lihamüüjal," ilkus Jokke teeseldult aupakliku näoga edasi.

"Jees, jees!" kinnitas politseinik aina säravama näoga.

"Las ma katsun su muskleid," jätkas Jokke ja haaras politseiniku varrukast kinni. Seejärel ajas ta silmad suureks, nagu imetleks, kuid ütles hoopis:

"Vedel nagu sült!"

Politseinik oli uhkusest pakatamas, kuid siis ei pidanud ümberseisvad poisid enam vastu, vaid turtsatasid nii, nagu oleksid vett kopsudesse tõmmanud. Siis sekkus asjasse Kalle. Ta trügis Jokke juurde, võttis tal kratist kinni ja raputas natuke.

"Leidis ka koha naljategemiseks!" käratas ta. "Oled alles päris kollanokk, et isegi sellest aru pole saanud, et korravalvurite üle on inetu naerda. Kes su papa varanatukest valvaks või sinu turvalisust kaitseks, kui politseid poleks. Pole mina mingi moraalilugeja, aga seda ma sulle ütlen, et sa kas lõpetad oma lollused või saad koonu pihta!"

"Jah, aga kui nad teevad nii tähtsat nägu, nii et paha vaadata," pobises Jokke häbitundest kohmetuna.

Ei aidanud siin see tobe õigustus, ega ka mitte olukorramuutust imestusega jälginud politseiniku ilme, Kalle tiris Jokke kaasa ja seletas bobbile inglise keeles, et Jokke on lihtsalt kuutõbine...

Olid sellel Empire Hallil ikka mõõtmed ja melu oli seal samasugune kui laadaplatsil, sest sinna oli ööbima pandud paljude maade poistejõugud, kes juba Londonisse olid saabunud. Amfiteatri sarnaselt astmeliselt kõrgemaletõusvale põrandale oli laotatud tuhatkond magamiskotti ning kui me seljakoti sinna padjana lisaks panime, saimegi endale magamisaseme. See tehtud, hakkasime uudishimulikult ümbrust uurima, et näha, missugused teiste maade skaudid ka välja näevad.

Mingi ettekujutuse me Jamboree-laagri rahvuslikust kooslusest saime, sest meie lähimateks naabriteks oli jõuk palestiinlasi, siis veel tumedaverelisi araablasi, kui ka kongusninalisi juute, samuti peaaegu musti Jamaika neegreid, kellest igal teisel oli nimeks Jimmy. Hakkasime innukalt tutvusi sõlmima ja peagi oli meil Kallega juures paar neegrist sõpra. Tegime nendega ka vahetuskaupa, kuna neegrid vaatasid ihalevate pilkudega meie skaudimärke ja meie tahtsime jälle nende metallplätakaid. Peagi olid märgid vahetatud, kuid siis kuulsime Jokke kekutamist, et tal oli õnnestunud isegi vanad liuväljatalongid märkide vastu ära vahetada. Helsingi poisid olid sama teinud, nii et ärisoont soomlastel ikka on. Natuke narr oli küll

vaadata, kuidas mustanahaline poiss uhkelt rinna ette ajas ning sellel rippus margane metallraha, millele keegi kaval sell oli augu sisse puurinud ja paela läbi pannud. Soome lõvi Jimmy rinnal — vaatepilt missugune!

Mõne aja pärast hõigati meid saali keskel olevate pikkade laudade taha sööma, mis oli ka viimane aeg, kuna kõhud laulsid näljast juba pikka aega lapijoige. Vaatasime küll natuke võõristavalt seda auravat heinahunnikut, mis meile taldrikutele kuhjati, kuid seda isukamalt pressisin kahvli suurepäraselt läikivasse vorstikesse, mille nägemine lausa suu vett jooksma pani. Niipea aga, kui olin sellest suutäie hammustanud, pidin tükk aega õhku ahmima, sest see oli nii vägevalt maitsestatud. Ainus lohutus oli see, et nägin ka Kallet silmi pööritamas, kui tema samasuguse suutäie oli hauganud ja Jokket, kellel silmad vett jooksma hakkasid. Jussi ja Jaska see-eest vihtusid kui heinalised ning lõuad käisid neil kui vanal sokul. Mis neil viga, juba lapsena oli neil võimalus anglosakside suupistetega tutvust teha!

"Maksaksin terve naela, kui saaksin selle eest liitri kartuleid, teise liitri pekikastet ja kolmanda liitri hapupiima," teatas Kalle, endal kulm kipras. "Ja siis veel paar, või parem juba kolm rõngasleiba ja veerand kilo võid. Ai-jai, poisid, see oleks alles söök!"

"Kas sul on üldse õrna aimu, kui palju on üks nael meie rahas?" küsis Luoti teiselt poolt lauda.

Ning otsekohe saime kuulda terve loengutsükli Inglismaa rahadest, nii et hiljem uneski keerlesid meil pennid, shillingid, kroonid, floriinid ja naelad silmade ees uhkes tantsus, üks teisest aina paksem.

Neid teadmisi läks meil juba järgmisel päeval tarvis, sest siis läksime Londoniga tutvuma. Maailmakuulsasse British Museumi meid ei viidud, kuna sellega tutvumiseks pidi kuluma vähemalt nädal aega, kuid kuulsas Londoni udus leidsime mitu vaatamisväärset paika, nagu näiteks Parlamendihoone, mille tornikell pidi inglise poiste meelest ehtsat Jamboreed kõlistama:

"Dsei-ei-em-bii!
ou-aa-ii-ii!"

Neist meie ekslemistest võiks terve reisiraamatu kirjutada, kuid see ajab asja jälle liiga pikaks, nii et jäägu pealegi. Me ei mallanud isegi sööma minna, kuna käisime suursuguses Westmister Abbeys, kus ostsime munkadelt kõiksuguseid meeneid, Toweri sillal, kuningapalee õuel, Nelsoni ja teiste sangarite kujude juures, keda inglismannidel tundub jätkuvat, et neid kujudena jäädvustada jt. tähtsates paikades.

Kuningalossi ees pidas valvet auvahtkond, kellel olid soojale suveilmale vaatamata peas karunahksed mütsid ning ilkuja Jokke sai jälle võimaluse oma vaimukuste demonstreerimiseks. Ta jäi ühe sõduri ette seisma ja vahtis talle otsa kui vanale tuttavale.

""Ega tuu hik'?" ütleb savolane," tõgas Jokke. Sõduril ei liikunud näolihaski ja ta jätkas oma teed.

"No see müts on kindlasti tehtud Niemineni Ville taltsutatud karu nahast," teadustas Jokke käsi kokku lüües. "Tore oli siin võõras suurlinnas vana tuttavat kohata!"

See Jokke naljategemine ajas meid natuke naermagi, kuid kuna sõdur tast karvavõrdki välja ei teinud, tüdines Jokke temast peagi ja me jätkasime oma teed. Järgmine paik, mida külastasime, oli Londoni kuulus Zoo. Selle ussimaja, hämaras ruumis akvaariumides uniselt liikuvad imekalad, lugematu hulk kõiksuguseid kummalisi linde ja imetajaid avaldas meile nii tohutut muljet, et kui sealt viimaks tulema saime, pidime treppidel äärepealt ära minestama. Suur hulk filmilintigi oli nende elukate peale armutult ära kulutatud.

"Nüüd on, mida kuttidele kodumaal näidata," rõõmustas Jokke. "Ehk õnnestub koguni zooloogias paremaid hindeid saada, kui selle pildiseeria koolile kingin."

Osa poisse olid välja uurinud, et Hyde Parki juures esineb mingi kuulus india fakiir ning me otsustasime teda vaatama minna. Imede ime see oli, mis tempe see lahja hindu kõik oskas! Neid annab mul veel tänapäevani imestada.

See polnud veel midagi, et ta sinepiseemne maha külvas ja sellest kohe uhke puu kasvas. Seegi polnud veel midagi, kui ta viisakalt kummardades Jussi

rinnast metallist Soome lipuga märgi võttis ning selle pika varda küljes lehvivaks mitme meetri pikkuseks riidest lipuks muutis. See oli aga juba midagi, kui ta köie püsti taevasse heitis, väikesel poisikesel seda mööda üles ronida käskis, ise kah üles ronis ning kuhugi olematusse kadus. Hetke pärast jooksid meil õudusvärinad üle selja, sest taevast sadas alla poisikese käsi, jalg ja kõiksugu teised tükid ning meil Kallega tuli Jussit jõuga kinni hoida, muidu oleks ta plehku pistnud. Siis tuli fakiir köit mööda alla tagasi, korjas poisitükid kasti sisse, koputas selle kaanele — ja sellest hüppas meie rõõmuks sama poisike täiesti elavana välja!

Jokkegi oli tükk aega keeletu ega saanud sõnagi suust, kuid peagi lõi tema savolase veri taas välja ning ta sai oma tembutamislusti tagasi. Nimelt oli fakiiri järgmine number selline, kus ta lasi publiku sekka laiali jagada pooltosinat väikest tassikest ning teadustas tõlgi vahendusel, et igaüks saab oma tassi just seda jooki, mida ise soovib. Ning kui inimene oli oma soovi teatavaks teinud, tekkis tassi iseenesest just see vedelik.

Jokke oli esiritta trüginud ning ühe tassidest endale haaranud. Kui tõlk nüüd tema käest küsis, missugust jooki ta tahaks, pahvatas Jokke valju häälega:

"No, ternespiima!"

Meie kukkusime loomulikult hirnuma, kuid Jaska hakkas tõlgile tõsise näoga selgitusi jagama, mis see

ternespiim on. Kulmukarvad hämmastusest pealael püsti, seletas tõlk omakorda fakiirile, kelle nägu säilitas oma endise kivise ilme. Ta astus Jokke juurde, tõstis käed — ja...

Seejärel kõlas Jokke suust kiljatus ning ta kahvatas, sest tema tassi oli tõepoolest tekkinud midagi valget.

"Maitsege, palun," ütles tõlk.

"Ei mingi hinna eest!" karjus Jokke ja viskas tassi maha nagu oleks seal ehtne mürk. "Lähme, poisid, minema! Kähku!"

"Selline fakiir võib täitsa vabalt ka sinu paki sisse vehkida," sosistasin Kallele.

"Ära pabista," vastas Kalle. "Kas sa pole kuulnud, et fakiirid ei tohi kunagi oma andeid kuritegelikel eesmärkidel kasutada. Olen lugenud, et kui nad omakasupüüdlikult nõiaoskusi, sugereerimisoskust või silmamoondamist kuritarvitavad, siis jäävad nad oma võluvõimest ilma."

"Tuleks ööbimispaika minema hakata," teadustas Jaska, kui oli pilgu käekellale heitnud. "Õhtusöögini on jäänud kolm tundi."

"Selle aja võib igaüks ise sisustada nagu heaks arvab," teatas rühmajuhiks olnud Luoti. "Teil on hommikul väljajagatud linnakaardid, nii et kui teis kasvõi piisake skaudiverd voolab, oskate selle abil igal ajal laagripaiga üles leida. Halvimal juhul võite muidugi ka politseinike poole pöörduda."

"Lähme, heidame sellele idapoolele, East Endile ka pilgu peale," tegi Kalle mulle ettepaneku. "Krimkades on sellest alati nii palju juttu ja kui mul pole sellest paigast hiljem kodus politseist sõbrale Virtanenile midagi jutustada, arvab ta, et olen üks memmekas."

"Läki!" võtsin mina tuld. "Sinna saame sõita kuulsa Londoni metroo rongiga."

"Ma tulen ka kaasa," pakkus ennast Jokke. "Oleks nii põnev isale pärast kodus sellest kandist jutustada."

"Ei tule," keelas Kalle. "Kuna sa eile politseinikuga inetult käitusid, siis seekord karistuseks meiega kaasa tulla ei saa. On selge?"

"On-on," pobises Jokke masendunult.

Mul oli Jokkest päris kahju, kui ta aeglaselt ja nukralt minekule keeras, lontis nagu vettekastetud kassipoeg. Teadsin omast käest, et ega Kallet ümber ei veena, kui ta mingi otsuse juba langetanud oli, siis selle juurde ta ka jäi ning sammusin tema kannul lähema allmaaraudteejaamani.

Mööda treppe alla minnes panin tähele, et meie kannul tuleb paks, hea välimusega mees. Ta tuli ka meiega samasse vagunisse ning istus otsa eest higi pühkides meie vastu.

"Hoh, hoh," ütles ta nagu iseendale ja jäi siis meid vahtima. Peagi lõi ta nägu särama.

"Mida ma näen!" hüüatas ta. "See on ju tõesti Soome lipp teil rinnas! Kas teie olete soomlased?"

Me ei jõudnud talle veel midagi vastatagi, kui ta juba meid oma tohutusse sülle haaras ja kallistama kukkus, ise lausa pugisedes rõõmust."

"Oi, poisid," kogeles ta, "te ei oska ette kujutada, kui hea meel mul on jälle oma kodumaa poisse näha. Mis te siin teete?"

Vaatasime teda kergelt solvunud näoga. Kalle silmist lugesin, et ta mõtleb täpselt samuti kui mina: "Küll ikka on imelik onku, kes pole midagi kuulnud 21-aastase skautluse maailmakuulsast Jamboree-laagrist." Kuid viisaka mehena selgitas Kalle kannatlikult meie siinviibimise põhjust ning mina lisasin ka omalt poolt üht-teist selgitavat juurde. Mees imestas väga.

"Huvitav," tõdes ta, "ma pole isegi lehest selle kohta midagi lugenud. On üsna tõenäoline, et ma lihtsalt ei ole selleteemalisi kirjutisi tähele pannud, sest vanemad inimesed vaatavad ju ikka lehest vaid seda, mis nende endi kohta käib, nooremate töödest-toimetustest nad üldjuhul ei loe. Kust kandist te olete?"

Vastasime talle uhkustundega hääles, sest meie meelest on meie kodulinn maailma kõige parem paik.

"Minu nimi on Kalle Tossavainen ja selle noormehe nimi on Nike Nikkilä," lõpetas Kalle ning jäi ootavalt paksukese poole vaatama.

"Mul on hea meel teiega tuttavaks saada," puhkis võõras. "Kas võin ennastki esitleda: direktor Huitu

Tamperest. Elan tööalaste asjatoimetuste pärast Londonis juba teist aastat. Mul on järgmise peatuse ligidal mõnus korter. Kas te ei tuleks mulle hetkeks külla? Võin teid oma vanapoisikorteris väheke kostitada."

Härra Huitu palus nii härdalt ning me olime Kallega peaaegu nõus.

"Tegelikult tahtsime täna õhtul veel East Endis ära käia," pobises Kalle.

"Pole viisakas niimoodi ära öelda," sosistasin Kallele kõrva. "Küll me seal idapoolelgi ära käia jõuame."

"Mul on maja lähedal parkimisplatsil auto," teadustas Huitu, "sellega jõuame East Endis ära käia, kui see tõesti teile nii tähtis on."

No, me oleme kärmesti otsuseid tegevad poisid ja kuna Huitu oli heasüdamlikkus ise, siis ei raatsinud me ta ettepanekut tagasi lükata, vaid nõustusime. Järgmises peatuses väljusime me tema kannul vagunist ja tõusime treppe mööda maapinnale. Vaatasin vilksamisi üle õla tagasi ning märkasin rahvamurrus skaudivormis noormeest, kuid kui mõne aja pärast taas üle õla kiikasin, polnud teda enam näha.

Möödusime juttu puhudes paarist kivisõetolmust määrdunud elumajast ning jõudsime lagendikule. Siit kõrgidisime Thamesi jõe ääres oleva väikese majani. See nägi nii räämas välja ning ilmselt luges

Huitu meie näoilmest pettumust ja kukkus kähku selgitama:

"Nagu minu kodukandis öeldakse, et mõni kook on ainult pealtpoolt kaunis, siis minu kodu on vastupidi — veidike viletsakene väljast poolt, kuid mugav ja armas seest."

Selle jutuga võttis ta taskust suure võtme ning avas välisukse. Majast lõi vastu läppunud õhupahvak ja algavas hämaruses tundus lahtine tume ukseava tohutu hundisuuna. See tekitas minus kõhedust ja ma ei tahtnud kuidagi sisse astuda. Keelduda enam ka ei saanud, sest direktorihärra lausa tõukas meid mõlemaid sissepoole.

"Üks hetk," ütles ta. "Siin on veidike pime. Parem kui ma ise ees lähen, ma panen tule põlema. Üks hetk, noored kaasmaalased!"

Minu meelest oli tema hääletoon kuidagi ilkuvaks muutunud ning ma müksasin Kallet, kuid samal hetkel süttis valgus ning me leidsime ennast nigela mööbliga elutoast.

"Istuge," viitas Huitu logisevale diivanile ning tema hääl oli võrdlemisi käskiv.

Me Kallega istusime masinlikult, tema hääle äkilisest muutusest segaduses. Isegi tema näoilme oli muutunud, ta suunas meile oma ebasõbraliku pilgu, istus meie vastasolevale toolile ja süütas vastikuhaisulise sigari.

"No, kõlupead," ütles ta meile. "Olgu kohe alguses ära öeldud, et te ei pääse siit mitte kuhugi,

enne kui üks väike asi pole ära õiendatud. Andke see pakk siia, ja kähku!"

Kogu seis oli meile ainsa silmapilguga selge. Meid oli rängalt ninapidi veetud ning meelitatud kavalalt kavandatud lõksu. Ohkasin pahameelest, kuid Kalle säilitas külma verd.

"Mis pakk?" küsis ta teeseldes teadmatust.

Ennast Huituna esitlenud lurjus astus Kalle juurde ja lõi teda vastu põske, nii et sõber kõikus.

"See oli avansiks," ütles lurjus seepeale, "ja peagi saad lisa, kui pakki kohe välja ei too. Palved või kisa ei aita."

Kallel olid aga omad meetodid ning ühtäkki ta kummardus ning lõi röövlile kõigest jõust kõhtu. Kähedalt häälitsedes ja kõhtu kinni hoides vajus too põrandale.

"Maksin tagasi," teadustas Kalle rusikad rullis. "Tea, kas te sellele lisa ka soovite?"

Mees vahtis talle punetavate silmadega otsa.

"Küll sa selle eest veel saad," kähistas ta. "Küll sa, nadikael, seda veel kahetsed!"

"Võtmed kähku siia!" kamandas Kalle. "Tahame siit võimalikult ruttu välja värsket õhku hingama minna."

Lurjus oli ebalev, kuid kui Kalle talle jälle oma rusikaid näitas, siis koukis ta sajatades taskust suure võtme, mille abil enne sisse olime saanud ning ulatas meile. Kalle võttis selle oma kätte ning hüpitas pöidla otsas.

"Head siiajäämist," ütles ta viisakat kummardust tehes, "ning kiiret paranemist!"

Reipalt, kuid juhtunust ärevatena kiirustasime välisuksest välja. Tänaval võttis Kalle taskust oma kella, sama tegin minagi, et koos neid vaadata. Kuulsin selja taga summutatud sammukaja, kuid ma ei jõudnud ringi pöörata, sest tugev löök paiskas mu pikali.

Ning "minu üle laskus pimedus" nagu luuletajad oleksid öelnud.

V

LÕKSUS

Peavalu, millega teadvusele tulin, oli nii tugev, et hambaarsti juures tuntav piin oleks selle kõrval vaid helk silitusena tundunud ning mul oli tahtmine häälekalt oigama hakata, kuid suhu topitud tropp ei lasnud. Kinniseotud käed ja jalad andsid samuti tunnistust direktorihärra Huitu piiritust külalislahkusest, mida Kallega parajasti poollamavas asendis tillukese toa põrandal nautisime. Tuhm elektripirn andis ähmast valgust, mille paistel panin tähele, et vastasseinas on lae all väikene aken. Muidu oli ruum kõle ja lage, kui mitte arvestada päevinäinud lauda ja veel viletsamas olukorras kolme tooli selle ümber.

Igal toolil istus üks lurjus. Meile kõige lähemal istus "direktor Huitu" ning vahtis meid, sigarit paksude sõrmede vahel hoides, üpris pahasoovlikult. Tema kõrval istus pikk kõrend, õlgkübar kuklas ja koivad laua peale sirutatud. Oma suureks imes-

tuseks panin tähele, et ta oli kuidagi Kallega ühte nägu ning polnud ta välimuse järgi ka just õige röövel, pigem meenutas ta kehva palgaga teenistujat. Kolmandal toolil istus aga tüüpilise realurjuse välimusega mees, kellel oli räpane sonimüts silmile tõmmatud, rõugearmiline nägu ja räbaldunud riided. Ta keerutas nimetissõrme ümber püstolit ning sülitas pidevalt lärtsatades põrandale.

"Ahaa, rusikakangelased hakkavad virguma," teatas Huitu meie poole vahtides. Siis ütles ta sama inglise keeles ning käskis realurjusel meil suutropid ära võtta. Grimassitasin oma tuimaksjäänud suud ja lõuga tükk aega, enne kui neis veri jälle käima hakkas ja nad omana tundusid.

"Do you speak english?" küsis kõrend meilt.

"Mina ei saa mõhkugi aru," pobises Kalle ning minagi küsisin omalt poolt, et mida see tüüp tahab.

Huitu vaatas meid esialgu kahtlustavalt, kuid ilmselt pidas ta meid siiski liiga noorteks, nii et uskus, et me inglise keelt ei mõista ja ütles seda ka pikale kõrendile, meid kõnetas aga soome keeles.

"Noh, koerapojad, laduge lagedale, kus on Tossavaineni pakk," käsutas ta vastikult irvitades. "Kuna seda teil kaasas pole, nagu kindlaks tegime, siis peab see kuskil Empire Hallis teie asjade hulgas olema. Kus?"

Kuna me kumbki ei vastanud, tõusis Huitu ja ähvardas jalaga Kallele vastu pead lüüa. See ehmatas mind, kuna lurjusel olid jalas päris rasked jalatsid.

"Pole mul mingist pakist aimugi," sõnas Kalle. "Tossavainen andis mulle ainult šokolaaditahvli teele kaasa, ei midagi muud."

Huitu lausa kiunatas vihast ning oleks arvatavasti Kallele jalaga pannud, ma sulgesin juba silmadki, et seda mitte näha, kuid pikk mees segas vahele.

"Lase olla," ütles ta inglise keeles. "Saadame parem selle teise asjade järele ning paneme talle Dicki sappa valvama, et see semu liialt ei lobiseks.

Huitu mõtles natuke ning kamandas mu siis püsti, et asjade järele läheksin.

See ajas mul kopsu üle maksa.

"Ei tule kõne allagi, sa emaröövel!" karjusin talle ja tegin võimalikult halvakspaneva näo. "Mina jätistega kokku ei mängi!"

Järgmisel hetkel keerlesid mu silmade ees mitmevärvilised tulukesed ning kogu ruum tundus kargavat õiget Säkkijärve polkat. Siis tundsin, kuidas ninast verd jooksma hakkas.

Avasin silmad ning nägin Huitut ka Kallet löömas, kuid Kalle ei liigatanudki, kuigi löök oli tugev.

"Ja nüüd," raevutses Huitu, "nüüd peksan ma teid surnuks, kui kohe käsku ei täida!"

Ta oleks seda ilmselt teinudki, sest Kallel oli õnnestunud talle otse näkku sülitada, kuid taas astus vahele see pikk kõrend.

"Praeguseks aitab," ütles ta jalgu laualt koristades ja püsti tõustes. "Tead, John, saadame Dicki

sõrmemurdja järele. Küll see riist need noored kuked kenasti laulma paneb. Kui oleme neilt vajaliku informatsiooni kätte saanud, võime nad kenasti luugist Thamesi lasta."

"Olgu pealegi," nõustus Huitu. "Kuid kas on mõtet mõlemad kutuks teha? Sellel teisel pole ju sinu asjaga mingit pistmist, George?"

"Räägid kui poolearuline," ütles selle peale George, ise halvustavalt Huitu poole vaadates. "Kuhu me ta siis paneme? Kui ta siit pääseks, oleksid peagi kogu Scotland Yardi parimad verekoerad meil kannul. Sellele lisaks nuuskimised Soomes, vana Tossavainen lobiseks kogu saladuse välja ning ei läheks palju aega, kuni meid kinni nabitakse. On päevselge, et kogu kahtlustus minu peale langeb, sest olen ju selle noore Charlesi onu ja kogu varanduse praegune pärija."

"Tõsijutt," möönis Huitu. "No, poisid on tugevasti kinni seotud, nii et võiksime niikaua kui Dick ära on, elutoas ühed whiskygrogid teha. Üks naps kuluks tõesti ära."

"Minugi poolest," lisas George. "Pane aga enne kutsikatele tropid suhu, muidu võivad kisa teha ja tänavalviibijate tähelepanu köita."

Kõiksugused mõtted tuhisesid läbi mu pea, kui röövlid lahkunud olid ja me Kallega kahekesi jäime. Mul jäi õudusest hing kinni, kui nende sõrmemurdja peale mõtlesin ning üle mu ihu hakkasid külmavärinad jooksma. Meenus minu armas rahulik kodu

seal kusagil Soome väikelinnas. Oleksin teab mis selle eest andnud, kui oleksin praegu oma kodus voodis ärganud ja mõistnud, et see kõik oli vaid hirmus unenägu. Hetk mõtlesingi sellise võimaluse peale, kuid ebamugav asend ja käsi soonivad köidikud tõestasid, et unemaal ma ei viibi.

Mida oli küll George-nimeline lurjus mõelnud "selle noore Charlesi" all? Kas ma olin asjast valesti aru saanud, või mõtles ta tõepoolest Kallet? Kalle nimi vastabki inglisekeelse Charlesi nimele. Kuidas saaks inglise keelt kõnelev George olla pesuehtsa soomlase onu? Kõik tundus täieliku absurdsusena.

Pea muutus lausa segaseks nendest mõtetest ning ma otsustasin ennast rahustada sellega, et hakkasin toas ringi vaatama. Meenus, et kisa tehes oleks meil ilmselt, et keegi tänaval seda kuuleks. See tähendab, et laealune aken on tänava poole.

Vaatasin huviga aksa suunas, kuid juba järgmisel hetkel arvasin, et olen segi läinud, sest...

Nii see oli, aken avanes tasahiljukesi ning mõne hetke möödudes täitis tekkinud ava Jokke rebasenägu.

Pole kunagi varem tähele pannud, et Jokkel on nii kena sihverplaat. Igal juhul sel hetkel tundus ta lausa inglina, kui ta ettevaatlikult ringi luuras ja sõrme suule pannes meile vait olemiseks märku andis. Ajasin end istuli, virge ja võidus kindel.

Tuskategevalt aeglaselt vinnas Jokke ennast alla põrandale, kuid seda kiiremini lõikas ta meie

köidikud katki ja eemaldas suutropid. Langesin talle suurest rõõmust kaela, kuid mu jalad olid veel liialt nõrgad, nii et prantsatasime mõlemad põrandale pikali.

"Olge tasa!" sosistas Kalle, "muidu need seal teises toas kuulevad ja tulevad siia. Olge vait kui sukad!"

Samal ajal tõstis Kalle laua akna alla ja pani sellele ühe toolidest. Kuid kui mina olin esimesena selle virna otsa roninud, kuuldus ukse poolt kobin ning seal seisid Huitu ja George püstol käes.

"Või lisa..."

Ei saanudki täpselt aru, mida George selle "lisa" all mõtles, sest samal ajal taipasin mina, mis tegema pean. Elektripirn oli just sobivalt ju jalgade läheduses ja ma virutasin sellele täpse löögiga nagu väravavaht. Kuuldus mõnus kolksatus ja klirin, sellele järgnes kaks püstolipauku ja seejärel oli hetkeline vaikus. Esimesena kuulsin George häält.

"Sa, John, uuri tuba läbi," kamandas ta, "mina jään uksele valvet pidama. Kelle kätte saad, pane rusikahoobiga pikali. Kui muidu ei saa, lase maha!"

Plaan kukkus aga läbi, sest Kalle oli kogu aeg valvel olnud ja kuna tal oli Huitu eelmine rusikahoop veel meeles, tahtis ta maksku mis maksab kätte tasuda. Järgmisel silmapilgul kostus tugev rusikaraksatus ja seda saatev püstolipauk, seejärel Huitu oiged ja löökide matsumine.

Mullegi tuli viimaks elu sisse. Ma ronisin tooli pealt alla lauale, haarasin tooli jalgapidi kätte ja viskasin selle kõigest jõust ukseava poole, kus seisis George ja püüdis asjatult pimedusse jõllitada. Tool oli õnneks raskest tammepuust ja ta lendas täpselt õiges suunas, nii et George vajus hääletult põrandale nagu oleks ta putukauurija.

"Ära pelga, ole julge, juba tulen, juba tulen!" kuuldus kuskilt toanurgast Jokke hääl, kes suures tuhinas oli savo keelele üle läinud.

"Siin pole enam küll abi vaja," kostus laua lähedalt Kalle rahulik hääl. "See Huitu magab magusasti vähemalt hommikuni."

"Magusasti hommikuni! Missugune kena luuleline lõpulause," deklameeris Jokke.

"Nüüd, poisid, ruttu aknast välja, et Dick meile lõpulauset ei korraldaks!" kamandas Kalle. "Ega keegi haavatud või pihta saanud pole?"

Olime kõik elus ja terved ning ronisime kähku aknast õue. Tormasime üle tee, jooksime kummargil ennast maja seina varju hoides väikese lagendikuni ja alles seejärel pistsime täie auruga punuma.

Jooksime ummisjalu otse edasi, kuni ühel tänavanurgal politseinikku märkasime, mis meisse turvatunnet sisendas ja edasi jätkasime teed kõndides.

"Kus me praegu oleme?" küsisin Jokkelt. "Sa tunned seda kanti ilmselt paremini kui meie."

"Kel pea ei tööta, sel peavad käed-jalad töötama," lõi Jokke endale uhkelt vastu rinda. "Selle nurga taga seal on taksopeatus, kust saame auto, mis meid ööbimispaika sõidutab."

Äratasime tukkuma jäänud taksojuhi ning peagi kihutasime läbi Londoni öiste tänavate, mille keskuses käis lõbustusasutuste ümber vilgas liikumine.

"No nii," pöördus Kalle Jokke poole. "Räägi nüüd, kuidas sa meie jälile said ning meid päästma tulla oskasid. Ära sa seda ainult savo keeles tee. See on küll kena keel, kuid minusugusele läänekandi mehele veidike arusaamatu."

"Nii," alustas Jokke ja püüdis tagasihoidlik näida. "Kui te mind kaasa võtta ei tahtnud, suundusin tagasi ööbimispaika, kuid keerasin otsa peagi ümber ja hakkasin teid jälitama, et näha, mida põnevat te plaanitsenud olite. Olin teiega isegi seal metroos koos ning peab ütlema, et te olete üpris kehvad skaudid, kuna ei pannud tähelegi, et üsna teie läheduses istusin. Kuulsin kogu "direktor Huitu" jutuajamist ja mul oli otsekohe selge, et midagi selles tüübis on mäda. Seepärast väljusin koos teiega vagunist ja jälitasin teid kuni Thamesi kaldani, kus nägin teid majja sisenemas. Nägin ka seda, kui te kiirustades sealt mõne aja pärast väljusite ja oleks äärepealt teisel pool teed peidupaigast välja tulnud, kuid märkasin enne oma õuduseks, kuidas kaks tüüpi teie selja taha ilmusid ning teile mingite

kõvade pätsidega pähe virutasid. Esialgu mõtlesin, et kutsun politsei, kuid otsustasin siis ise asja uurida, kuna see tundus põnevam.

Mõne aja pärast panin tähele, et üleval väikeses aknas süttis tuli ja ronisin selle taha. Ega ma eriti hästi sealt näinud, kuna kaardinaräbalad segasid, kuid sedavõrd siiski, et aru saada, et te olete käsist-jalust seotud ning paksmagu teid just üleliia ei hellitanud, mis minu meelest oli teile isegi paras, kuna te olite nii vastikud minu vastu olnud. Peagi leidsin, et asi läheb siiski liiale ning kui nad toast kadusid, otsustasin kohe tegutseda. Mis edasi sai, seda teate isegi. Miks nad teid kinni nabisid?"

Kalle müksas mind hoiatavalt küünarnukiga ja selgitas Jokkele, et ilmselt tahtsid need röövlid meie raha.

Aga Jokke polnud mingi kergeusklik tobuke, tema pea lõikas hästi.

"Ära aja mullikesi," vastas ta ning suunas meile nii läbitungiva pilgu, et selle sädelust oli pimedast autonurgastki selgesti näha. "Kui nad teie raha röövida oleks tahtnud, siis miks sidusid nad teie käed ja jalad kinni? Kõige kergem oleks teie raha röövida ju siis, kui minestanud olite ja pärast oleks väga lihtne olnud teid kusagile kõrvaltänavasse lohistada ja sinna jätta. Neil oli ikka midagi muud plaanis. Mis nad teile rääkisid?"

"Hm," alustasin mina ja köhatasin. "Midagi sellist nad pajatasid, nagu oleks meil mingeid teateid

Soome sõjatehnika kohta ja nad nõudsid seda infot meilt, aga meil pole selle kohta aimugi."

"Ai jee! Nüüd ma taipan!" hüüatas Jokke. "Need olid kindlasti spioonid, kes uskusid, et skautidel on sõjaväega midagi pistmist. Mina ei usu, et meil skautide hulgas mõni niisugune leiduks."

"Mina ka ei usu," kinnitas Kalle omalt poolt ja tonksas mind uuesti, nii et mu küljeluud ragisesid.

Olime jõudnud Empire Halli ette ning tasusime taksojuhile arve. See oli küll üpris soolane, oli kahju oma shillingitest loobuda, kuid mis meil muud ikka üle jäi kui maksta.

Empire Halli sissekäigu juures oli eri rahvusest korravalvurite brigaad, nende hulgas meie skaudijuht Pillinen, kes meid märgates kohe ligi astus.

"Ahaa, siin need kadunud lambad siis ongi," ütles ta tigedalt. "Kell on juba pool kolm — teid on mitu tundi oodatud ja kui te poleks viieks ilmunud, oli mulle käsk antud politseisse teatada. Aga te nüüd saate, sest pomod on vihased kui herilased. Vaevalt et te vaid hoiatusega pääsete. Kus te küll ringi aelenud olete, näete nii hirmsad välja?"

Alles nüüd vaatasin tähelepanelikumalt Kallet, kelle huul oli üles paistetanud ning silma ümber suur sinikas. Pillinen pistis mulle peegli pihku, millest võisin näha, et mu nina meenutas poolküpset maasikat ja põsk oli parajalt paistes.

Me ei osanud musta ega valget vastata, sest olime otsustanud asjast mitte kellelegi mitte kõssatagi.

Kuid õnneks lahendas nupukas Jokke selle täbara olukorra.

"Poisid sattusid East Endis paari hiinlasega kaklusesse," luiskas ta libedalt, "ja ilmselt oleks neil päris täbarasti läinud, kui mina poleks õigel ajal sinna sattunud ja neile pilusilmadele kere peale andnud."

"Sina andsid neile kere peale!?" ei suutnud Pillinen uskuda.

"Ja-jaa, n-nii see oli," kinnitasime me Kallega nagu ühest suust. "Tema meid päästiski," lisasin mina, et asjas oleks pisutki tõtt.

"Hm," pomises Pillinen ja vaatas päris tunnustavalt Jokket, kes tagasihoidliku näoga olematu tolmuKübeme oma varrukalt maha pühkis. "Nüüd igaüks kähku oma voodisse, et saaksite pisutki enne ärasõitu magada. Kohe hommikul ootab meid ees kaheksatunnine rongisõit."

Hiilisime hiirvaikselt oma magamisasemeteni ning viskasime heameelega pikali. Oli natuke jahe, hoolimata tuhatpäisest nohisejatekarjast ja seepärast koukisime tekid seljakotist välja. Lugesin õhtupalve ja lootsin seejärel otsekohe uinuda, kuid uni ei tahtnud päeval üleelatud seikluste tagajärjel kuidagi tulla. Panin tähele, et Kalle on samuti ärkvel, kuid Jokke norskas juba mõnuga, nii et ta nina täristas kui aafriklase trumm.

"Kuule," pöördusin Kalle poole, "mulle teeb muret, et oleme pidanud kogu aja igasuguseid

hädavalesid tarvitama. Mulle on see vastumeelne, kuigi ei saa just ennast teab mis süütukeseks etalonskaudiks pidada."

"Samad sõnad," kinnitas Kalle. "Aga midagi muud targemat pole võimalik teha. Kui tõtt oleksime rääkinud, oleks sellest niisugune jama tulnud ning meil oleks hakatud igal pool silma peal hoidma. Seda ma küll ei tahaks!"

"Arvad sa, et need röövlid uuesti katsetavad?" küsisin Kallelt. "Kas neile küll ei saanud?"

"Ei usu, et nad selle asja sinnapaika jätavad," arvas Kalle. "Tehku mis tahavad, igal juhul lisab see meie reisile värvikust. Mida üks noormees veel igatseda oskaks, kui toredat olemist ja põnevust!?"

Mõte, et võin uuesti sattuda lurjuste küüsi, hirmutas mind veidike, kuid kuna Kalle seda hoopis põnevuseks pidas, siis üritasin minagi julge olla.

"Täpselt," kinnitasin ma, "tulgu ainult, küll me neile veel näitame. Ma ei taipa ainult, mis kummaline asi see selline on, et igal pool luuravad jätised ja kõik tahavad vaid Tossu pakki. Sa ju kuulsid, mida see George-nimeline lurjus rääkis Charlesist ja mingist pärandusest. Mul jäi mulje, nagu oleks ta ennast sinu onuks nimetanud, või midagi sellist sama tobedat."

"Kuulsin minagi sama," möönis Kalle, "kuid olen enam kui kindel, et oleme millestki täitsa valesti aru saanud. Pole ju võimalik, et mingi inglismann oleks minu onu, eriti veel selline lurjus nagu see George."

"Minu meelest olete te isegi ühte nägu," ütlesin kogemata häälekalt.

See polnud Kallele meeltmööda ning ta tõusis istukile ja näitas mulle rusikat.

"Veel paar sõna samas suunas ja me pole enam sõbrad," hoiatas ta julmalt. "Või mina olen selle lurjusega ühte nägu!"

Loomulikult ei mõelnud Kalle seda kõike täitsa tõsiselt, kuid sellele vaatamata pidasin paremaks oma sõnad tagasi võtta.

"No nii," ütles Kalle leplikult. "Tänaseks aitab, ma kavatsen nüüd kodumaast und nägema hakata, kus igal pool lurjused ringi ei luusi. Good night!"

"Good night!"

VI

GLADIAATORITE SAABUMINE

Peale esimest maailmasõda pole vist kusagil niisugust lärmi olnud nagu see, mille peale järgmisel hommikul Empire Hallis ärkasin. Jõudsin poolunes astme võrra kõrgemal magavale Jussile rusikaga kõhtu lajatada, sest arvasin ennast Thamesi kaldal röövlitega lahingut pidavat. Jussi pistis kisama.

"Kõik aina nügivad mind," virises ta. "Öösel ärkasin selle peale, et ülalpool magav Kivimäe Ukko vajus mulle oma sajakilose kerega otsa ja nüüd üritad sina minust rusikatega antrekooti teha!"

"Kuidas sul selle Ukoga asi läks?" küsis vanem vend Jaska osavõtlikult.

"Näitasin talle loomulikult õige koha jälle kätte," vastas Jussi ja hakkas seljakotti pakkima. "Prillisangad väändusid natuke kõverasse, nii et unenäod kiiva tõmbusid."

Jussi tõsise näoga tehtud nali ajas meid naerma ja jäi ka ainukeseks naermiseks sellel toimekal hommikul, mil pakkisime asju, jõime suurtest tassidest kõrvetavtulist teed ning kogunesime Empire Halli ette. Kiirele nimedekontrollile järgnes korrapidaja hoiatus, et reisi ajal ei tohi keegi rongist

välja minna. Ja siis tuli see, mida südame põksudes kartnud olin.

"Juhatus on otsustanud," teadustas korrapidaja häält kõrgendades, "anda suuline hoiatus skautidele Kalle Tossavainenile, Nike Nikkiläle ja Jouko Kalvonenile, kuna nad ei ilmunud eile õigeks ajaks sõbimiskohta. Midagi niisugust ei tohiks enam kõne allagi tulla, sest suurlaagris on oma väravavalve, mis kõikidest sellistest juhtumistest otsekohe peastaabile teatab ning karistada saab kogu grupp. Halvimal juhul saadetakse asjaosalised kodumaale tagasi."

Tundsin, kuidas mul külmavärinad üle selja jooksid, kuigi ilm oli soe ning vaatasin abiotsivalt Kalle poole. Tema ilme ei reetnud midagi, kuid Jokke oli küll kahvatu.

Veerand tunni pärast istusime jällegi rongis, mis meid lääneranniku poole sõidutas, sinna kuskile Liverpooli lähistele Uptoni jaama. Üks suur aasimine ja naljategemine algas sedamaid, kui vagunis end sisse seadnud olime, kuid ma ei suutnud seda kõike jälgida, samuti nagu ei suutnud ma jälgida vaguniaknast möödalibisevaid Inglismaa lagendikke ja kivisõekaevandusi. Mind haaras tohutu väsimus — magamata öö andis tunda. Kui märkasin, et Kallegi pühvlipea on rinnale vajunud, leidsin, et kõige targem on tema eeskuju järgida ning uinusin minagi.

Oli juba õhtupoolik, kui selle peale ärkasin, et rõõmus Nathan-poiss mind kergelt müksas.

"Üsna varsti vi komma Uptoni jaam," ütles ta. "Kas tahad mu šokolaadi?"

Loomulikult tahtsin ma tema šokolaadi, sest nälg võttis juba silmanägemise. Kallegi oli ärganud ning mugis auravat vorsti.

"Ah sina, vennas, kah üles tõusnud," naeratas ta mulle. "Ei tahtnud sind äratada, kui vahepeal ühes jaamas peatuse tegime ja vorstikesi ostma läksime. Ostsin sulle ka paar tükki, lase hea maitsta!"

Vorstikesed "olid kümnesse" nagu reisi lemmikväljendiks oli kujunenud ja tohutu tänutundega mõtlesin Kalle sõbramehelikkusele.

Peagi saabusime Uptoni raudteejaama, kus meie tolmune, väsinud ja näljane kamp rongist välja venis ning rivis Birkenheadi linna lähistele Arrowe Parki laagripaiga poole marssis.

Tee laagrisse oli küll vaid paar inglismannide penikoormat, kuid pärast rongisõitu tundus see lõputuna. Sellest hoolimata lõime uljad marsilaulud lahti, et võõramaalastele tõestada oma põlvnemist Väinämöineni sugupuust.

Kui viimaks Arrowe Parki uhkete väravateni jõudsime, mida valvas kaks skaudisauadega varustatud valvurit, tuli meil jupp maad mööda metsastunud ala veel edasi minna, siis tulid laagri administratiivhooned ning selle järel üha uued ja uued laagriplatsid, millel askeldasid igasugu erinevat nahavärvi skaudid. Laagri territoorium tundus lõputuna. Kõndides jõudsime näha Siiami

kollasenahalisi semusid, Austraalia tõmmunahalisi ja igat masti valgenahalisi kutte, keegi väitis, et oli isegi pesuehtsaid punanahalisi indiaanlasi silmanud. Kusagil lehvitas meie poole käega paar mustanahalist Jamaika neegrit, valged hambad välkumas.

Viimaks jõudsime meile määratud laagriplatsile keset laia nõmmikut. Olimegi päral!

"No nii," sõnas Kalle ja heitis seljakoti seljast. "Nüüd tööle, nagu ütleks Lapatossu!"

"Jees, poks, limited!" hüüatas seepeale Jokke, endal silmad säramas. "Nüüd hakkan mina ka inglismannide keelt rääkima, very well, all right, good bye!"

Oli ka põhjust inglise keele peale üle minna, sest meie naabriteks olid ehtsad britid, Sussexi ja Mountshire kutid. Kui oma rohelisi niger-telke korrapärasesse nelinurka püstitasime, äratasid meis imestust nende lõtakad ja suured sõjaväetelgid, mille värv oli nii määrdunud-pruun, nagu oleks nendega osa võetud kõikidest paarisaja aasta jooksul peetud briti sõdadest.

"Jälle võime näha inglismannide säästlikkust," kommenteeris skaudijuht Luoti, kes kuulu järgi pidi tsiviilelus pangadirektor olema.

Püstitasime viperusteta kõik telgid, sest maa oli pehme ja labidas lausa uppus sellesse kui sohu. Kalle küll vangutas vahepeal pead ja pobises midagi selles liinis, et ei tea, mis siis juhtub, kui vihma sadama hakkab.

"Ära siis kõike vaid mustades värvides ka näe," ütles seepeale Jaska ning surus küljevaia sellise jõuga maa sisse, et ise uperkuuti lendas.

"Küll maa mustaks värvimise enda peale võtab," ennustas Kalle, ise põske sügades ja kadedalt naabertelgi Kessut jälgides, kes parajasti juba habet ajas.

Tuntud puusepana kutsuti Jaska appi meie laagriväravate tegemisele, millest tulid vahvad väravad, nagu etterutates võin mainida. Olime kodumaalt kaski kaasa toonud, millest värav kokku pandi. Üle selle rippus tohtmärss, mis viitas meie igivanale tohukultuurile ning selle all oli suur tohttahvel, millele tõrvatähtedega "SUOMI" maalitud ja mõlemal pool väravaid lehvisid Soome sinivalged lipud, mõjudes väga pidulikult. Keset laagriplatsi ajasime püsti pika lipuvarda, milles lehvis suur riigilipp.

"See on nüüd küll veidike kummaline, et tulime laagrisse rahvastevahelist vendlust õppima ning arendama, aga ise ei saa omaenda rahvastki ühte," teadustas meile Jaska, kui väravaehituselt naases. "Need rootsikeelsed on nimelt teinud omaette laagriplatsi ja ehitanud oma väravadki."

"Ära aja!" imestasime meie. "Millised need veel on?"

"Eks minge vaadake ise!" pani Jaska ette. "Mina jään siia ja kaevan väikesed kraavid ümber telkide,

et Kalle ennustus telkide uputamise kohta paika ei peaks."

Läksimegi rootsikeelsete laagriplatsi ja väravaid vaatama ja natuke imelik tunne oli lugeda "FINLAND", just nagu oleks see hoopis üks teine maa, mitte Soome. Väravale oli pingutatud lehmanahk ning sellele olid maitsekalt maalitud skaudimärgid.

"Siin elaks nagu mingi nahaparkal Vinland," muigas Jokke. "Londonis ringitatsamise järel tulekski lasta oma kingade pooltallad ära vahetada."

"Ge minule bara," ütles meie juurde tulnud Nathan. "Mina också kingsepatööd göra."

Nathani nali võttis meilt vimma ning nüüd vaatasime üpris heatahtlikult rootsikeelsete laagriplatsil ringi. Ka nemad olid oma platsi koduseks teinud. Isegi pesukuivatamise paik ja pesemisekoht olid neil juba korras.

"On siin midagi meiega ühtemoodigi," täheldas Jokke, kui oli diskreetselt võpsikusse peidetud ühtsoomelikku puukemmergut märganud.

Kuna vett polnud mitme kilomeetri raadiuses, oli igale laagriplatsile veetud veetoru, mis meile, veega harjunud soomlastele, veidike häirivana tundus. Torudes jooksev vesi ei passinud meie meelest üldse laagrisse, kuid peagi mõistsime, et ega see polnudki mingisugune tavaline õppelaager, vaid suur Jamboree, mis indiaanlaste keeles tähendab suurt koosolekut.

Kui oma platsile tagasi tulime, märkasime keskväljakul midagi põnevat. Tampere poisid olid suuri kasenotte kaasa toonud, millest nad nüüd suure tootem Vipuneni ehitasid, modelliks sajakilone Kivimäe Ukko. Peagi oli paarimeetrine nõid Vipunen püsti, kastrulimüts peas, nägu sünge ning sammal suust, ninasõõrmetest ja kõrvadest välja kasvamas. Jalgade juures maas oli tal tohtviisud ja -märss ning kogu tootemit ümbritses kaseritvadest aed. Väljasirutatud kätel hoidis meie nõid tõrvikuid, mis õhtu saabudes süüdati. Need valgustasid ümbrust ning meelitasid kohale Sussexi poisse. Britid imetlesid meie tootemit ning targemad seletasid kaaslastele:

"See on nende paganausuliste soomlaste jumal ja see tuli on ohvrituli!"

"Ku-kui nad vaid mõnel ööl meid ohverdamise eesmärgil ära ei rööviks!" piuksus seepeale väike ehmunud Sussexi poiss.

See jutt ajas meid naerma, kuid polnud viitsimist ega ka piisavat keeleoskust, et neile asja selgitada. Koguni vastupidi — Kalle tõi suure kööginoa ning selle teravust hindavalt pöidlaga katsudes, vaatas ta ainiti väikese inglismanni poole ja astus isegi paar sammu tema suunas! Pikema jututa tõmbus kogu Sussexi poiste kari oma laagriplatsile tagasi, aga meil jätkus naeru veel tükiks ajaks.

Läks aina pimedamaks ning me kogunesime viimaks väsinutena lühikesele õhtupalvusele. Harva olen sellise hardumusega laulnud "Oh, Jumal, hoia

Soome rahvast," kui sellel esimesel laagriööl siin võõral maal. Tundus nii tarvilik ja südamelähedane mõelda kodumaale jäänud vanematele ja õele ja kõikidele toredatele semudele ja miks mitte ka kadetsejatele.

Askeldusi jätkus laagriplatsil ka järgmiseks hommikuks, sest ega siis pooleteist-saja gentlemanni kahe nädala elu nii kiiresti kah paika saa pandud. Arkasime õnneks tervelt tund aega enne äratussignaali, nii et saime ennast karastada ning hommikusöögi ajaks olime virged ja töövormis. Kallet ja paljusid teisigi pani nördima see, et meile ei antud leiva peale määrimiseks võid, vaid hoopis mingisugust marmelaadi, mida "jamiks" nimetati. Eriti rahulolematu tundus Jokke olevat.

"Pole siis mingi ime, et need inglismannid nii hirmus kõhnad on," virises ta. "Sellist nämmi ei viitsigi piisavalt süüa."

Mind Kallega saadeti suurde lattu toiduainete järele. Seal oli palju teistegi maade kutte. Saime mammutlao hoidjalt teada, et laagri jaoks oli varutud 50 000 karpi sardiine, 500 kilo sinepit, 5000 kilo teed, 10 000 kilo kohvi, 15 000 kilo võid, 17 000 kilo seda "jammi", 10 000 kilo sibulaid ja nii edasi. Väga iseteadvalt puistas laohoidja huulilt tohutusuuri arve, isegi selliseid, et hommikuks oli laagriplatsil üle 50 000 inimese ning lisa oli veel oodata! Telke oli õhtuks üle 6000!

"Siin on ju lausa telk-linn!" tõdesime meie ja vaatasime imetlusega suure lao valitsejat.

Peagi aga lahtus meie imetlus, kui ta meile päevase toidunormi oli kätte andnud, et selle laagriplatsile viiksime. Nimelt koosnes see suurelt jaolt juurviljadest, mille peale Kalle laohoidja otsekohe "söödasalve ülemaks" ümber ristis. Loomulikult polnud meil midagi normaalsete juurviljade vastu, kuid see, mis meile anti, meenutas küll rohkem heinahunnikut ja osa sellest oli nii kummalise välimusega, et me ei kujutanud mitte ettegi, mida sellistega peale hakatakse. Õnneks oli meie kokkadel parem fantaasia kui meil ja vahetevahel viskasid nad lausa kulli ja kirja erinevate valmistusviiside vahel valides.

Kui laagripaiga poole tagasi läksime, tuli meile kõiksuguseid kutte vastu ning me uudistasime vastastikku üksteist päris meeleldi. Mõned tsiviilriides sellidki sattusid teele ette, kuid nendele kinkisime me vaid salliva pilgu.

Äkki aga Kalle seisatas ja vaatas tagasi, kätt mütsinoka juurde varjuks tõstes ning väga tähelepanelikult paari äsjamöödunud selli silmitsema jäädes.

"Kui mu vanad silmad mind ei peta, siis üks nendest möödujatest oli realurjus Dick või siis vähemalt tema kaksikvend," pobises ta. "Küll on kahju, et peame seda heinasülemit kandma, muidu oleks seda tüüpi lähemalt vaatama läinud. Väike

vennalik käepigistus oleks talle ilmselt "kümnesse" ära kulunud!"

Samal hetkel vaatas üks tsiviil tagasi ja mul käis jutt südame alt läbi, sest see oli tõesti Dicki lõust! Kui ta nägi, et me teda vahime, hüppas ta teelt kõrvale ja kadus nobedalt kui sisalik metsatukka.

"Oh-sa-mu-meie milline ebaõnn!" ohkasin mina. "Nüüd läheb siin laagriski põnevaks."

"Kui see põnevus vaid liiga julma ilmet ei võtaks," mõmises Kalle omaette ja vahtis metsatuka suunas, kuhu Dick oli kadunud. "Tead, lähme nüüd sellest väikesest "shopist" läbi, mis meie laagri lähedal on ja ostame endale need veepüstolid, mida teadetetahvlil reklaamitakse. Need on väljaspoolt täpselt päris püstolite moodi. Võib-olla läheb neid veel vaja!"

"Kas sa arvad...?" alustasin mina, kuid jätsin lause pooleli, sest ei tahtnud, et Kalle mind rumalaks pidama hakkaks. Siiski arutlesin isekeskis terve ülejäänud tee, kuidas tema meelest on võimalik veepüstolitega kurjategijate vastu võidelda.

Jõudsime laagripaika just õigeks ajaks, et koos teistega suurlaagri pidulikule avamisele marssida. Kella 11 paiku kiirustas meie vägi laagriväravatest välja. Vaid kokad ja laagrivalve jäid platsile meile kadedate nägudega järele vahtima.

Suurele laagriväljakule oli tohutult rahvast kogunenud ning meile oli ette nähtud oma lapike maad, kuhu rivistusime. Selliseid eraldi lapikesi oli

vaja, sest üle poolesaja tuhande ülemeeliku poisi oleks muidu omavahel lootusetult segi läinud.

Suure väljaku äärtes olid pealtvaatajate kohad ja nende peade kohal lehvisid vaikses tuules erinevate maade lipud. Kui tribüünist möödusime, uurisime neid imetlevalt, kuid ühtäkki tõusis kaootiline sumin, mille Kalle viimaks sõnadesse vormis.

"Soome lippu polegi näha!" ütles ta sellise näoga, nagu tahaks kohapeal pool tosinat laagriasjameest korraga alla neelata. "Peame oma rivilipu nende kätte viima."

Ka meie pomod olid seda puudust ehk karjuvat ülekohut märganud, nagu Jokke kommenteeris, ja saatsid ühe poistest meie lipuga korraldajate juurde. Poiss naases mõne aja pärast ja selgitas, et korraldajatel on ka Soome lipp olemas, kuid keegi nendest ei olnud teadnud, mis maa lipp see niisugune on ning olid järeldusele tulnud, et see on ilmselt mingisuguse auriku(!?) lipp ning seda ei heisatudki.

Selline suhtumine masendas meid veidike, sest see andis tunnistust, kui halvasti meie isamaad suures maailmas tuntakse, kuigi Jaska üritas selgitada, et see annab hoopis tunnistust korraldajate vähesest skautide tundmisest. Meeleolu paranes tunduvalt, kui viimaks nägime Soome lippu vardasse tõusmas, isegi veidike kõrgemale kui teised lipud.

"See on selge andekspalumine," kommenteeris Jaska ning kuna skaut pole pika vihaga, nõustusime

heal meelel tema arvamusega ja andestasime korraldajatele, kellel ilmselt töid-toimetusi niigi küllaga jätkus.

Täpsus kuulub skautide juurde ning niisiis täpselt kell 12 rõkkas väljakul Inglismaa hümn "God save the King". Seejärel astus kõnepulti vanem vurrudega härra, kes pidas pulja kõne ja avas maailma kolmanda Jamboree-laagri.

"Kes see mees on?" küsisin sosinal Luotilt.

"Connaughti hertsog," vastas Luoti.

"Ja mina arvasin, et hertsogid on vaid muinasjuttudes," pobises Jokke minu kõrval.

Ega me kõigest sellest avamisetseremoonia jutuvärgist sotti saanud, õnneks polnud seda ka kuigi pikalt, vaid peagi algas uljas sissemarss. Esimesena marssis Ameerika Ühendriikide 1.500-pealine grupp ja nende järel kõik teised, nii et silmadel jätkus tööd küllaga. Taanlasi oli minu arvutuste kohaselt 1.300, ungarlasi 800, rootslasi pool tuhat ja nii edasi. Loomulikult said kõige suurema aplausi osaliseks ameeriklased, kuid on tähelepanuväärne, et meie väike jõuk, mis marssis sirgetes kaheksastes ridades ning tervitas saluteerides ja "elagu" hüüdes Bii-Piid ehk kindral Baden-Powelli isiklikult, sai samuti tugeva aplausi osaliseks.

Gladiaatorid olid saabunud, Jamboree oli alanud.

VII

NATUKENE IGAST ASJAST

"Imepärane, lihtsalt imepärane!" oli järgmisel päeval Jokke ja paljude teiste tunnuslause, kui nad erinevatel laagriplatsidel ringi käisid ja tutvust tegid. Jamboree oli tõesti oma nime vääriline, ja seda mitte ainult osavõtjate arvu poolest, vaid paljudel muudelgi põhjustel. Ennekõike andis see suurepärase võimaluse erinevate rahvustega tutvumiseks, kuna erinevate maade skaudid olid toonud endaga kaasa oma maad tutvustavat näitusematerjali. Seega saime informatsiooni nii rahvastiku, elu-olu, toodangu ja mille kõige kohta veel. See oli hoopis midagi muud, kui lugeda geograafiaõpikust kuivi fakte ja kohanimesid!

"Läheks veel üks tosin pastakat vaja, kui sa, Nike, pooltki sellest kõigest üles märkida tahaksid," arvas Kalle, kui me taas mööda laagriplatse kõndisime ja mina aina ülestähendusi tegin. Kuna meie oma laagriplatsil suurt midagi peale hommikuste

askelduste, palvuse, lipuheiskamise, söömise ja lipulangetamise teha polnud, kõndisime maksimaalselt teiste platsidel ringi ning tihti ei jõudnud isegi söögiajaks tagasi, sest vaimutoit tundus palju tähtsam olevat. Kõhutäidet saime osta telk-kauplustest, mida oli suurlaagri territooriumil ohtrasti, igaüks erinevalt ostjaid ligi meelitamas. Nendes müüdi kõike, mida eluks vaja võiks minna — maiustustest skaurirõivaste ja meeneteni välja. Peale selle oli laagriterritooriumil veel telk-teatreid, telk-kirikuid, haiglatelke, pankasid, postkontoreid jpm., jpm., mis meile veel kord ilmekalt territooriumi tohutut suurust tõestas. Oli isegi suur skauditeater peaväljaku hurgal ning habemeajajaid ja igasuguseid muid nülgijaid sebis igas paigas nagu Vilkkiläs kasse. Põikasime laagrilehe "Daily Arrowi" toimetusse sisse, kus käis lõputu sagimine ning küsitleti meidki, samal ajal meid ka pildile jäädvustades. Nii et järgmise päeva lehte ootasime pikisilmi nagu kerjus suve ja ostsime seda mõlemad kümme tükki, et saaksime tuttavatele ja sugulastelegi kodumaal jagada. Nägime piltidel väga toredad välja ja oli see siis mingi ime?

"Ega see elu siin päris laagrielu kah pole, aga eks vahelduseks kõlbab küll," arvas Kalle.

Nii see oli, kuigi elasime telkides ja ka söömine oli nii nagu laagrites tavaliselt igal pool. Ameeriklaste laager pani meid aga tõeliselt ahhetama. Mujal igal pool magati õlgmadratsitel, mille iga kutt ise ka

täitma pidi, kuid siinsed dollarimaa asukad põõnutasid raudsetes telgivoodites!

"Täielikud memmekad," kritiseeris Kalle. "Sama käib ka kõige muu siinse kohta. Mis viga laiutada, kui riik kõik kinni maksab!"

Väga luksuslik tundus see jänkide elu tõesti olevat. Kõigepealt paistis silma nende platsi tagaküljel uhkeldav pikk ehitis, milles oli Ühendriikide valitsuse poolt kingitud võimla sauna ja basseiniga. Tohutusuurte teatri- ja näitusetelkide kõrval kerkisid keskmise soomlase suvilasuurused telk-elamud, milles olid kõik praeguse aja mugavused kuni telefonini välja. Palgatud kokad valmistasid sööklatelkides, mis olid suured kui kodumaa Messuhall, jänkidele kõhutäidet, ja isegi oma autod olid neil hellikutel kaasa võetud: pomodel Packarded ja tavalistel kuttidel Fordid!

"Oh-sa-mu-meie!" hüüdsin mina veidi kadetsedes. "Sellistest nüüd küll jäljekütte ei kasvata!"

"Ega vist tõesti," sekkus äkki meie jutusse üks pikk ameeriklane selges soome keeles. See pani meid tõsiselt imestama, nii et Kalle jäi talle suurte silmadega otsa vahtima ja mina püüdsin andekspaluva häälega midagi "valesti mõistmisest" pobiseda.

Kuid jänki patsutas meid sõbramehelikult õlale ja ulatas tervitamiseks oma vasaku käe.

"Olen ameerika soomlane John Mäkelä," ütles ta, "nii et pole minu soome keele oskust niiväga imeks panna tarvis. Tõsi küll, ma pole oma kodumaal

kunagi käinud, kuid peale seda laagrit ilmselt jõuan sinnagi."

Mäkelä Johnny osutus igati vahvaks selliks, kellega koos oli tore mööda laagriplatse ringi seigelda. Peagi saime aru, et vaatamata ebaskautlikule laagrivarustusele, olid jänkid ikkagi heasüdamlikud ja agarad skaudid. Olgu möödaminnes mainitud, et tänu neile õnnestus meil Kallega nii mõnigi nael oma taskutesse juurde teenida, sest me müüsime neile oma hobuse peaga pussid, mille eest jänkid terve naela maksid ja kaklema läksid, kellel on eesõigus osta. Nende oma bowie-noad olid väga kehvast terasest: nii uskumatu kui see ka tundus, aga isegi hammastega oli võimalik sellele sälk sisse teha.

"Mina pole siin ainuke välissoomlane," rääkis Johnny kui me ehtsat wigwami ja selle juures kolme pesuehtsat indiaaniskauti vaatasime. "Seal belglaste laagris kohtasin veel ühte ja rootslaste laagris lausa kahte soomlast."

"Teist neljast saaks ühe toreda foto teha," arvasin mina ja peagi olidki välissoomlased pildile jäädvustatud. Peale selle veel indiaanlased täies sõjavarustuses, indud toretseva pagodi ees, prantslased, kes oma laagriplatsile parajasti viieteistkümne meetri pikkust Eiffeli torni ehitasid, pikka piipu suitsetavad albaanlased ja paljud teised huvitavad inimesed. Peaaegu iga päev kulus vähemalt paar-kolm filmirulli ja peale kõike muud oli meil veel selline

kiirus peal, et osa pilte sai kogemata üksteise peale võetud. Ega me suurt kõndidagi saanud, vaid tormasime enamalt jaolt nii umbes 5 kilomeetrit 15 minuti jooksul, nii et laagripolitsei vaatas tihti meile pika kahtlustava pilguga järele.

"Tuleks ilmselt oma platsile minna," arvas Kalle, kui esimene laagripäev lõppema hakkas. "Igasuguseid erinevaid muljeid on nii metsikult palju üksteise peale kuhjunud, et mul ähvardab pea neist paiste minna. Jussi rääkis, et täna tehakse korralikke pannkooke, nii et tuleks juba sellepärast kiirustada."

Ainuüksi pannkookide mainimine pani mul suu vett jooksma ning nii me siis leekisime kodulaagri poole. Kui kohale jõudsime, keerles köögiplatsi ümber juba hulk poisse ja kui lähemale trügisime, nägime Jussit, kes parajasti, pann käes, kooki õhku hüpitas ning sujuvalt pannile tagasi püüdis.

"Aaaah!" tegi poistekari iga kord tunnustavalt, kui pannkook taas pannile püüti.

Pidime just oma koogiosa nõudma minema, kui midagi ebatavalist märkasime. Nimelt ulatas peakokk meie pannkooke tsiviilidele ning toppis nende eest saadud raha meie korjanduskarpi.

"See on ju väärt mõte!" innustus Kalle. "Nii tuleks ka järgmisel kuul Lammassaare laagris teha, kui tsiviilid meie lõkkeõhtule tulevad. Sedasi saaksime nii mõnegi vaesema poisi laagrirahad kompenseeritud."

"Kui nüüd Lammassaare laagrist jutt käib," segas vahele Jaska, "siis annaksin teab mis, kui ainult pääseksin sealsesse Hannukkala sauna. Saaks otsekohe Jamboree tolmust ja väsimusest lahti!"

"Hookus, pookus, suri-muri fookus," naeratas Jokke salapäraselt ja osutas siis käega platsi lõunaserva poole, kuhu päeva jooksul oli nelinurkne telk ilmunud. "Sinu soov on täide läinud, kallis kaaskodanik. Seal ongi saun!"

"Mis?" hüüdsime me ühest suust. "Ära aja pada!"

Kuid see oli tõesti saun, mis seal seisis ning see pani muljeterohkele päevale krooni. Meil õnnestus saada esimeste leiliviskajate hulka ja ah-hah, kui mõnus oli ennast vihaga vemmeldada ja higil voolata lasta!

"Ega selle sauna siia saamine niisama lihtne ka polnud," rääkis keegi lavalistujatest. "Uutela Aksu nuputas teist kodumaal nädalapäevad välja, nii et pea kippus kiilaks minema, kuid õnnestus näe! Kodumaalt võeti kaasa telk ja 20 vihta, kuid kõige suurem probleem tekkis kerise ehitamisega. Saadud andmete põhjal oleks pidanud siinsel maastikul olema umbes 231 selleks otstarbeks sobivat kivi, kuid nendest kuskil pooled me avastasime. Puude eest tuleb kah tohutut raha maksta."

"Eks selleks meie saunapiletki tervelt pool naela maksis," tuletas meelde keegi teine saunaline.

"Küll inglismann raha väärtust tunneb," lisas keegi kolmas. "Mul juba kõik otsas, vaid mõned shillingid ja paar sixpencei ongi veel taskus."

"See-eest on nendel jälle igavene ilus pilt peal," lohutas Jokke. "Hoia neid kodumaal näitamise jaoks alles."

Jokke öeldud "kodumaa" liigutas mu südames midagi ning kui me saunamõnude järel oma telki läksime "kergelt tukastama" nagu Jokke ütles, siis hakkasin mina kodustele kirja kirjutama, sest olin enam kui kindel, et seda oodatakse seal juba pikisilmi. Kirjutasin kõigest pikalt-laialt seal küünlavalgel ja see tundus nii vahva, et sain ümbriku taha kirjutada maailmakodanikule omase aadressi, mida kodulinna postkontoris arvatavasti mitu korda üle loetakse. Seepärast püüdsin selle eriti stiilselt ja ilusasti kirjutada:

Mr. Nick Nikkilä,
E N G L A N D.
Yellow 1. Arrowe Park
Wirral Cheshire.

Ah-hah, küll see nägi uhke välja!

VIII

KÕIKSUGUSED KÜLALISED

Ühekordne kaastundlik voi! nendele kuttidele, kes pole kunagi skaut olnud, kahekordne neile, kes pole laagris viibinud, aga kolmekordne voih, voih, voih! nendele vaesekestele, kes pole kunagi saanud sõpradega lõkketule paistel istuda. Pole mina mingisugune sentimentaalitseja, kuid võin öelda, et nii mõnestki raamatukoist saaks korralik kutt, kui ta kasvõi korraks satuks lõkke imeleekide paistele, näeks praksuvaid sädemeid tumeda taeva poole tõusmas ja tunneks lõkkeliste sõnatut ühtekuulumistunnet. Sellel on võlujõud, ega muidu nii mõnigi räige mehemürakas lõkkeleegi valgel ei tunnistaks, et tunneb ennast taas poisipõnnina.

Jamboree lõkkeõhtud olid veel eriti mõjuvad, mitte ainult selle pärast, et kodumaad meenutasid, vaid eelkõige selle pärast, et selle ümber istudes tundsid eri maade poisid ennast vennaliku perena, omavahel semudena. Loomulikult ei jätkunud sellisele suurele poistekarjale vaid ühest lõkkest,

vaid neid oli koguni kaheksa ning me käisime järjekorras kõik läbi, et eri maade skautide esinemist jälgida. Kõikidel lõkkeplatsidel oli esinejate jaoks kõrge lava, et etlejaid oleks võimalikult kaugele näha ning prožektorid aitasid sellele veel omalt poolt kaasa. Et esitatavad naljad ja anekdoodid ka hästi kuuldavad oleksid, oli igale lõkkeplatsile kaks valjuhääldajat üles seatud.

Kuigi me päeviti Kallega ringi ekslesime ning õhtuks nii palju muljeid kogusime, et pea paks, kujunesid lõkkeõhtud siiski Jamboree tipphetkedeks. Just nendele pühendati eriline tähelepanu ja seepärast pakkusidki need tohutut silma- ja kõrvarõõmu, nii et Jussigi pidi kaks korda oma prille vahetama, sest need kippusid suurest vaatamisest ära kuluma.

Erilisteks maiuspaladeks olid rahvuslikud etteasted. Brasiilia kohvipoiste lüürilised laulud, hispaanlaste siuglevad tantsud, šotlaste kaasakiskuv torupillimuusika ja kreeklaste sõjamängud olid need, millele eriti aplodeeriti. Kogu asja tipp oli aga maailmakuulsa inglismanni Pottneri jahmatama-panevad köiekeerutus-esinemised, mille varju isegi fakiirid jäid.

"Jaa, see on alles kunst!" imestas isegi muidu nii tasane Jaska köiesilmuse muinasjutulist tantsu jälgides. See tegi Pottneri pea ümber imelisi keerde, hüples läbi õhu otsaga igasuguseid kujusid maalides, aeg-ajalt hüppas Pottner sellest ise läbi või pani

selle liikuma, nagu oleks ta lendav lohemadu. Samu-moodi, oli see vast esinemine! Polnud siis mingi ime, et järgmised päevad soomlaste laagris suuremalt jaolt köiekeerutamise peale kulusid. Isegi sajakilone Kivimäe Ukko harjutas innuga, kuid kuna vihm oli maa vahepeal ühtlaselt pehmeks niisutanud, siis pidi ta oma õppused katkestama ja pealtvaatajaks hakkama.

"Muidu tuleb kohutav maa vajumine ja Ukkot pole just kerge selle keskelt välja saada," seletas Jokke teeseldud tõsidusega.

"Või kui maa peaks vahepeal hoopis ära kuivama, siis võivad järgmisel aastal inglismannid Ukko tehtud tohutuid lohke hoopis mammuti jälgedeks pidada," lisas Kalle omalt poolt samuti tõsiselt.

Sellest porisest maast tasuks ilmselt pikemalt kirjutada, kuna see valmistas meile kõigile lisavaeva ja tuska. Juba laagri kolmandal päeval sadas korralikku paduvihma, mis platsil ringisibavate tuhandete jalgade tallamisega koos peagi kogu territooriumi ühtlaseks porimülkaks muutis, kus mõne koha peal jalg natukene kõvema aluse alles poole meetri sügavuselt leidis. Suured poisid said nüüd hea ettekäände, et plikasid sülle haarata ja viisakalt vesisematest kohtadest üle kanda, mida nad minu ja Kalle meelest täitsa tarbetult hellalt tegid.

"Phäh," ütles Kalle, "ma saan rüütellikkusest väga hästi aru, aga mis liig, see liig! Küll on kahju, et ma

kodust kalamehesaapaid kaasa ei võtnud, oleksin neid plikadele laenanud, selline sülestassimine ei kõlba küll kusagile."

Olin Kalle jutuga täiesti päri, kuid mõne hetke pärast pani tema käitumine mind lausa kulmu kortsutama. Nimelt oli pealtvaatajatel kombeks eri maade skaute pildistada ja neilt autogrammi võtta ja ühtäkki märkasingi paari päris talutava välimusega plikat Kallele naeratamas ning teda pildistamas. Alguses püüdis Kalle tõsise näoga olla, kuid kui plikad temalt autogrammi palusid, sulas ta kui küünlavaha, luterdas neil ümber ja ajas igasugust jama suust välja. Kui talle viimaks ligi astusin ja tusase näoga küünarnukiga andsin, siis Kalle ainult naeris ja ütles plikadele, et ma olevat tema peale kade, kuna pole neidude tähelepanu köitnud. Tõsijutt, Kalle ütles nende plikade kohta neiud! On alles sõber, mõtlesin ma pahaselt ja kahlasin telgi poole.

Paha tuju hajus aga pea, kui uut "Daily Arrowi" sirvisin, sest sellesse oli laagri eri paigust pilapilte ja naljalugusid kogutud. Parim neist oli minu meelest see, kus räägiti poris kahlavast asjamehest, kes mudapinnal otse edasi liikuvat skaudimütsi märkas. Ta tõstis mütsi üles ja avastas, et selle küljes on väikene skaudipoiss. "Mis sa seal pori sees teed?" küsis asjamees. "Seisin autokastis," vastas poiss.

Juba paar päeva levis laagris jutt, et Walesi prints tuleb isiklikult meie elu vaatama. Küll siis hakkas

sigin-sagin, kuna kõik tuli korda ja esinduslikuks teha. Toimetati elu eest ja viimaks saadi platsid puhtaks, ainult porimülkad jäid ikkagi alles.

"Neid väiksemaid kutte tuleks lombitäiteks kasutada," tegi Jaska ettepaneku, ise alati nalja teha tahtva Jokke poole silma pilgutades. Jokke ei võtnud aga vedu, vaid vahtis kavala rebasenäoga kaugustesse ning vilistas šotlaste marssi.

"Kui see Jokke nüüd ainult mingit hirmsat plaani ei peaks," arvas Jussi tõsise näoga. "Nendest atentaatidest on nii palju juttu olnud, mine tea, äkki haub Jokkegi mõnd sellist asja."

Päris atentaati see Jokke küll ei plaaninud, kuid väheke sinnapoole siiski. Meie suureks pettumuseks ei tulnudki skaudivormis Walesi prints meie laagripaigale, vaid tema uhke auto keeras hoopis meie vastas olevast Ungari väravast sisse. Meie seisime tikksirgelt rivis, nagu Aleksis Kivi "Seitsmes vennaski" kirjutab, kuid Jokke pistis äkki putku ja silkas ungarlaste laagriplatsi suunas. Loomulikult leidsin mina ja Kalle, et meie kohustuseks on sõber tagasi tuua ning pistsime omakorda hõimuvendade laagri poole leekima.

Jokkel oli siiski suur edumaa, nii et me ei saanud teda kätte ning ta pääses otse piduliku rituaali keskele, mis parajasti käimas oli — nimelt ungari skaudijuhtide printsile esitlemise tseremooniale. Parimad hõimuvennad kummardasid kordamööda naeratava Edwardi poole, kes neil siis omakorda kätt

surus. Järsku sirutus suurte pomode vahelt esile Jokke kämmal ning hetkeks üllatunud prints naeratas ja surus sedagi.

"Oh-sa-mu-meie!" pahvatas Kalle. "Nüüd sündis küll üks ehtne majesteetlik kuritegu!"

"Ma näen und!" kinnitasin endale, kuid mis uni see ikka olla sai. Hetke pärast marssis Maailma Jultunum Kelmskaut meist nina püsti mööda ning hoidis parema käega hellalt randmest vasakut kätt, seda, mida prints oma kõrgestisündinu käega oli surunud.

Ega see veel kõik polnud! Jokke jultumus läks koguni nii kaugele, et kui lõpuks oma laagriplatsile jõudsime ja pomod temalt juhtunu kohta selgitust pärisid, siis ta vaid hõljutas nende poole oma vasakut kätt ja lubas, et võib sellega raha eest neidki kätelda. Kas on keegi midagi veel jultunumat kuulnud?

"Pole soomlastel ikka mingit huumorimeelt," norutas Jokke õhtul, kui talle oli järgmiseks päevaks väravast välja minemise keeld antud. Kuid peagi hakkas ta nägu jälle särama ning ta teatas lootusrikkalt: "Aga seda kätt ei pese ma enne, kui alles kodus. Mine tea, võib-olla on seal mõni, kes saja marga eest tahab sama kätt suruda, mida Walesi prints on pigistanud."

"Jokke on täitsa parandamatu," tõdes Jaska kui me telki magama ronisime. "Mida kõike ta võib veel korda saata."

Kord sattusid kolm seelikus šotlast meie laagri territooriumile ja loomulikult tundsime me huvi, miks nad neid kirevaid seelikuid kannavad. Vanem nendest seletas meile, et see olevat igivana šotlaste rahvarõiva komponent, mille tegumood ja värv erinevat perekonniti ehk klanniti.

"Ma olen sellest Scotti romaanidest lugenud," teatas Kalle. "Pean selle kirjaniku loomingust väga lugu."

Kui me kõik ülejäänudki Walter Scotti romaane ülistama hakkasime, siis sattusid šotlased meie laiast silmaringist vaimustusse ning tundsid huvi, mis maa see on, kust me pärit oleme. Ja kuigi me igat kanti neile selgitasime, kus asub Suomi-Finland ning näitasime seda isegi maakaardilt, ei saanud šotlased mõhkugi targemaks. See vanem, kes pidavat mingis ülikoolis ladina keele professor olema, väitis, et meie maa kuuluvat Rootsi alla; teine, kes pidi magister olema, väitis, et see kuuluvat hoopis Venemaale, ja kolmas, tavaline üliõpilane pidas targemaks vait olla.

"On alles tumba-jumbad," mõmises Kalle pahaselt. "Kas te pole isegi Paavo Nurmist, Jean Sibeliusest ega Mannerheimist midagi kuulnud?"

"Sibelius, jees!" hüüatas professor. "Tema on ju kuulus rootsi helilooja!"

"Nurmi? Ega ta juhuslikult maalikunstnik olnud?" arutles magister. Üliõpilane oli aga endiselt vait.

"Täitsa lootusetu!" lõin juba minagi käega.

Nagunii tundus see inglismannide haritus vähe imelik olevat. Tegime näiteks kindlaks, et keegi neist polnud koolis peale prantsuse keele muud keelt õppinudki. Selles suhtes tundsime absoluutset üleolekutunnet, mis mõningal määral leevendas seda masendust, et nemad suurt midagi meie kodumaa kohta ei teadnud.

"Ega siis kõik inglismannid sellised totud ole," lohutas meid Jaska. "Täna saabub kindral Baden-Powell isiklikult meie laagriga tutvuma, mis näitab, et tema teab küll täpselt meie maa olemasolu."

Selge oli see, et skaudiliikumise looja ja peamees Robert Baden-Powell oli just see mees, kelle nimi iga laagrisolija huulil Bii-Piiks lühendatuna uhkusega kõlas ning kellega kohtumist kõik innukalt ja põnevusega ootasid. Oli ta ju eeskuju ja lemmik meile kõigile!

"Daily Arrowist" lugesin, et tema initsiaalidki olid nii suurt lugupidamist väärt, et iga briti skaut saluteerib neid nähes, täpselt nagu meie ajaloos andsid au kuninga sõdurid, kui oma lemmiku Karl XII nime kuulsid. Seejuures oli lehes vahva pilt, kus tilluke skaut saluteeris bensiinijaamale, millel seisid tähed BP (British Prattbensin). Selline austamine oli muidugi täitsa arusaadav, sest kasvõi kogu see suurlaagergi oli algusest lõpuni Bii-Pii organiseerimise tulemus. Kuigi ta oli juba paar aastat tagasi seitsmekümneaastaseks saanud, otsustati seda

tähtpäeva nüüd, laagri toimumise aastal pidulikult tähistada.

Meie, soomlased, ootasime samuti Bii-Pii külaskäiku suure põnevusega. Viimaks ta saabuski ülja ratsu seljas, koos saatjaskonnaga ja mitte enam kindralina, vaid õige lordina — selle aunime oli kuningas talle teenete eest omistanud. "Lord Baden-Powell of Gilwell" oli tema nimi, mille kandmisega ta samal ajal avaldas austust Gilwelli-nimelisele skaudijuhtide Koolile ja sealt läbi käinud meestele, kes nüüd vendluse skaudiaadet kogu maailmas edasi kandsid. Peale selle oli Bii-Piist tehtud mingisuguse ülikooli audoktor.

Ka skaudid tahtsid kuidagiviisi oma vanale skaudiveteranile austust avaldada, ja nii anti talle üle(?) skautide ühine kingitus, uhke auto. See oli ehtne Rolls-Royce, millel oli taga täiuslikult sisustatud haagissuvila! Peale selle sai ta kingituseks veel paari tugevaid püksitrakse.

"Püksitrakse? Miks need? On see vaid kuulujutt?" selliseid küsimusi sadas kui rahet, kui asi teatavaks sai. Kuid kõiketeadja Luoti rääkis meile, et kui kunagi oli lady Baden-Powellilt ääri-veeri uuritud, millised soovid Bii-Piil kingituse suhtes võiksid olla, siis oli proua lõbusalt naerma puhkenud ja rääkinud, et tema mees oli juba kunagi varem pidanud samasugusele küsimusele vastama. "Mul on olemas kõik mis ma vajan, välja arvatud ehk siis uued püksitraksid," oli vähenõudlik Bii-Pii siis vastanud.

Kõlas mürisev hurraa-hüüd, kui Bii-Pii meie laagri territooriumile saabus ning ratsult maha tuli, et tervitada. Esiteks kätles ta juhtkonda ja see devalveeris otsekohe Jokke kuninglikku käesurumist. Mis see üks prints ehtsa Bii-Piiga võrreldes ikka ära ei ole! Printse on maailmas tuhandeid, Bii-Piid vaid üks!

Vaatasin imetlusega seda üle seitsmekümnest meest, kes sirgeselgselt ja paljaspõlvselt meenutas rohkem poisikest kui ätti. Tema sõbralikud silmad ja heasüdamlik naeratus, isegi tema hallisegused vurrud tundusid nii kodused ja tuttavad, et kogu meie rivi ühtäkki laiali hajus, Bii-Pii sisse piiras ning ta elagu-hüüete saatel kõrgele õhku loopis. Taas hüüdsime "hurraa!", kui naeratav Bii-Pii meile Jamboree lipu kinkis ja vastukingiks ehtsa soome tohtmärsi sai.

"Ja nüüd klõpsutad sa terve rulli pilte!" kähises Kalle mulle innustunult. "Küll ma kõik sulle kinni maksan kui sa ise ei raatsi filmi peale kulutust teha! Hakka aga pihta!"

Kaamerad klõpsatasid igas suunas ja tulise kiiruga vahetati filmirulle. Bii-Pii sai pealaest jalatallani piltidele võetud. Kui ta peale laagriga tutvumist ja tootemi imetlemist taas ratsu selga hüppas, et lahkuda, siis ronis üks tillukene skaut ta hobuse alla, et sealtki ülesvõte teha.

Selge see, et ega sellel päeval suurt muust ei räägitudki kui vaid Bii-Pii külaskäigust ning nüüd

olid peapomod need, kes ütlesid, et ei pese oma kätt, just seda vasakut, mida Bii-Pii oli surunud. Isegi lõkkeõhtul korrutasime kui Londoni Zoo punaste tagumikkudega paavianid ainult seda, millist muljet meile oli tänane päev avaldanud.

Kuid kui meie viisik viimaks telki puges, et suikuda välja teenitud öisele unele, ootas meid seal ees jahmatamapanev vaatepilt: kogu telgisisustus oli segi paisatud kui Römmi kuub, voodid ja seljakotid, riided ja muud esemed olid läbisegi, kõige otsas veel padjad ja madratsid!

"Oh-sa-mu-meie!" hüüatasin mina lootusetult, kuna olen igasuguse korralageduse põhimõtteline vastane. "Kes see jultunud tüüp küll olla võis, kes seda teinud on?"

"Vargad! Võtke kinni! Appi!" kiljatas Jussi ja oleks sedamaid abi järele jooksnud, kui Kalle poleks teda takistanud.

"Arvatavasti on siin tõesti vargad käinud," tuli Jaska oma arvamusega lagedale, et samuti Jussi hoogu peatada. "Vaatame kõigepealt järele, mis nad on ära viinud."

"Kindlasti minu uued kingapaelad!" naljatles Jokke. Kuid samal ajal jälgis ta pingsalt Kallet ja mind ning ma olen kindel, et ta märkas, kui me omavahel paljutähendava pilgu vahetasime.

"Keegi võis ju oma arust niiviisi nalja teha, kuigi see tundub natuke liiga julma naljana," ütles Kalle

rahulikult. "Vaatame, jah, esialgu järele, mis meil kadunud on ja lähme alles siis asjast ette kandma."

"Täitsa õige," kiitsin mina takka ja hakkasin oma asju puntrast välja otsima ning ühte telginurka kokku koguma.

Ei kulunud viite minutitki, kui meist igaühel asjad üle olid vaadatud ning juba näoilmest võis välja lugeda, et kellelgi polnud midagi kadunud.

"E-ei minult pole küll midagi ära viidud," mõmises Jussi ja meenutas rohkem kui kunagi varem öökulli turrissulist poega.

"Minult ka mitte," oli teistegi vastus nagu ühest suust.

"Kas sinult ka mitte?" küsisin Kallelt sosinal.

"Ei," oli tema lakooniline vastus.

Panime asjad oma endistele kohtadele tagasi ja avaldasime selle kummalise vahejuhtumi üle imestust. Kogu keskustelule pani väärilise punkti Jaska, kes teki alla pugenuna haigutas magusasti, ringutas ennast ning sõnas:

"Käib siin ka kõiksuguseid külalisi."

IX

ÜLLATUSED

Saabus päev, mille jooksul juhtus nii palju märkimisväärset, et sellele järgneval ööl ei saanud me läbielatu pärast sõbagi silmale.

See päev oli pühendatud hundudele ehk hundipoegadele ning tavapärase paraadi järel demonstreerisid need väikesed naasklid meile mänguväljakul, milleks nad võimelised on. Kui olime neile piisavalt pöialt hoidnud, siirdusime mõne kilomeetri kaugusel oleva järve äärde, kus mere- ja järveskaudid oma kunsti näitasid. Näiteks demonstreerisid nad erisuguseid purjetamise viise, eskimo kajakil vee all ümberpööramist, tempe indiaanlaste kanuul jne. Lisaks oli neil ka humoorikaid numbreid, nagu näiteks suur kartongist tehtud ja kirkaks maalitud Loch-Nessi koletis, kes hirmsa kiiruga ujus ning mõned suplevad poisid alla kugistas, selili vees ajalehte lugev perekond jne., mida meie, rannalolijad, naerukrampides jälgisime. Üllatusliku lisanaljanumbri esitas meie tõsine Jussi.

Teadustaja kuulutas, et järgmiseks numbriks on uppuja päästmise demonstreerimine ja natukese aja pärast kõndis vette viival sillal kõvakübarat kandev härrasmees, kes viibutas jalutuskepiga ja näis ülemeelikus tujus olevat. Järsku ta komistas ja kukkus jalad ees järve, nii et vesi kõrges kaares üles pritsis.

Jussi oli ilmselt tavapärase hajameelsusega teadustajat kuulanud, sest selsamal hetkel, kui ta härrasmeest vette nägi kukkumas, kiljatas ta, osutas käega sinnapoole, sulpsatas ise koos riietega järve ja hakkas täie vardiga "uppuja" poole kroolima. Kõik käis nii nobedalt, et me ei jõudnud mitte iitsatadagi.

Publik kukkus kohe naerma, kui Jussi kiljatus kõlas ja kui ta "õnnetukese" suunas ujuma hakkas, sest nagu juba ammu teada, on inglased arenenud huumorimeelega rahvas. Pealtvaatajad plaksutasid käsi, vilistasid innukalt ja hõikusid rõõmsalt, kui Jussi, kes asjast mõhkugi ei taibanud, ennastsalgavalt täie olümpiakiirusega kroolides härrasmeheni jõudis, ta seljale keeras ning teda lõuast kinni hoides ranna poole pukseeris. Need paar järveskauti, kelle etteaste see "päästmine" tegelikult olema pidi, seisid imestades rannal, kuid nende nägu omandas peagi rahuloleva ilme, sest Jussi sai asjaga hiilgavalt hakkama.

Kui Jussi viimaks publiku tunnustushüüete saatel läbimärjana meie juurde jõudis, vaatas ta meid laitva pilguga.

"Olete teie ikka imeloomad," ütles ta. "Lasete omaenda nina ees inimesel ära uppuda, viitsimata päästmiseks lillegi liigutada. Küll te näete, ma saan veel medaligi rinda!"

Pealmisi riideid seljast võttes ja välja väänates õhkus Jussist sellist teesklematut sangarlikkust, et tundus tohutult julmana talle asja tegelik käik ära seletada. Keegi seda siiski viimaks väga taktitundeliselt tegi, mis Jussi esialgu norutama pani.

"Seda ma just endamisi imestasingi, et miks Kalle vette ei hüpanud, kuigi päästis eelmisel talvel jääaugust kahe poisi elu," pobises ta prille puhastades. "Aga kas ma ei teinud kõike hiilgavalt?" küsis ta viimaks elavnedes.

"Loomulikult tegid," kinnitasime talle kooris. "Nimi pannakse sul lehte igal juhul."

Nii see ka läks ning Jussi luges lehest sündmuse kirjeldust naerul näoga.

Sellised vahvad poisid me olimegi — ei teinud tühjast suurt juttu ega muretsenud asjatult.

Peale laagriplatsidel ringi keerutamist, naasesime Kallega oma territooriumile natuke enne lõunasööki, ise põlvist saadik porised. Seepärast ründasime kohe sauna sissepääsu. Öeldi, et saamegi poole tunni pärast ennast pesema ning et aega parajaks teha, otsustasime kokkasid aidata, kuna neil oli alati hirmus palju tööd.

Tulekolde ääres istudes, märkasin möödaminevat Jamaika neegrit, kes mulle tuttava kutina näis ning

kuna ta külmast lausa lõdises, kutsusin ta tule äärde ennast soojendama. Ta tuli hea meelega ning istus mu kõrvale, valged hambad naeratusest välkumas, kuigi need samal ajal ka külmast plagisesid nagu keskmine lehmakell.

"Hei, Jimmy!" tervitas teda Kalle. "Tundub, et sul on siin kogu aeg külm."

"Siin põhjanaba lähedal on tõesti hirmus külm," vastas neeger ennast väristades. "Kui saaksin kasvõi kordki ennast korralikult üles soojendada!"

Mulle tuli korraga hea mõte.

"Tule meiega koos sauna," tegin talle ettepaneku, ise käega aurava telgi poole osutades. "Seal on nii kuum, et tuleb riided seljast võtta ja ikka on veel palav."

"Pole olemaski nii kuuma paika, kus minul palav hakkaks," kekutas Jimmy. "Lähme proovime järele."

Samas hüüdiski meid saunamees Aksu ning me võtsime Jimmy kaasa. Neeger istus meie juurde lavale, ise hämaras ümbruses umbusklikult ringi piiludes. Riideid keeldus ta esialgu seljast võtmast.

"Ikka on veel külm," väitis ta, kui Kalle oli juba kolmanda kapatäie vett kerisele visanud. Kuid siis läks nii niiskeks, et temagi pidas targemaks riided ära võtta.

"Jälle hakkas külm," teadustas Jimmy veidi aja pärast. "Tuleb jälle riided selga panna."

See ei saanud võimalik olla, sest saunas oli juba niisugune põrgukuumus, et minagi olin küürus, et

altpoolt talutavamat õhku hingata ja higi voolas lausa ojadena. Neegri lollitamine ärritas mind ning järgmisel hetkel toimisin peaaegu samamoodi kui Eero "Seitsmes vennas". Kiskusin kapa Kallel käest, täitsin selle tulikuuma veega ning lajatasin kogu täie korraga kerisele.

Keris kiunatas kui tige hiigelkass ja paar poissi kargasid lavalt alla, aga neeger ainult naeris.

"Nüüd tuleb juba kodune tunne!" hõikas ta.

Samas juhtus midagi, millega kodumaal harjunud olime, kuid mis siin meilegi ootamatu näis. Nimelt läks paar kerisekivi suure pauguga lõhki.

See oli vaese neegri närvidele juba liig. Nagunii oli kogu see tegevus ja ümbrus talle uus, aga kivide paugatus poolpimedas telgis ehmatas teda kohutavalt. Enne kui saime selgitusi andma hakata, oli ta kui vedrunukk lavalt maas ning uksest väljas ja mõne hetke pärast nägime teda juba alasti ja kisavana mööda porist laagriteed jooksmas. Rahvas hoidus imestunult kahele poole teed, kuid Jimmy ei kuulnud ega näinud midagi. Paari sekundi pärast kadus ta teekäänaku taha.

"Jimmy mõtles, et tont on lahti lastud," arvas Kalle ja ühines üldise naerukooriga. Sai tükk aega naerda, sest niisugust vaatepilti polnud me veel varem näinud. Põlved olid lausa nõrgad, kui viimaks pidama saime ning riietuma hakkasime, et lõunasöögile jõuda.

Jõudsime vaevalt leiva luusse lasta, kui korrapidaja teatama tuli, et meid kõiki on Ungari laagrisse külla kutsutud, kus pärast laagriga tutvumist peetakse suur soome-ugrilaste lõkkeõhtu. Sellel osalevat ka eestlased ja välissoomlased.

See sõnum meeldis eriti Porojärve vendadele ja mulle, kes me olime juba hulk aega oma hõimuvendade vastu suurt huvi tundnud. Jussigi näis tukastusest päris virgena ärkavat.

"Siis saan mina ja Jaska esineda," arvas ta. "Meil on üks etteaste, mida lõkkeõhtul esitame."

Hoolimata meie uudishimutsemisest, ei avaldanud Porojärve vennad oma saladust, vaid läksid laulumeistri jutule. Hetk hiljem kogunes kogu meie laageri seltskond kokku ja marssis vastasasuvale territooriumile, kus asus ungarlaste laager.

Madjarite laagriplats polnud mitte ainult suur, vaid ka ilus ja uhke igat pidi nagu ise nägime. Meid võeti vastu soome keelse tervituskõnega ning siis kõlas kaheksasaja hõimuvenna suust mürisev soomlaste elagu-hüüd. Seejärel jagunesime väikestesse gruppidesse ning peagi kõndisin mina Kallega nelja tõmmu madjari saatel laagriga tutvuma. Meie saatjad ütlesid, et on pärit Debreceni linnast ning nende nimed olid Sándor, Aladar, Gyula ja veel üks Sándor.

"Sándor on Soomes Santeri," seletasin mina. "Mul on isegi sellenimeline onu."

See viis jutu päris vennalikele teemadele ning aeg lendas linnutiivul ungarlaste maitsekalt ja stiilselt kujundatud laagriplatsi imetledes. Erivärviliste lippude, lillede, tellisepuru, väikeste väravakeste — näiteks õlest, viljapeadest või pulkadest seatud väravatega, olid meie nupukad hõimuvennad saavutanud muljettekitava ja maitseka kompositsiooni, et lausa kadesta. Kalle sosistaski mulle, et soomlaste laagriplats on sellega võrreldes kuidagi lage ja tagasihoidlik, olgugi, et see täpselt meie olemust iseloomustab.

Tutvusime ka laagri keskel asuva suure näitusetelgiga ja saime seal hea ülevaate Ungari elustolust. Debreceni poisid kinkisid meile kummalegi mälestuseks arvalány-rohust tutikese, mis ungarlaste mütse kaunistab. Panin tähele, et mõlemad Sándorid klaarivad omavahel vaikselt midagi ja kuna nad peagi ühe käänaku taha kadusid, ei pööranud ma sellele suurt tähelepanu.

Mulle meenus, kuidas meie õpetajad kodulinna vanas lütseumis olid kogu aja meile tüütuseni korranud, kui vajalik on inimesele võõrkeelte oskus ning kuidas ma nüüd omal nahal tunda sain, et neil oli olnud tuline õigus. Ungarlastega saime täiesti rahuldavalt suhelda saksa keele vahendusel, inglise keelt kasutasime peaaegu kõikjal ja rootsi keeles suhtlesime neljas Skandinaaviamaa laagris. Ilma keelteoskuseta oleksime olnud kui tummahambad.

"Nüüd lähme meie telki," teatas Aladar, kes oli siin ilmselt pomo. Järgnesime talle ja Gyulale hea meelega ning peagi astusime mõnusasse telki, kus oli ruumi ja mugavust.

Rohkemat me märgata ei jõudnudki, sest minust ja Kallest haarati kinni, keerati villastesse tekkidesse, seoti kinni — ja siis kuulsime vaid lahkuvate sammude sahinat.

Oh-sa-mu-meie, kuidas ma ehmusin, kuigi oleksin pidanud Londoni juhtumi põhjal sellise kohtlemisega juba harjunud olema. Peast käis läbi mõte, et kindlasti on siin jälle Huitu ja ta röövlite käsi mängus ning imestasin endamisi, mil viisil küll õnnestus neil ungari skaudid sellisele tembule meelitada. Ja seda veel keset laagriterritooriumi, mis lausa kubises ringikõndivatest poistest! Oli see aga julge samm!

"Kalle, kas sa mu juttu kuuled?" küsisin, või õigemini karjusin oma tekituutust.

Vastus kostus kui maa alt.

"Natuke kuulen. Mis röövlitemp see siis nüüd on? Kas sina saad aru?"

"Paistab, et Huitu gangsterid tegutsevad jälle, või mis sa ise arvad?"

"Hm, seda arvan minagi," kuuldus Kalle vastus.

"Kus see sinu pakk nüüd on?" hüüdsin talle.

"Ma ei mäleta enam isegi, kuhu ta peitsin," kumises Kalle hääl. Minu meelest oli see kaval vastus.

Peale vaikusemomenti juhtus midagi, mille peale me hirmust või siis hämmastusest lausa kangestusime. Nimelt täitis telgi hirmus kiljumine, meid harutati tekkidest lahti, keegi siblis meie nägude kallal — ja siis nägime, et meid vaatab terve telgitäis ungari kutte, kes ise täiest kõrist naeravad. Samas haarasid nad meist kinni (tundsime ennast täielikus tolaseisundis) ja hakkasid meid õhku loopima, siis surusid meil kätt ning viimaks ulatati meile vasest skaudimärk, mille keskele oli graveeritud Debreceni nimi.

"Tere tulemast meie lipkonda!" sõnas Aladar rõõmsa näoga. "Te olete meie tseremoonia läbi teinud, nii et võite nüüd südamerahuga meie lipkonna märki kanda."

Vaatasime Kallega teineteisele otsa. Arvan, et meie näoilme oli küll kinnimaksmist väärt, kui viimaks taipama hakkasime milles oli üleüldse küsimus. Igaljuhul Debreceni poisid pistsid küll uuesti naerma.

"Naerge pealegi," ütlesin soome keeles, ise Kalle poole vaadates. "Küll meie, vennas, olime ikka tainapead, kui kõike seda Huitu tembuks pidasime."

Rõõmsatujulisena siirdusime koos lõkkeplatsile, kuid seal puhkes uus naerulagin, kui soomlased ja eestlased olid meie poole pilgu heitnud, viimaks suunati isegi prožektorituli meie peale.

"Mis asja nad küll hirnuvad kui poolearulised?" küsisin mina ning märkasin midagi, mida poolpime-

das telgis polnud tähele pannud. Kalle nägu oli kriimuks nõgitatud.

"Heh-heh-heh!" puhkesin naerma. "Sind, Kalle, nad naeravadki! Võta peegel ja vaata mis nägu sa oled!"

"Hah-hah-hah!" naeris Kalle ja osutas minu näo suunas. "Sind nad hirnuvadki. Vaata oma sihverplaati!"

See nõgiseks tegemine oli debrecenlaste viimane koerustükk, kuid ega nende peale pahandada ka saanud, kuigi peeglist vaatas vastu ehtne korstnapühkija. Kõige targem oli solvumistunne alla neelata, et mitte õhtut enese jaoks mokka lasta minna.

Üsna pea unustasimegi kogu selle jandi, sest eeskava, mida siin lõkkeplatsil esitati, oli väga kaasakiskuv. Tühja juttu ei aetud üldse, vaid huvitavad, enamalt jaolt rahvuslikud etteasted järgnesid üksteisele tempokalt. Oli nii rõõmust kui ka kurba, vahvat ja tarka, teravmeelset ja naermaajavat. Kõige rohkem aplodeeriti ungarlaste eeskavas nende rahvatantsudele, eestlaste võrratule naljatamisele ja viimaks ka Porojärve vennakeste üllatusnumbrile — duetile vanades soome rahvarõivastes, täies Kalevala mallis. Vendadel olid ehtsad selle aja riided seljas, kuid habemed polnud ehtsad, nagu Jokke järeldas.

Hõimuvendade õhtu oli minu meelest kogu laagri meeleolukamaid koosviibimisi. Lahkudes lõkke äärest valdas mind siiras vendlustunne kõigi

siinistujate vastu, ja ilmselt mõtles suur enamus meist tulevasest soome-ugri Jamboreest, millele eestlased meid olid kutsunud.

Jõudsime oma platsile poole öö ajal, kuid vaatamata sellele oli tee rahvast täis ja kui me seda ületada püüdsime, tekkis väike tunglemine. Siis tundis Kalle, et keegi müksas teda ja pistis talle mingi paberisedeli pihku, kuid kuna oli pime ja kõik trügisid, ei saanud Kalle asjast täit selgust. Kui olime tootemi tõrvikute valgusvihku jõudnud, heitis Kalle pilgu käes olevale paberile.

"Ohoh!" ütles ta ja vilistas pikalt. "Läheb põnevaks."

"Mis see on?" küsisin uudishimulikult.

"Eks vaata ise," ulatas Kalle pabersedeli minu kätte.

Sealt lugesin:

"Kalle Tossavainenil soovitame heaga esimesel võimalusel tuua tema käes olev pakk laagriväravate ligiduses olevasse mahajäätud metsamajja. Pakk tuleb panna esimese põrandalaua alla. Vähimgi iitsatus sellest kellelegi maksab elu. Kui pakk pole ülehomseks kohal, sureb kogu telkkond."

Loomulikult polnud sõnumil mingit allkirja. Andsin selle sõnagi lausumata Kallele tagasi. Tema pistis sedeli taskusse ja noogutas irvitades.

"Natuke julm nali," ütles ta.

Kuulsin samas, et korrapidaja otsis mind ja jooksin tema juurde. Korrapidaja ulatas mulle õhtul saabunud telegrammi, mille vastuvõtmisel tundsin halba eelaimu. Esialgu ei julgenud seda üldse avada, kuid lõpuks võtsin südame rindu. Teade oli pikk ja kõlas järgmiselt:

"Nick Nikkilä, England, Yellow 1, Arrowe Park. Peame kurbusega teatama et vana tossavainen suri eile ta jättis kallele sõna et mingi pakk on vaja kohe õigesse paika toimetada ja talle andeks anda ning kui kalle on nõus siis palus meil ta endale kasulapseks võtta võtaksime ta hea meelega oma pere liikmeks

ema ja isa "

Niisugune selle telegrammi sisu oligi. See pani mind esialgu kodumaa peale mõtlema, kuid peagi keerlesid mu mõtted hoopis Kalle ümber. Kallis semu oli siis nüüd hoopis orb, ja kuigi vana Tossu ei olnud tema vastu ilmselt nii hea kui oleks olnud päris isa, olid nad ometi lähedased. Mis Kallest nüüd saab?

Mul oli tohutult hea meel, et mu vanemad tahavad Kallet meile elama, sest ma poleks osanud isegi ette kujutada, et võiks veel paremat venda omada kui tema. Kas Kalle on nõus, või on nii uhkust täis, et ütleb ära?

Ka kolmas mõte sähvatas mul peast läbi. Nüüd läheneb kuidagimoodi ka Kalle pakikese saladus, sest see tuleks vähemalt niigi palju avada, et saaksime aadressi teada. Mis imeasja see sisaldas ja miks see tuli alles pärast Tossavaineni surma kohale toimetada?

Ja mida vana Tossu andeks palub ja kellelt? Kui telegrammis oleks mõeldud Kallet, oleks sellest selgesti aru saanud, kuna isa sõnastas tüüpilise ärimehena kõike väga selgesti. Jäi selline mulje, nagu tuleks paki saajalt andeks paluda. Kas pakis on midagi niisugust, mille vana Tossu on kunagi vägisi ära võtnud ning tahab nüüd tagastada? See tundus üpris tõenäoline.

Kaalusin mõttes, kui telki astusin, kas räägin Kallele tema kasuisa surmast. Otsustasin siiski asja homse peale lükata, et Kalle saaks vähemalt selle öö rahulikult magada. Kuid siis suundusid mu mõtted Kalle kätte antud paberile ja see tegi mu nii virgeks, et magamisest ei saanud juttugi olla. Mõtlesin Kalle paki saladuste üle juba mitu öötundi ja tulin igasugustele fantastilistele järeldustele.

Paar korda viskasin pilgu ka Kalle poole, kui taskulambi valgel kella vaatasin. Kalle silmad olid lahti.

"Paistab, et sul pole ka und," ütlesin talle.

"Nii palju on igasugu mõtlemisainet," sosistas Kalle vastu. "Uni on täitsa läinud."

"Mul tuli hea mõte," ütlesin selle peale. "Lähme laseme öövalve magama. Peame nende eest vahti, kui nagunii und pole."

Ning nii said Inglismaa säravad taevatähed näha, kuidas mina ja Kalle, skaudisauad käes, poolpimeda laagrivärava ees hommikuni valvet pidasime.

X

JÄLLE PIGIS

Järgmisel hommikul kella kuue ajal tulid uued kutid vahti pidama ja lasid meid puhkama. Öövalve eest oli meil õigus pikutada tund aega kauem kui teised ja me kasutasime selle aja ka ära, lesides selili oma asemel ja vahtides telgilage ja -seinu. Mõningase vaagimise järel otsustasin südame kõvaks teha ja Kallele telegrammist rääkida. Kavatsesin alustada iidamast-aadamast, et jututeema viimaks võimalikult sujuvalt valusale teemale juhtida, kuid Kalle sai mu taktikast aru.

"Kuule, vennas, mis sa asjata keerutad," sõnas ta. "Nagu ma aru saan, on vana Tossu teise ilma kolinud. Kas nii?"

"Nii see on, jah," vastasin kergendunult. "Kuid isa teatas ka seda, et kui sina vaid nõus oleksid, siis võtaks ta sind mulle kasuvennaks. Tead, mina tahaksin seda väga. See oleks ju imetore! Oleme ju praegugi kogu aeg ninapidi koos nagu vennad."

Kalle ei kuulanud ilmselt mu viimaseid lauseid üldse. Kui mõne hetke pärast korra vilksamisi tema poole piilusin, läikisid ta silmad ja õlad vappusid kergelt. Ma tundsin end väga ebamugavalt ja pidasin paremaks telgist hiirvaikselt lahkuda.

"Vana Tossu on siis lahkunud," kuulsin Kallelt, nagu räägiks ta rohkem iseendaga. Seejärel tõusis ta otsustavalt voodist, libistas sõrmedega üle juuste ja jätkas reipalt: "Lähme, Nike, hommikuteed jooma. See kulub peale öövalvet marjaks ära."

Kalle enesevalitsemisoskust imetledes järgnesin talle ning teed juues püüdsin hoopis igasugu tühjast-tähjast rääkida. Jutt läks lõpuks Kalle salapärasele pakile.

"Nüüd tuleb see kohale toimetada," tõdesin mina, džemmi leivale määrides. "Loodame, et adressaat elab kuskil selles kandis, kust me ekskursiooniga läbi sõidame."

"Asugu kus tahes," ütles seepeale Kalle. "Omapead asjade ajamine meeldib mulle. See teeb tervisele head."

Kui lauast tõusime, naeratas Kalle mulle just sellise näoga, mis mulle on alati meeldinud ning patsutas mind nii mehiselt õlale, et oleksin äärepealt porri vajunud.

"Alla me ei anna, eks ju!" ütles ta reipalt. "Lähme nüüd Sussexi poiste laagrisse. Kuulu järgi peaks seal mingi saagimise võistlus toimuma."

Mul oli hea meel, et Kalle oma tähelepanu hoopis teistele asjadele pööras ja mõne aja pärast istusimegi juba mõnusas vihmasajus naabrite juures jämedal puunotil ning jälgisime nende saagimisvõistlust.

Võistlus toimus kaheinimese justeersaega. See oli omapärane, lüliline ja kokkupandav saag nagu meie mõõdulint, mis nägi vutlaris väga vahva ja portatiivne välja.

"Tundub suhteliselt kohmakas olevat," arvas Kalle, kes oma lühikese elu jooksul oli käinud isegi raielangil justeeriga puid langetamas. "Sellega küll niisuguseid puunotte kahe minutiga läbi ei sae."

Üks paar teise järel käis oma oskusi ja rammu katsumas, kuid Kalle ennustus pidas paika, ja keegi ei suutnud peaaegu poole meetrise läbimõõduga puud vähema kui kahe minutiga pooleks saagida. Kõige parem tulemus, millele ka innukalt aplodeeriti, oli kaks minutit ja üksteist sekundit.

"On veel kaasalööjaid?" hüüdis korraldajaks olev pikk ja kõhn sussexlane. "Auhinnaks on viis naela. Kõik võivad proovida."

"Kas välismaalased võivad ka proovida?" küsis Kalle köhatades.

"Aga loomulikult," vastas engelsmann Kallet naeratava pilguga mõõtes. "Astuge aga notile ligi."

Kalle noogutas mulle tähtsa näoga ja mul ei jäänudki muud üle, kui puupaku teise otsa asuda. Sussexi poisid jälgisid meie tegevust kerge muigega ja see käis mulle kuidagi nagu au pihta.

"Näitame neile alles," ütlesin Kallele. "Eks ole minagi enne saagi kasutanud. Näitame neile muigajatele, et oleme metsade maalt pärit."

Kõigepealt kontrollisime sae tera, see tundus terav, seejärel noogutasime korraldajale, et oleme võistlemiseks valmis. Korraldaja vaatas kella — ja siis andis stardikorralduse.

Kõigepealt tõmbasime me vähehaaval, kuni saetera palgi sisse sai, seejärel tõmbas Kalle tugevasti tera enda poole ja mina tirisin selle tagasi, sellele pressimata, vaid nii, et saepuru vahelt välja pudiseks. Sellises taktis me aina jätkasime, laskmata end segada meie ümber tekkinud vaikusest ja peagi kostvatest ergutushüüetest. Enne kui arugi saime, vingatas tera korraks ja poolekssaetud palginotid kukkusid meie jalgade ette. Seda saatis aplaus ja hurraa-hüüded.

Ajasime end sirgu, punetavad ja higised ning vaatasime küsivalt ajavõtja poole. Tema vahtis kella, silmad suured ja suu lahti. Viimaks ta neelatas ja ütles kogeldes:

"A-aega ku-kulus vaid üks minut ja kakskümmend kaks sekundit!"

See oli kui muusika! Pealtvaatajate rõõmuhõisked sinna juurde veel lisatuna. Kõige ilusamaks hetkeks oli muidugi selle viienaelase üleandmine Sussexi peapomo poolt. Skaudisaluuti tehes pistis Kalle raha osava liigutusega pluusitaskusse. Siis pöördus ta minu poole.

"Kergelt teenitud raha," ütles ta."Kui meid nüüd selle pärast proffideks ei kuulutataks."

"See raha kulub meile marjaks ära," vastasin talle, võidu üle heameelt tundes. "Minu raha ongi juba otsas ja ilmselt sinu oma ka."

"No nii," tõdes Kalle. "Sellega saame jälle tükk aega elada."

Päeval hakkas päris korralikult sadama, kuid sellele vaatamata marssis meie seltskond laagriplatsile, et osa võtta suurest ühisest jumalateenistusest, mille viis läbi Inglismaa kiriku pea, Canterbury peapiiskop, abiks hulga preestreid. Vaevalt, et maailmas on varem olnud sellist jumalateenistust, kus korraga koos nii palju poisse kui siin, kus 61 000 eri rahva liiget üheaegselt palvetas.

Polnud ma varem sellist harrast tunnet tundnud kui sellel jumalateenistusel. Minuni jõudsid vana peapiiskopi südamlikud sõnad jumalaarmust, millega Ta meid kõiki hoiab, vaatamata meie poisikesetempudele, samuti sellest tähtsast ülesandest, mida me elus peame täitma — elada Jumala rahus ja ligimesearmastuses ning levitada seda sõnumit maailma kõikide rahvaste keskel. Tajusin, et need olid pühad sõnad, mille järgi pean minagi toimima. Ristasin hardalt käed ja palusin Kõigevägevamalt jõudu, et jaksaksin olla eeskujulik skaut.

Pidulik jumalateenistus kestis kaua ja paljud poisid isegi minestasid, kuid ilmselt polnud nad

lihtsalt "õiges vormis", sest näiteks soomlased seisid vankumatult rivis ja polnud kunagi varem olnud sellist harrast vaikust meie keskel, kui sellel jumalateenistusel.

Vaatamata sombusele ilmale, andis palvus päevale pühapäevase piduliku ilme ja vana peapiiskopi sõnad mõlkusid meil veel kaua meeles.

Päevakohvi joomise ajal käis Kalle korraks üksinda telgis ja sealt naasnuna viipas minu poole. Läksime koos tootemi juurde, kus sellel ajal polnud kedagi.

"Võtsin pakilt ümbrise ära," ütles ta mulle. "Selle alt tuli nähtavale riidest ümbris, millele oli aadress kirjutatud: "Mrs. Tuulikki Jones. Port Sunlight." Rohkem ei midagi."

"Väga hea kokkusattumus," arvasin mina, " just sinna me pidimegi ekskursiooniga minema, et suure seebitehasega tutvuda. Võime väikese kõrvalpõike teha ja paki kohale toimetada."

"Loodetavasti pole see liiga suur linn," mõtiskles Kalle. "Kuna täpsemat aadressi pole, läheks sel juhul ühe mrs. Tuulikki leidmiseks tohutult aega. Kummaline on see, et adressaadil on puhas soome eesnimi. Mulle meenub, et olen vanal Tossul kunagi selliseid sajandivahetuse kaunistustega postkaarte näinud, millel sama nimi peal."

"Ahaa, see ongi saladuse võti!" hüüatasin ma ja tundsin samas ka kerget pettumust. "See Tuulikki oli

ilmselt vana Tossavaineni sõbratar, ja see pakk tuleb talle viia nagu noorusaja mälestuste sümbol."

Kalle kibrutas minu poole kulmu.

"Nii lihtne see asi kah olla ei saa," arvas ta. "Tavalisi mälestusesemeid ei ajaks taga ükski röövel. Küll siin on ikka midagi muud mängus. Olen korduvalt pead murdnud, et mida ma peaksin pakikesega tegema. Sellele ähvarduskirjale ei pööraks ma mingit tähelepanu, aga kuna meil mingi ettekujutus nende lurjuste külmaverelisest jõhkrusest juba on ning kuna ähvardus puudutab seekord kogu telkkonda, siis paneb see mind nendepoolsete tingimuste üle mõtlema. Mida sina minu asemel teeksid?"

"Mina või?" küsisin ma ja nägin ilmselt päris loll välja, sest kogu mu mõtted olid viimasel ajal vaid telegrammi sisus kinni olnud, nii et ähvarduskiri oli hoopis meelest läinud. "Oot, las ma mõtlen selle üle väheke aega."

Me mõtlesime jupp aega seal tootemi juures ja kraapisime hajameelselt selle tohtu, mille pärast tuli laagrivaht ja aias meid sealt minema. Läksime saunatelgi juurde ja seal mõtles Kalle ühe plaani välja.

"Tead, Nike!" teadustas ta. "Teeme teise täpselt samasuguse pakikese ja viime selle sinna metsamajja. See lahendaks esialgu meie probleemi, sest röövlid arvavad, et vana Tossu on neid ninapidi vedanud ja enne, kui lurjused asja kindlaks teevad ja ikkagi

meie käest teist pakki nõudma tulevad, oleme selle juba õigesse paika toimetanud.

Minu meelest oli Kalle plaan igas suhtes geniaalne, nii et lasin heameelest kuuldavale parima hobusenaeru, lajatasin Kallele vastu selga ja lennutasin oma mütsi kõrgele õhku. Otsejoones siirdusime me telki valepakki meisterdama. Ründasime sellise innuga telgi poole, et tormasime teisel pool saunatelki seisnud "tsiviilika" pikali. Me ei saanud teda kuidagi abistada, sest ta ise pistis sellise ajuga punuma nagu oleks uss teda hammustanud.

"Mis seda onkut küll nii ehmatas?" imestas Kalle. "Issanda loomaaed on ikka tõesti suur."

Pärast prisket lõunasööki laulsime kõik koos Magistriks kutsutud skautjuhi loodud laulu, mille üks salm meid eriti innukalt häälitsema pani:

"Toit, kui oleks inglismanni malli,
siis osa kindlalt oleks sattunud talli,
aga kuna selle ise keetsime,
siis kõik ka kõhtu peitsime."

Kohe peale sööki suunasime meie Kallega oma sammud peaväravate poole, püüdes rahulikena näida, sisemus lausa kisamas suurest põnevusest. Metsatuka leidsime viperusteta, kuid pidime tükk aega mööda tihnikut ekslema, kuni leidsime mahajäätud välimusega metsamaja, mille aknad olid

puuluukidega kinni. Selle lähedal oli väikene sametine soostunud tiigikoht.

"Sellistes need lordid ja muidu tähtsad härrad siis oma rebasejahipidustusi peavadki," arvas Kalle, kui oli imetlenud maja puuornamenti.

"Veidi kõhe on," ütlesin mina, kuna mul oli tekkinud mingi halb eelaimus ja sellele andis omalt poolt lisa ka saabuv õhtuhämarus.

"Ma lähen üksi sinna sisse," korraldas Kalle. "Kui ma mõne aja pärast tagasi ei ole, siis lähed abi järele. Said aru?"

Noogutasin talle nõusoleku märgiks ja Kalle asus oma ülesannet täitma, mina aga püüdsin end jasmiinipõõsa varju hoida. Kalle oli vaevalt poolavatud ukse taha kadunud, kui ma tundsin tugevat survet vastu selga. Mul läksid ehmatusest jalad nõrgaks.

"Käed üles!" kuulsin selja tagant tuttavat kähisevat häält. "Ei mingit üleliigset liigutust, muidu lasen. Hakka maja poole kõndima, kähku!"

Mis mul muud üle jäigi, tajusin hambaid krigistades, et oleme taas lõksu langenud. Läksin raskelt astudes ees ja Huitu taarus mulle järele.

Jõudsin majja just sel hetkel, kui Kallet kinni seoti. Ainsa silmapilguga oli selge, et sidujateks olid George ja Dick. Majas oli aga veel ka neljas lurjus, kes hoidis taskulampi. Kui selle valgusvihk hetkeks üles suundus, tundsin taskulambihoidjas ära Brunnsbüttelis "kaduma läinud" Anderssoni.

"Morjens, kah!" tervitas Andersson mind irvitusega. "Saan nüüd ka päevase porrikukkumise eest kätte maksta."

Sain juba järgmisel silmapilgul Anderssonilt tasuks korraliku lõuahaagi. Arvan, et Kallegi oli oma "ettemaksu" lurjustelt kätte saanud.

"Olete ikka lollid kui saapad," praalis Andersson. "Mina see olin seal teie sauna taga, kui valepaki tegemise plaane pidasite. Meid nii lihtsalt ninapidi ei vea!"

"Suu kinni!" käsutas Huitu, kellel Anderssoni mulinast juba ilmselt villand sai. "Meil on targematki teha kui rumalusi rääkida."

"Ära nüüd nalja peale pahaseks saa," ütles seepeale Andersson, ise nagu möödaminnes mu kartulinina sõrmede vahel keerates. Õnneks oli mul just nohu algamas, nii et ta lõpetas selle tegevuse üsna kiiresti.

Kui Kalle oli Dicki ja George poolt kinni seotud, tegid need sellid sama ka minuga, jättes mu Kalle kõrvale nagu muumiatombu puisele pingile vastu seina nõjatuma.

"Hea, et me ka selle teise nolgi kinni saime," ütles George Huitule inglise keeles. "Pärast seda ei oska meid enam keegi kahtlustada."

Pärast seda? Mida lurjus sellega öelda tahtis?

Külm higi tuli mulle otsa ette ja ajude vahelt tükkis peale teadmine, et oleme täielikult röövlite meelevallas. Kohe meenus ka ligiduses olev soosilm.

Kui olin end väheke kogunud, vaatasin Kalle poole, lootuses temalt mingitki abi saada.

"Oleme jälle pigis," ütles Kalle täiesti rahuliku häälega. "Aga küll me välja rabeleme!"

XI

GENIAALSED NEEGRID

Röövlid istusid laua ümber täpselt nii nagu olime filmides näinud. Huitu näris närviliselt oma sigarit, Andersson piilus õelalt meie poole ja Dick puhastas oma küünealuseid, kuid George näis millegi üle mõtlevat. Pärast lühikest vaikusehetke avas ta suu ja pöördus Huitu poole.

"Tee poistele pakkumine," ütles ta, "et nad saavad vabaks ja lisaks veel kumbki kümme naela, otsekohe, kui paki meile loovutavad. Seda polnud neil kaasas ka praegu mitte ja Andersson on juba kaks korda nende telgi põhjalikult läbi otsinud."

"Aga kui nad pakkumisega nõustuvad?" küsis Huitu inglise keeles vastu, kuid ise kahtlustavalt meie poole piiludes. "Kas me nad tõepoolest vabaks laseme? Sel juhul oleme peagi ise pigis!"

George vaatas Huitut ilmse halvakspanuga.

"Lubada võib kõike," ütles ta, "kuid hoopis iseasi on, kas lubadust ka täita. Loomulikult teeme nad kohe kui pakk käes vagaseks."

Georgel oli kalgi mõrtsuka hääl. Mulle tulid külmavärinad peale ja ma tundsin juba tõsist hirmu.

"All right," sõnas Huitu ja pöördus meie poole.

"Pomo ütles, et saate nina peale kümme naela ja võite kõige kümne tuule poole kaduda, kui paki meile loovutate. Vastasel juhul aga..."

Ta tegi paksu käega oma rasvase kaela juures liigutuse, mis rahvusvaheliselt tuntud, et mõistaksime, milline saatus meid vastasel juhul ootab.

Kalle tundus olevat kõigutamatu.

"Kümme naela on vähe," ütles ta mullegi ootamatult.

"Mida ta ütles?" küsis George.

Huitu tõlkis talle Kalle sõnad. George kibrutas otsaesist.

"Paku rohkem," tegi ta ettepaneku. "Küsi aga enne järele, ega kutsikad pole pakki avanud. Kahtlus mul selleks on, sest selles eas on poisinolgid hirmus uudishimulikud."

Huitu tõlkis ja Kalle lausa punastas solvumisest.

"Ütle sellele emaröövlile, et skauti võib alati usaldada. Mul pole mitte pähegi tulnud mõte seda avada, kui Tossavainen-kadunuke seda palus mitte teha."

"Ahaa, või Tossavainen on surnud!" hüüatas Huitu, nägu säramas. Ta rääkis uudisest Georgele, kes otsekohe püsti kargas.

"Siis peame kiiresti tegutsema," ütles ta. "Paku aga rohkem, siis jäävad nad ehk nõusse."

"Saate kakskümmend naela nina peale," lubas meile Huitu. "See on ju terve varandus."

"Seda on ikkagi vähe," pobises Kalle mulle silma tehes. Ta tahtis ilmselt aega võita.

"Siis viiskümmend. Või olgu juba sada!" pakkus Huitu. "Kähku pakk siia!"

Kalle puhkes nöökavalt naerma.

"Maailmas polegi nii palju raha, mille eest loovutaksin võõrastele mulle usaldatud asja," teatas ta. "Sama hästi võiksite mind meelitada sööma tervet hektoliitrit porisuppi."

"Täitsa õige!" kiitsin omalt poolt. "Mina teeks samuti."

Rohkem ma öelda ei jõudnud, sest Huitu lajatas mulle uuesti vastu lõugu. Silmamunad hüppasid peas ringi ja lõug tundus viltusena. Kallegi sai oma osa Huitu raevust, kuid ta suutis endiselt külma verd säilitada.

"Vilets löök," nöökas ta, "sellega poleks isegi mitte tavalisel tuletõrjujate võistlusel auhinda saanud."

"Las ma lajatan talle!" hüüatas Andersson püsti karates. "Mul ongi põhjust talle väheke kätte maksta."

Anderssoni kättemaksulöögist ei tulnud aga midagi välja, sest Kalle tegi ühe hulljulge tembu. Nimelt lasi ta äkitselt kuuldavale sellise kileda huilge, no nii kileda, et kogu maja vastu kajas ja uks lausa pärani lahti kargas. Oli aru saada, et Kalle

polnud niisama ilma asjata poisipõnnina meie kodulinna oksjoneid jälginud.

"Mis see siis oli?" karjatas lõpuks ometi tigedana näiv George. "Selline möirgamine kostab Londonini välja, ja õige pea on laagripolitsei meil kraes. Nüüd kägistan ma selle nolgi oma kätega!"

"Ärge erutuge," rahustas Dick teisi lurjuseid, kes olid just niisuguse näoga, et tapavad meid selsamal sekundil. "Laagris on igal pool nii palju kära, et niisugune möiratus ei tõmba küll mingit tähelepanu. Arvatavasti on juba lõkkesüütamiste aeg ja selle juures tehakse piisavalt lärmi, et mingeid teisi hääli pole kuuldagi."

Teised jätised rahunesid selle jutu peale, kuid George kõndis närviliselt edasi-tagasi. Äkitselt peatus ta Kalle ees, vahtis talle otsa ja haaras tal kõrist kinni.

"Lase tulla, kus pakk on!" karjus ta.

Ma ei võinud vaadata kuidas Kalle kallal vägivalda tarvitatakse ja sulgesin silmad. Kuulsin vaid, kuidas Kalle kogeles, et ta ei saa aru, milles üleüldse on küsimus.

"Või tema ei saa aru," osatas Huitu pahaendeliselt. "Viime poisid tiigi äärde ja hoiame esialgu nii meetrises vees, ehk lähevad neil selle peale keelepaelad lahti."

Avasin hirmuga silmad ja tundsin, et viimane tund oli nüüd tulnud. Lurjused hakkasid midagi omavahel arutama ja ma märkasin, et Kalle pilgutab

mulle pingsalt silmi. Esialgu ei taibanud ma midagi, kuid siis äkki mõistsin, et ta annab mulle teadet edasi. Mõlema silma pilgutamine tähendas pikka ja ühe silma pilgutamine lühikest märki. Kalle teatas:

"L-ä-h-i-m m-a-j-a o-n K-o-n-g-o n-e-e-g-r-i-t-e l-a-a-g-r-i-s h-ü-ü-d-s-i-n ä-s-j-a n-e-n-d-e a-p-p-i-k-u-t-s-e-t k-u-i n-a-d s-e-d-a k-u-u-l-s-i-d o-n a-b-i l-o-o-t-a p-r-o-o-v-i-m-e a-e-g-a v-õ-i-t-a."

Jõudsin Kallele noogutada, kuid samas haarasid röövlid meist kinni ja kandsid õue. Seal oli selline kuupaiste, et soosilm ja kogu ümbrus tundus tontlik. Tuli selline tunne, et kõik on vaid unenägu.

Selle tunde peletas aga Huitu otsekohe, sest ta tõukas meid vööst saadik tiigi mudasse. Silmapilkselt imendus see külma ja märjana läbi meie riiete ja ma tundsin ennast üpris näruselt. Võtsin end siiski kokku; ainukeseks lootuseks oli Kalle poolt lubatud abi.

"Ehk saavutame nüüd viimaks üksmeele," irvitas Huitu. "Küsin veel viimast korda, kus on pakk. Saate üks minut aega. Kui te selleks ajaks pole meile midagi öelnud, uputame teid ära."

Asi oli rohkem kui täbar, kuid sellele vaatamata mõtlesin kogu aja, kuidas saaksin aega võita. Lõpuks tulin heale mõttele.

"Kui mu siit välja tõstate," ütlesin ma allaandja häälega Huitule, "siis räägin teile, kus Kalle oma pakki hoiab. Vastutasuks tahan, et te mul siit minna laseksite."

"Lõpuks ometi midagigi," möönis Huitu. "Andersson, sa tõsta seda linnukest veidike ülespoole, et ta saaks meile oma teadmistest siristada."

Mind tõsteti mudast välja ja ma sepitsesin lurjustele pika jutu sellest, et Kalle oli pakikese andnud laagrijuhtkonnale hoiule ning et sealt oli ta omakorda pandud tallele laagri panka. Kuuldud jutt tegi George murelikuks, kuid Dick vaid naeris ülemeelikult.

"Minu käes on käkitegu kasvõi selsamal minutil "panka" minna ja ükskõik mis sealt välja tuua," suurustas ta. "Läki kohe!"

Röövlid hakkasid omavahel aru pidama, kuid mina märkasin midagi, mis mind sellise lustiga täitis, et pole isegi Jõulude ajal nii rõõmus olnud. Mõnekümne meetri kaugusel liigatas üks põõsas ja selle tagant paistis mitu neegripead. Selle peale pistsin ma nii kõvasti kisama kui jaksasin ning püüdsin matkida Kalle tehtud hädahüüdu.

Rohkemat polnud vajagi!

Paari sekundi pärast tormas meie poole terve kari skaudisauadega varustatud neegreid ja ehmunud lurjused pistsid kabuhirmus punuma kui naeristevargad vihase peremehe eest. Esimesena kerkis mu silmade ette pikka kasvu neeger, kes lajatas Anderssonile sauaga nii, et ta koivad taeva poole lendasid. Teine, vähe turskem neeger, leidis endale kasvukohaseks vastaseks Huitu, ja saua käest heites, hüppas talle paljakäsi kallale. Polnud minu meelest

paremat vaatepilti, kui see rüselemine kuuvalguses, mille tulemuseks oli Huitu täielik tümakstegemine. See läks täiesti "kümnesse"!

Teistel neegritel nii edukalt ei läinud, kuigi neid käharpäid oli kolmekümne ringis, kes ülejäänud lurjustele järele jooksid, siiski olid vibalikud Dick ja George nobedamad ja teadsid arvatavasti ka salateid ja neid ei õnnestunud tabada. Mõne aja pärast naasesid neegrid ja ütlesid, et kammisid läbi kogu metsatuka laagriväravateni välja, kuid tulemusteta.

"Nüüd räägivad ehk valged vennad meile, mis siin õieti juhtus," tahtis neegrite pikk juht korrektselt häädatud inglise keeles teada. "Omalt poolt võin vaid öelda, et kuulsime mõned minutid tagasi hädahüüdu, ja kuna see kõlas tõesti abi vajavalt, otsustasime asja uurida."

"Peame ilmselt taas selle spioonijutuga lagedale tulema," arvas äsja mudast välja tõstetud Kalle samal ajal oma kingi puhastades. "Räägi sina, ma korrastan end veidi."

No, ma siis jutustasin meie sõbralikele päästjatele sellest, kuidas vaenuliku maa spioonid olid meid metsamajja meelitanud ja kuidas nad siis ähvardustega olid meilt tahtnud informatsiooni, mis meil tegelikult puudub, välja pressida. Neegrid kuulasid mind tähelepanelikult ja noogutasid oma käharpäid.

"Kust oled sa meie hädahüüu selgeks õppinud?" tahtis neegrite juht Kallelt teada.

"Eks ikka teie endi juurest," vastas Kalle. "See oli mingil tutvumis- või pilditegemisretkel ja jäi hästi meelde. Seal majas meenus mulle äkitselt, et teie laager asub peaväravatele kõige lähemal ja otsustasin õnne proovida. Mis edasi sai, teate te ise paremini kui mina."

Neegrid naersid heameelest.

"Mis me nende kahega teeme?" küsis paksem neeger, kes oli ilmselt reservjuht. "Kas poleks õigem nad politseisse toimetada?"

"Ei mingil juhul," vastas Kalle. "See teeks liigset lärmi. Me võiksime ju neid väheke aega seal tiigimudas ujutada, ehk võtab see neil mõneks ajaks ära soovi skaute kimbutamas käia."

Neegrid naersid selle jutu peale nagu jõehobused ja äsja teadvusele tulnud lurjused kanti tiigi äärde. Mõlemilt poolt haaras neist kolm neegrit kinni — neegrid lausa võistlesid omavahel selle au osaliseks saamise eest — kuuldus hüüd ja enne kui röövlid taibatagi jõudsid, milles küsimus, plartsatasid nad sellise jõuga tiigi keskele vette, et konnad ehmunult välja hüppasid.

Sinna me nad rabelema jätsimegi, kui ma ise ja Kalle neegrite laagriplatsile riideid kuivatama ja lõbutsema läksime. Kahtlast nohinat ja soperdamist kostus tiigi poolt küll, kuid me teadsime, et Andersson oskab ujuda ja et Huitu on nii rasvane, ta tõuseb nagunii vee peale.

Aeg kulus neegrite laagris nende toredat etlemist jälgides nii kiiresti, et kuigi me lausa jooksuga oma platsile kihutasime, olime siiski liiga hiljapeale jäänud. Meil ei vedanud, sest valves oli seekord laagri üks rangemaid mehi, Pentti Lahtinen Turust.

"Nüüd te alles saate!" pragas ta meiega. "Olete juba kord mõlemad ringi luusimise eest suulise hoiatuse saanud ja nüüd tuleb teine. Eks me näe, kas saategi kaasa tulla, kui homme Rhyli kuulsasse tivolisse sõidame. Ja kus te ennast niiviisi kortsu püherdanud olete?"

Kui Pentti oli tivolit maininud, ehmatas see meid Kallega tõsiselt. Oleks tõesti kahju, kui me ei saakski Rhyli-reisile kaasa.

"Ehk saaksime siiski andeks paluda?" küsis Kalle vaikselt. "Kui tagasi koju hakkame sõitma, siis jutustan sulle vastutasuks sellise loo, mille sarnast sa veel kuulnud pole. See selgitab ühtlasi siis ka meie tänast hilinemist, kuid praegu ei saa ma seda veel põhjendada."

"Ajad niisama loba," mõmises Pentti juba tunduvalt lahkemalt, sest ta oli laagri kõige innukam jutuvestja ja muidugi ka -kuulaja. "Kui aga veel kord peaks midagi sellist juhtuma, siis räägin ka tänaõhtuse seiga ära. Katsuge nüüd vaikselt põhku pugeda, et peapomod teid ei märkaks."

Seda me loomulikult tänulike paipoistena ka tegime, ja sellel ööl oli uni tõesti "kümnesse".

XII

POISTE PARADIIS

"Meie laul, sa võimsalt laksu,
nagu kõu sa kõmata,
Üle maa ja mere raksu,
pane süda põksuma!"

Nii me sajapealises rivis laulsime, sulpides mööda äikesevihmaseid Põhja-Walesi kuurortlinna Rhyli kauneid tänavaid, kuhu olime jõudnud peale kolmetunnist rongisõitu. Meie ulja marsilaulu peale avanes nii mõnigi aken, inimesed naeratasid ja lehvitasid meile ning taevaski selgines meie rõõmuks õige pea.

Peatusime ühe raekoda meenutava maja ees ning raadihooneks see osutuski. Meer ise koos saatjaskonnaga võttis meid tervituskõnega vastu ja seejärel tehti meile välja oivaline lõunasöök. See täitis priskelt meie gentlemanikõhud, mis varase tõusmise ja pika rongisõidu pärast tühjusest lausa kõmisesid. Kalle kühveldas endale toitu sisse nagu kütja sütt

laevaahju ja mina pistsin jälle küpsiseid nii et küll sai.

"Aah!" õhkas Kalle vahepeal. "See päev on küll üsna paljulubavalt alanud. Siinsed tüdrukudki sädistavad kui vindid hobusekoplis."

Meile nimelt pakkusid süüa ja juua siinsed gaidid, kes kuulu järgi kogu selle lusti meie jaoks ka korraldanud olid ja hetkeks jäin minagi neid heatahtlikult silmitsema.

"On isegi talutavaid plikasid olemas," möönis Jokke. "Tuleks vist üldisest naistevihkamisest loobuda?"

"Muidugi loobu," nõustus Kalle. "Kas sa pole kuulnud, kuidas üks skaudijuht laagriväravatest luba omamata välja pääses? Kui mingid seletused ei aidanud ja väravavalve ikkagi väljapääsuluba nõudis, siis võttis ta taskust inglise girli foto ning näitas õnnetut nägu tehes seda. Valvurid heldisid ning mees pääseski oma asju ajama."

"Oh, vabadus!" õhkas Jussi täiest südamest, nii et kogu meie laudkond naerma puhkes.

Peagi oli meil vabadust nii et jagus!

Pärast lõunat läksime sellisesse kohta, mille nimigi juba iga poisi kõrvadele muusikana kõlab ja paradiisina tundub. See oli tivol. Igatahes Rhyli linna hiigeltivoli nimi tuleks küll läbinisti suurte tähtedega kirjutada.

Selle väravate juures tegime väikese peatuse ning peapomo ütles:

"Kogu lõbustustepark on järgneva kahe tunni jooksul ainult meie käsutuses, nii et saate aega veeta kuidas tahate. Ja nüüd — rivitult!"

Vaevalt et me kunagi varem "rivitult" käsku sellise kiirusega täitnud olime kui nüüd. Sõna otseses mõttes me lausa lüppasime kui kari metsikuid härgasid otse lubatud Õnne Maale!

"Jääge hüvasti, mured!" karjusin ma täiest südamest. Ja otsekohe unustasingi nii röövlid kui ka Kalle pakikese ja kõik teisedki pisiasjad. Ees ootas vabadus ja lust ja terve trobikond toredaid poisse!

"Lähme kõigepealt sinna mägiraudteele!" karjus Kalle mu kõrva juures. Ega nende lähema kahe tunni jooksul muudmoodi polnudki ennast võimalik kuuldavaks teha, kui vaid karjudes.

"Läki!" kisasin vastu ning juba hetke pärast istusime hingeldades pisikesse vagunisse, kuhu ennast ka Porojärve vennad ja Jokke pressisid.

Kinnitasime nii külg- kui ka esirihmad, et me suure kiiruse juures vagunist välja ei lendaks.

"Need lisavad turvalisust," seletas Jussi ja kinnitas oma püksitagumiku täiendavalt haaknõeltega tooli kangaspolstri külge.

"Mu varbad keeravad ennast juba praegu allapoole ja silmad lähevad kõõrdi," õhkas Jokke põnevuse ootel. "Kisame siis seal üleval nii kõvasti kui torust tuleb!"

Kuuldus vile ja täislastis rong hakkas liikuma, esiteks mõnusalt kõhtu õõnsakstegevalt allapoole ja

siis täie sööstuga ülespoole. Ja seejärel mühinaga nii üles kui alla. Aeg-ajalt tundus kogu maailm pea peal olevat, sealsamas sööstsime jälle maa suunas niisuguse tambiga, et mõned juba hirmust kisama pistsid, kuid kohe järgnes jälle ülessõit.

See juba oli midagi!

Kui rong viimaks maa peale sõitis ja kinni pidas, pidime veel tükk aega õhku sisse ahmima, enne kui tasakaal taastus ja jalad meid jälle kandma hakkasid.

"A-asi on hull!" hädaldas Jussi, näost valge. "Mina ei saagi üles tõusta."

"Kas sa need haaknõelad oled lahti teinud?" küsis Jaska vennale murelikult otsa vaadates.

Nüüd tuli Jussi näkku värv tagasi, ta pobises midagi unustamisest ja pea oli temagi püsti, et uusi jahimaid rünnata.

Tivolit täitis põrgulärm. Igas paigas karjuti lihtsalt suurest rõõmust, siia juurde karussellide tingel-tangel muusika, elektriautode pasunatörtsutused, peale selle oli plats täis igasse eri suunda tormavaid erimõõdulisi poisse ning kõige selle üle naeratas särav päike.

"Vaat' see on alles elu!" õhkas Jokke, kui ühele karussellile hüppasime.

Ega see mingi tavaline karussell polnudki. Sellel olid gondlid, mis tohutu kiirusega liikuma hakkasid ja külgedel üles-alla kiikusid. Iga kord, kui gondel üles jõudis, kostus hirmukisa, sest tekkis tunne, et see paiskab meid otsekohe kasvõi ükskõik kui kõrge

mäe otsa. Kõhus oli samal ajal tunne, nagu oleks see täis liiva ja tarretist.

Järgmiseks huviobjektiks oli meile lasketiir, kuid kahjuks tuli seal raha maksta, kui üleüldse mingisugustki auhinda tahtsid saada. Kuna olime parajasti härrasmehelikus tujus ja kuna meil oli veel saagimisvõistlustel võidetud viienaelane auhindki puutumatult alles, siis tulistasime lausa südamest. Ah-hah, küll oli vahva neid portselantaldrikuid tükkideks paugutada! Nende klirin oli lausa muusika meie kõrvadele ning kui viimaks veel autasuks terve pinu paksusid šokolaaditahvleid saime, polnud meie õnnel otsa ega äärt!

Ühe telgi ees meelitas onkel publikut vastu neegri pead palle viskama, selliseid kõvasid, ja teise telgi juures võis hästisooritatud palliviskega paksu neegrionku aluselt põrandale kukutada, nii et saepuru lendas.

"See oleks küll vahva," arvas Jokke ja tahtis sinnapoole joosta. Kalle haaras tal kratist kinni.

"Püsi pükstes!" käskis ta. "Sellises julmusemängus meie ei osale."

Käisime spiraaltornis oma kõhulihaste tugevust proovimas, kuid siis märkasime autodroomi ja tormasime elektriautodesse. Igasse mahtus kaks inimest. Autodel olid ümber tugevad kummivööd ja pikk metallvarras ühendas nad katusel asuvasse elektrivõrku. Lasime täie vardiga mööda autodroomi platsi ning otsisime parajaid, kellele otsa kihutada.

Ning ah-hah, mis tore tunne oli, kui sai mõne vanema skaudi autot nügida!

Läheks tarvis mõnd esmaklassilist sulemeest, et kirjeldada kogu seda toredust, mida tivolis olles kogeda saime, kuigi arvan, et isegi sõnaraamatust ei leiaks nii vägevaid väljendeid, mis suudaksid edasi anda meie tohutut rõõmu ja heameelt. Kogu asja tipuks oli see, kui mäe sisemuses käisime, milles oli kiirevooluline veesäng. Liuglesime mööda seda väikeses paadis edasi, vahete-vahel täielikku pimedusse sattudes, kuid siis ilmus kusagilt aeg-ajalt välja kõiksuguseid kummalisi ja jubedaid olevusi, nii et Kallegi oli täitsa vait. Seal oli koledaid meie poole sööstvaid kiskjaid, verejanulisi tiigreid, metsikuid karusid ja teab veel mida. Kõige kohutavamad olid luukered, kes meie poole jubedusttekitavalt irvitasid.

"See oli küll "kümnesse" värk," arvas Jussi, kui viimaks jälle värskes õhus olime.

"See on õige poiste paradiis," nõustus Jokke, õnnis naeratus rebasenäol. "Lähme nüüd veel üks kord neid vanemaid elektriautodega rammima."

Olime just autodesse saanud, kui meie rõõm ära lõpetati. Nimelt kostus üle kogu selle melu peapomo läbilõikav vilesignaal, mis teatas, et meie kaks tundi on otsa saanud.

"Oleme juba tõesti piisavalt lõbutsenud," arvas Kalle, kui me lärmates ja naerdes väravate juurde kogunesime. "Nüüd tahaks midagi hamba alla."

Kalle soov täitus peagi, kuid enne seda saime võimaluse valge liivaga mererannas suplemas käia ja higi maha pesta. Ja taevas näeb, millise innuga me ennast nendesse Atlandi rahulikesse voogudesse heitsime! Siiani polnud meil kordagi ujumisvõimalust olnud, nii et nüüd tundus see veel sedajagu tore. Peale selle tegi asja mõnusaks veel teadmine, et kodumaal saab hiljem teiste ees kekutada, et oled Atlandis supelnud! Et oma tulevasele jutule veel kinnitust lisada, tegime Kallega rannas ülesvõtte, kus meist vasakule jäi taustaks Atlandi ookean ja paremale suurepärane buurisõja mälestusmärk.

Suplus mõjus nii, et Jokke väitis meid näost nii puhtaks saanud olevat, et ta meid vaid hääle järgi ära tundvat.

"Nüüd järgneb ekskursioon kahte tehasesse," teatas korrapidaja. "Jaguneme kahte rühma, millest üks läheb esmalt karamellitehasesse ja teine küpsisetehasesse."

"Ah-hah!" hõiskas Jaska. "See kah veel!"

Hõiskamiseks oli ka põhjust, sest ilmsest naiivsusest olid tehase omanikud andnud meile piiramatu toodangu maitsemise loa. See tekitas kindlasti tõsiseid puudujääke tehase tolle päeva väljalaskes, sest armutu määr kuuma küpsist ning maitsvat karamelli leidis meie kõhtudes endale parima laopaiga. Vast ahjust tulnud küpsised maitsevad ju nii imehästi! Ning karamell ronis lausa

ise suhu! Kogu see asi oli meie tühja kõhu jaoks "kümnesse"!"

Kui tehasest lahkusime, anti meile isegi toredad firmapakid kaasa — nii küpsiseid kui karamelle ja nende kaanele oli kirjutatud "Souvenir of Scouts Jamboree", mälestus skautide Jamboreest. Alguses plaanisime, Kalle ja mina, et säästame pakid kodustele, kuid täiesti märkamatult pistsime nende sisu juba sama päeva õhtuks pintslisse.

Ega sellega päeva paradiis veel lõppenud! Üks lord, keda kolonel Conwayna mainiti ja kes olevat käinud mitu korda Soomes lõhe püüdmas, palus meid endale kella-viie-teeks külla. Napilt õigeks ajaks me sinna tehasest joostes ka jõudsime, hiljaks me siiski ei jäänud, sest see oleks väga ebaviisakas olnud.

Taas pakuti meile nii silmailu kui kõhutäidet, sest lordile kuuluv loss oma tornide ja rõdudega oli kaunis vaadata. Seda ümbritses ilus pügatud muruplats, kus kasvasid kaunilt kujundatud põõsad. Kõige rohkem pakkus meile muidugi huvi koloneli igast maailma kandist kokku kogutud jahitrofeed.

"See papi on peale õhupüssi muidki relvi kasutanud," möönis Jokke seinal suurt ninasarviku pead silmitsedes.

"Sellise ṣaamiseks tuleb vist kahurit kasutada," arvas Jussi pead sügades.

See vallandas meis naljasoone ja hakkasime üksteisele kõiksuguseid "kilde viskama". Ei saa

sedagi maha vaikida, et lahkusime lausa vastumeelselt sellest külalislahkest lossist, kui olime tee ära joonud. Kindlasti sai kolonel meie kiidulaulust ja -hüüetest pikaks ajaks hea tuju, samal ajal oma pead vaevates, miks meile küll tema pakutud küpsised ei maitsenud. Eks imestamise ainet oli siin tõesti!

Kui rong Uptoni väikesest jaamast viimaks väljus, istus selles sadakond puruväsinud soome skauti. Kuid kõik — ka need, kes juba unehõlma vajunud, olid isegi norsates õnnelike nägudega.

Oli ju käidud poiste paradiisis!

XIII

TOREDAD KOKAPOISID

Järgmisel hommikul oli vastik ilm — vihm peksis vastu telgikatust ja tuul üritas seda peakohalt hoopis ära rebida. Kell oli alles pool viis, kuid Manchesteri-reisi tõttu tuli varakult jalul olla. Meie Kallega tusatsesime veidike, kuna olime selleks päevaks kokapoisteks määratud ning ei saanud teistega maailmakuulsa tööstuslinna vaatamisväärsustega tutvuma minna. Natuke lohutas meid aga ühelt poolt see, et vihma sadas ja teiselt poolt see, et saime olla kokapoisid. Ka see oli väikeseks lohutuseks, et saime veel edasi magada, kui teised pimedas minema asusid.

Kui uuesti ärkasime, oli kell juba veerand kaheksa, kuid kui telgist välja vaatasime, saime aru, et ega teisedki kokapoisid eriti agarasti oma platsidel toimetanud, nii et jäime telki oma asju ajama ja peakoka korraldusi ootama.

"Ei tea, kas hommikusöökigi teha viitsime," ütlesin Kallele. "Meid on siin nii vähe, et sel polekski mõtet."

"Muidugi, me võime ju kuiva moonaga läbi ajada," arvas Kallegi ja üritas püksisäärtele sellist käänist keerata, mis meie laagris parajasti suurmoeks

oli. Räägiti, et Walesi prints oli esimesena selliseid kandnud.

Kuna midagi muud parajasti teha polnud, hakkasin kodustele kirja kirjutama ja sellega seoses läksid mu mõtted jällegi Kalle tulevikule.

"Kas sa ikka veel Tossavainenit taga leinad?" küsisin temalt häält võimalikult kaastundlikuks tehes.

Kalle katkestas oma tegevuse ja vaatas hetkeks kaugustesse. Seejärel pöördus ta tõsise näoga minu poole.

"Sa ilmselt ei tea, kuid vana Tossu oli minu vastu poisikesepõlves üpris karmikäeline," rääkis ta. "Sain tema käest iga väiksemagi asja pärast peksa ning ma arvan, et tal kulus selleks minu peale küll rohkem kui üks püksirihm. Alles pärast seda, kui olin kümneaastaseks saanud, lakkas ta mind niimoodi karistamast ja muutus päris talutavaks. Range oli ta mu vastu endiselt ja otsis mulle aina kõikvõimalikke töid teha. No, eks sellel olid ka omad head küljed, näiteks õppisin tööd hindama ning seda korralikult tegema ja tänu sellele pole ma mingi memmekas, vaid saan suurepäraselt üksigi hakkama. Arvan, et proovin järgmisel sügisel kuhugi suurde kaubamajja laotööliseks saada. Sealt võin vaikselt ülespoole tõusma hakata, kasvõi direktoriks välja, kui õnne on."

"Sa ei tohi kooli pooleli jätta!" karjusin ma talle. "Peaaegu kõik õpetajad kiidavad su head pead. Kas

sul pole meeles, et mu paps palus sind telegrammi teel kasupojaks? Sa ei oska endale ette kujutada, kui hea meel mul oleks, kui sa nõustuksid."

Kalle ei vastanud mulle, vaid vahtis kortsus kulmu alt oma kingi.

"Ma ei oska seda ette kujutada, et mul oleksid päris vanemad," ütles ta mõne aja pärast nagu iseenesele. "Olen mitu korda vanalt Tossult küsinud, kes mu õiged vanemad olid, kuid tema löristas ainult nina ja käskis mul suu kinni panna. Võib-olla on just see põhjuseks, et ei leina teda korralikult, kuigi tema surmateade mind esialgu väga kurvastas. Ta oli mind siiski aastateks ka toidu, riiete ja peavarjuga kindlustanud."

"Kas sul pole mitte aimugi oma vanematest?" küsisin vaikselt.

"Kui umbes kuu aega tagasi vanalt Tossult seda küsisin, ṣiis ta vastas, et oli mu kusagilt pealinna lastekodust võtnud, kus talle oli öeldud, et minu mõlemad vanemad on surnud. Tossu ütles, et ta ei mäleta isegi enam nende nime, seega siis minu päris perekonnanime. Või mis mul nendega enam ikka asja ajadagi, mis sa sellest, vennas, arvad!?"

Ei julgenud talle korrata seda kasuvennaks tulemise juttu, sest kartsin, et rikun sellise liigse innukusega asja hoopis ära. Arvasin, et küll kõik kodumaale tagasi pöördudes just nii laheneb, kuidas mina loodan ning niimoodi kirjutasin sellest asjast ka kodustele.

Siis oli juba aeg laagri post kohale tuua, sest kokapoiste ülesannete hulka käisid ka kirjakandja ja laagrivahi kohustused. Kahlasime, telgiriie vihmavarjuks pea kohal, mööda porist teed postkontorisse ja saime sealt suure portsu kirju ja kaarte ning mõne pakigi. Alles oma laagriplatsile tagasi jõudes, hakkasime neid kantseleitelgis sorteerima.

"Heh, siin on mullegi kiri!" hüüatasin rõõmsalt, nähes ühel ümbrikul oma nime, mis oli isa korrapärase käekirjaga sinna kirjutatud.

"Aga minule on väike pakike," imestas Kalle. "Paistab, et see on saadetud Liverpoolist. Kes mind seal küll tunneb?"

"See on kindlasti too plika, kelle ümber sa luterdasid," torkasin mina.

"Nii see vist ongi," tõdes Kalle, kui pakikese allservas saatja aadressi luges. "Mary Evans on siia kirjutatud. Tea, mida see västrik mulle ka saadab?"

Mina ajasin samuti oma kaela õieli, et näha, mis seal paki sees siis ka on. Naeratava näoga avas Kalle pakikese ja aina enam naeratavaks muutus, kui paberist koorus välja ilus šokolaadikarp, millel kaane peal ratsutaja pilt.

"See on esimene pakk, mille olen elu jooksul saanud," kommenteeris Kalle, endal suu kõrvuni. "Jagame selle vennalikult pooleks, eks!"

Proovisin talle küll kombetäiteks vastu vaielda, kuid kommid olid nii ahvatlevad. Kalle oli mulle

tubli tüki suurest šokolaadivigurist murdnud, kui järsku mingit eemalepeletavat lõhna tundsin.

"Imelik hais," ütlesin selle peale.

"Kuule, ega kingitud hobuse suhu ei vaadata," vastas Kalle. "Võta mis antakse ja lase hea maitsta!"

Kalle oli just ühte kommi haukamas, kui korrapidajast skaudijuht Pennanen meist mööda juhtus minema. Ta pööras ennast välgukiirusel meie poole ja nuusutas šokolaade.

"Põrguvärk!" hüüatas ta. "Siin on selgelt sinihappe lõhna tunda, nii tõesti kui ma tsiviilelus farmatseut olen!"

Jäime teda, suud nagu leivaahjud lahti vahtima ja lasime siis šokolaadi hoidvad käed suu juuret alla vajuda.

"Kust see pärit on? Kes selle saatis?" sadas Pennanenilt meile küsimusi. "See tuleb otsekohe laagri laboratooriumi uurimiseks saata. Ega te viimati seda maitsta pole jõudnud?"

"E-ei ole, kuigi äärepealt oleks," kogelesin jubedust tundes.

"Saatja nimi ja aadress on ümbrispaberil," lisas Kalle, näost hall. "See tüdruk oli siin laagris ja kirjutas mu aadressi üles."

Pennanen uuris salapolitseiniku ilmel saatja aadressi.

"Mehe käekirja moodi," ütles ta siis. "Ja sellist tänavat nagu siin kirjas, ei tea ma ka Liverpoolis olevat, oskan selles linnas kasvõi une pealt orienteeruda. Olen nimelt hull linnakaartide uurimise järele. Keda peaks huvitama Kallest lahti saamine? Midagi on siin igal juhul mäda. Tuleks asi laagripolitseile üle anda."

"Kas see on ikka kindel, et šokolaad on mürgitatud?" küsis Kalle, kui Pennaneni jututulv katkes.

"Kui ei usu, siis löö ühele neist hambad sisse," urises Pennanen. "Ei lähe paari minutitki, kui juba koivad sirgu ajad. Ma võtan need nüüd oma kätte ja annan laagripolitseile üle. Teie võite oma telki minna. Tänage õnne, et õigel ajal juhtusin siia tulema."

"Kas Mary Evans on Inglismaal harvaesinev nimi?" küsis Kalle, kes oli taas rahuliku näoga.

"See on täpselt sama tavaline kui John Smith meeste hulgas," vastas Pennanen. "Minu arvamus on käekirja vaadates, et selle saatja on mees."

"Hea küll ja aitäh," ütles seepeale Kalle ning me tulime tulema. Kui olime väljas, seisatasin ja kõhendasin oma kaelarätti, sest see tundus lausa soonivat, nii endast väljas olin kohe.

"Olen kindel, et tegemist on George ja Dicki tembuga," avaldasin Kallele oma arvamuse. "Ma ei usu ilmaski, et see tüdruk millegi niisugusega hakkama oleks saanud. Tal oli nii aus nägu peas."

"Nii jah," oli Kalle nõus. "Mul on nii kahju, et hea šokolaad raisku läks. Aga sul?"

Nii lihtsalt ja kergelt Kalle kogu seda asja võttiski, kuid mind jäi see terveks päevaks vaevama.

Mõtlesin selle peale, et vaevalt need lurjused ka nüüd asja sinnapaika jätavad, vaid üritavad edasi iga hinna eest Kallest lahti saada ja niiviisi pakki omistada. Paki õigesse kohta toimetamiseni oli jäänud veel kaks päeva.

Kella üheteistkümne paiku sõime hommikusöögiks kuiva moona nagu olime plaanitsenud. Selle järel andis Pennanen meile mitu tundi vaba aega, kuid luges sõnad peale, et me täpselt kell kuusteist platsis oleksime toitu tegemas. Seltskond pidi tagasi saabuma kell kaheksateist, kuid Pennanen tahtis näidata, et on võimalik ka õigeks ajaks korralik toit valmis saada.

Vihm lakkas just sel ajal, kui me Kallega laagriväravatest liinibussiga välja sõitsime, et New-Brightonisse minna, kuna olime kuulnud, et sealses sadamas on parajasti Soome õppelaev "Fawell". Leidsime selle hõlpsasti, kuna tema mastid paistsid madalate aurikute taustal kaugele silma.

Kohtusime kohe, kui olime tekile astunud, esimese tüürimehe endaga ning tal oli väga hea meel, kui teada sai, et oleme Soome poisid. Järgneva tunni jooksul tutvustas ta meile laeva ninast ahtrini ja põhjast mastitipuni, samal ajal meile "Fawelli" merereisidest põnevaid lugusid pajatades.

"Tjaa-ah," tegi Kalle kadedalt. "Kui minusugunegi korra avamerele ja soojadele maadele saaks!"

"Meremehe elu pole sugugi kerge ega kadetsemisväärne," seletas tüürimees heatahtliku naeratusega. "Külmad tuuled ja alaline rõskus, troopika kuumus ja paljud haigused on need, mis meremeheromantika peagi nullilähedaseks muudavad. See meie alus on üks viimaseid purjekaid, kuigi on siingi töö suuremalt jaolt masinate peale üle läinud. Kuid eks saab siin ka oma mehelikkuseproovi teha. Kasvõi see — eks proovige selle keskmise masti ülemisse korvi ronida!"

"Tundub hirmus kõrge olevat," pobisesin mina, masti poole vahtides. See tundus poolde taevasse ulatuvat. Peale selle kõikus ta nii tugevasti, et mul siin altpoolt vaadates juba pea ringi käima hakkas. Ka- nöörredeli astmestik tundus hirmuäratavalt kitsukene ning redelinöör õhuke.

"See ronimisejutt oli nii suusoojaks mõeldud," märkis tüürimees. "Lähme parem nüüd juhtkonna kajutisse, pakun teile seal ehtsat Soome kohvi."

"Üks hetk!" peatas teda Kalle, kes mõtlikult mastitippu oli jälginud. "Kui ikka prooviks enne järele, kui kõrgele ma ronida julgen."

Me ei jõudnud veel ohhi ega ahhi teha, kui Kalle juba nöörredelist kinni oli haaranud ning kiiresti ülespoole ketras. Peagi oli ta alumisel rõhtpuul ja lehvitas meile sealt lustlikult käega.

"Avar vaateväli!" kommenteeris ta.

"Ehk aitab!" hüüdis seepeale tüürimees.

Kuid Kalle jätkas hoopis ülespoole ronimist ning muutus mu silmis hirmuäratava kiirusega aina väiksemaks ja ähmasemaks. Enne teist rõhtpuud vaatas ta korraks alla, kuid jätkas siis ronimist veidi vaiksema tempoga ja mõne aja möödudes istuski ta juba teisel raal.

"Tule juba alla!" hüüdsin kimbatuses, sest Kalle temp tundus nii pöörasena. "Ilma selle demonstratsioonitagi pean sind julgeks selliks!"

Ei tea, kas Kalle üleüldse mu hüüdu kuuliski, sest järgmisel hetkel sobitas ta oma jalataldu juba viimase redeli astmetele ning hakkas aeglaselt kui tigu ülespoole ronima. Mul käis juba Kalle eest kah pea ringi, aga tema rühkis mööda kõikuvat masti aina edasi, kuni viimaks mastikorvi servale jalgu kõlgutama istus.

"On aga poiss!" imestas tüürimees. "Temast saaks küll väga hea meremees!"

"Temast võiks ükskõik kes tahes saada," kekutasin mina Kalle julgustüki üle uhkust tundes.

Kui Kalle oli seal üleval piisavalt ümbrust imetlenud, hakkas ta aeglaselt, kuid kindlalt allapoole laskuma. Keskmise rõhtpuu juures tegi ta aga tembu, mis mulle külma juti südame alla lõi. Nimelt kukutas ta enese sealt alla ning ma uskusin, et kohe prantsatab ta vastu laevatekki puruks, kuid tema sooritas poolel teel hoogupeatava salto ning maandus kenasti jalgadele.

Nüüd polnud tüürimehe imetlusel enam piire, vaid ta tormas Kalle juurde ja hakkas teda laevapoisiks värbama. Aga Kalle ainult raputas naerdes oma pühvlipead.

"No nii!" ütles ta rahulolevalt. "Eks maarottki saab mõne asjaga hakkama, kas pole? Muidugi tõmbab mind ka meremeheelu, kuid räägime nendest asjadest uuesti siis, kui kodumaal oleme."

"Paari kuu pärast olemegi seal," teatas tüürimees, "ja kui siis meiega liituda tahate, kirjutage kompaniile. Mina annan soovituse."

Mulle hakkas kõrva, et tüürimees nüüd Kallet teietas ja see oli minu meelest "kümnesse". Ka mina sain lugupidamisest osa ja kui me kohvilauas istusime, teietas tüürimees juba mindki.

New Brightonist sõitsime laevaga Liverpooli, kus meie tähelepanu köitsid Victoria ausammas, uhke katedraal ja üks suur maja, mille katuseharjal oli näha tohutusuured rohekana säravate lindude kujud. Üks sõbralik möödakäija jutustas meile, et need olid väljasurnud liver-linnud, kelle nime järgi oli Liverpooli linn endale nime saanud, kuid sellele jutule ei leidnud me ühestki linna tutvustavast juhisest kinnitust.

"Läheks nüüd ka sellesse poodi, kus kõikide kaupade hinnad on kuus penni," tegin Kallele ettepaneku. "Sealt saaksime kodustele kingitused osta."

"Nii väikese raha eest pole ilmselt midagi võimalik osta," arvas Kalle, kes õnneks ei esitanud mitte mingit vastuväidet sõnale "kodused". See mõjus paljulubavalt.

"Kuue penni pood", kuhu sisse astusime oli suur kaubamaja, kus müüdi ka palju muud kaupa, mille hind oli hoopis muu kui six pence. Panime aga seda tähele, et kõik sealsed hinnad jagusid kuuega.

Kodustele kinkimiseks ostsin isale varem laagripoest muretsetud albaanlaste piibule ja ema tsehhoslovakkia palvehelmestele lisaks õe jaoks ilusa ämblikukujulise rinnanõela, millel oli keha osa ehtsast merevaigust ja koduabilisele ehedast vaala luust tehtud sulepea, mille keskel oli auk. Sinna auku oli pandud imetilluke Liverpooli pilt, kuid kui silma vastu augu ees olevat suurendusklaasi surusid, võisid seda pilti näha suurelt kui kinolinal. Arvasin, et meie vanal ja toredal köögi-kata Leenal on selle üle hea meel.

Sisseostude tegemine valmistas mulle nii palju rõõmu, et hakkasin heast meelest lausa totrusi tegema. Ühel tänavanurgal tuli meile vastu naerata-va näoga naisterahvas, kes nägi päris kena välja ja ma tegin elu ühe Suurema Totruse.

"Heh," lõin ma Kallele küünarnukiga vastu külge ja ütlesin soome keeles. "Vaat' kui armsa näoga tipsi!"

Enda meelest olin seda öeldes täitsamees, kuid peagi oli tunne nagu oleks kurku saepuru saputatud.

Naine jäi meie ette seisma, naeratas ja ütles selges soome keeles:

"No, seda on kena kuulda! Homme kohtume jälle, kuna olen Soome konsuli sekretär ning kogu teie grupp on homseks konsuli juurde külaskäigule kutsutud."

See oli mulle liig!

Arvatavasti oleks naine veel midagi öelnud, kuid mina, punane kui üleküpsenud tomat ja hingeldav kui astmat põdev elevant, lausa hüppasin teisele poole tänavat, jooksin piki seda hea hulga maad, enne kui Kalle hõiked mu peatasid.

"Kus sa siis sedasi kiirustad?" küsis Kalle ja püüdis hämmeldunud välja näha. "Kas märkasid George või mõnda muud vana lurjust, et niiviisi jooksu pistsid?"

Ma ei vastanud talle musta ega valget, sest olin norus kui vette kastetud kassipoeg. Õnneks oli Kalle nii viisakas ja taktitundeline, ega lausunud asja kohta kogu tagasitee jooksul mitte sõnakestki.

Mina aga otsustasin, et ei tee enam kunagi välismaal olles mitte kellegi kohta soome keeles ühtki märkust, ka mõnes teises keeles mitte, olgu ma siis kasvõi ihuüksi Sahara kõrbes.

Jõudsime oma laagriplatsile täpselt etteantud ajaks, kuigi bussiootajate järjekord Birkenheadi peatuses oli vähemalt kolm kilomeetrit pikk. Busse

tuli aga nii metsikult, et juba kümne minuti pärast saime nendest ühe katusele ronida.

"Kohe tuld tegema!" kuuldus meieni Pennaneni hõik, niipea kui me Kallega, valged kokamütsid peas, köögiplatsile tulime.

Peagi ajas meie välipliit uljalt tossu välja, kuigi puid tuli nende kalli hinna pärast säästa. Ja harjunud oma lipkonna laagris kokapoisi ametiga, käis nüüd meie käes paksude ja läikivate vorstikeste tükeldamine väikesteks (umbes viie sendimeetristeks) tükikesteks kähku kui käkitegu ning siis panime need koos kartulitega keema. Pennanen tuntud rohusegajana lisas omalt poolt kastrulisse veel ebamäärase välimusega tangusid ja mitmesugust muud sodi ning pobises samal ajal midagi enda ette nagu mõni nõid. Kuid toit paksenes ruttu ja sõõrmetesse tungis nii isuäratav lõhn, et suu hakkas vett jooksma.

Magustoiduks küpsetasime tuhat viissada pannkooki, ehk kümme kooki nina peale. Higi voolas mis hullu, nii et ajapikku said kõik riided üksteise järel seljast ära kooritud neid pannkooke praadides. Lõpuks jäid selga vaid ujumispüksid.

Enese kiitmine haiseb, ütleb tark soomlaste vanasõna, seepärast ei hakka ma siia üles kirjutama kõiki neid toredaid kiidusõnu, mida šotlaste kitsist vabariigist naasnud seltskond meile söögi kohta ütles. Mainin vaid tagasihoidlikult, et me saime neilt üksmeelse aunime — Üle Prahi Kokapoisid.

XIV

ATLANDI OOKEANI LAINETEL

Ärkasin selle peale, et Kalle oli mul kõige kümne küünega kõri kallal, ehk viisakamalt väljendades hoidis ta mul sõrmedega tugevasti kaela ümbert kinni.

"Tunnista kohe üles, lurjus, mille jaoks sul minu pakki tarvis on!" karjus magav Kalle inglise keeles. "Nüüd on sinu kord laulda!"

"Ä-ära kä-kägista!" kähistasin mina ja püüdsin Kalle sõrmede haardest vabaneda. "Kü-küll ma leebema kohtlemise puhulgi laulda võin!"

Jaska, Jussi ja Jokke tulid mulle naerdes appi ja tuleb tunnistada, et nende abil ma lõpuks Kalle kägistamishaardest ka vabanesin. Lõplikuks äratamiseks heitis Jokke Kallele terve ämbritäie külma vett vastu nägu.

"Ma upun!" kiljatas Kalle ja hüppas vedruna püsti. Seejärel puristas ta kaks korda kui vihane härg, vahtis enese ümber täpselt nii nagu Aleksis

Kivi ätte kirjeldab, haaras oma pühvlilakast kinni ja "tuli mõistusele".

"Hah, hah!" naeris ta. "Panin, vennas, su närvid proovile!"

"Su oma närvid tunduvad "proovil" olevat," vastasin talle, ise ettevaatlikult oma kaela siludes. "Sõimasid mind lurjuseks ja käskisid mul midagi laulda, aga ei maininud sõnagagi laulu pealkirja."

"Sel juhul pidin ma ikka tõesti päris segi olema," arvas Kalle naerdes, "kui ma **sinul** laulda käskisin. Enne kuulaksin ma parema meelega kasvõi kitse mökitamist."

"Või kitse mökitamist?" pahandasin mina. "Ma sulle teen kitse!"

Puksisin Kalle sellise jõuga põrandale pikali, nii et telk rappus kui marutuultes. Jokke hüppas hõiskega meie keskele. Jussi komistas nagu kogemata meie jalgade otsa ning ega Jaskalgi muud üle jäänud kui meie puntraga liituda. Selline rabelev "külakuhi" oli kui maadlusetrenn, mille järel polnud enam mingit vajadust hommikvõimlemise järele.

Kui viimaks ähkimise ja puhkimise saatel riietusime, tuli korrapidaja ja teatas, et peame kantseleitelki minema.

"Mingisuguse postipaki pärast," seletas ta.

Kantseleitelgis küsitles meid Öykky ise, kes tsiviilelus oli politseikomissar. Ka Pennanen oli seal ja ütles, et tema oletus šokolaadis olevast sinihappest sai laboratooriumis kinnitust.

Öykky püüdis igatpidi asjale selgust saada, kuid meie Kallega olime väga ettevaatlikud ega rääkinud midagi — ei Kalle salapärasest pakist, sündmustest Londonis, ega ka juhtumist metsamajas. Kuid Öykky mäletas veel vahejuhtumit Anderssoniga ning tegi selle põhjal omad järeldused.

"Kuulsin," ütles ta sulepea otsa närides, "et Anderssoni on laagriterritooriumil nähtud. Rootsikeelsed rääkisid mulle sellest. Tundub, et see mürgitamiskatse on tema korraldatud kättemaks."

"Arvatavasti," kinnitasime meie Kallega ühel häälel.

"Ega siin mingit kahtlust ole," arvas ka Pennanen.

"Minge nüüd oma toimingute juurde tagasi," otsustas Öykky pärast mõningast mõtlemisaega. Tema kahtlustava pilgu järgi tegime otsuse, et ta polnud sugugi kindel, et asi nii lihtne võiks olla.

"Öykky ei tee küll Soome politseile häbi," sosistasin Kallele, kui olime üsna oma telgi ligi jõudnud.

"Eks see hämamine hakkab aina raskemaks muutuma," nõustus Kalle. "Käisin õhtul vanematelt luba küsimas, et saaksime homme Port Sunlightis paariks tunniks vana Tossu tuttavat külastama minna ning juba siis üritas Öykky minult välja uurida, mis mul tegelikult plaanis on. Luba mulle õnneks siiski anti ja see on lõppude lõpuks peamine."

"Küll ma olen põnevil selle paki pärast," ütlesin Kallele. "Pole see ikka mingi tavaline pakike, kui selle pärast juba nii julm võitlus käib."

"Seda küll," mõmises Kalle ja pööras köögiplatsile, et sealt plekk-kruusi kuuma tuhka võtta ja sellega pükse triikida.

Jõudsime vaevalt oma teest ja kaneelisaiadest koosneva hommikusöögi lõpetada, kui tuli Liverpooli minekuks rivistuda. Arrowe Parki väravate juures ronisime seal ootavatesse tellitud bussidesse ja pärast lühikest sõitu väljusime neist Liverpooli kuulsas sadamas. Meid ootas tohutusuur mereaurik "Duchess of Bedford".

"Jagunege kümneliikmelistesse gruppidesse," käskis korrapidaja. "Iga grupp saab endale giidi, et aurikuga tutvuda. Auriku omanik Canadian Pacific-liin on meie käsutusse andnud kaks tundi. Selle aja sees näitab giid teile aurikut ja seejärel pakutakse meile kõigile suures salongis teed. Teeme ka väikese sõidu Atlandi ookeanile."

Meie rühma giidiks oli suur paks stjuuard, kes naeratas laialt kui Hango küpsis ja ütles, et oskab isegi mõned sõnad soome keelt, kuna oli seda õppinud kunagi laeval töötanud kütjalt. Meie suureks rõõmuks väitis stjuuard, et "good bye" on soome keeles "morjens, vana molkus" ja "thank you" on "tattis, tolvan".

"Keeruline keel," kommenteeris ta meie säravate nägude üle heameelt tundes. Seejärel hakkas ta aurikut tutvustama.

"Duchess of Bedford" on üks suuremaid Atlandi vete kündjaid nii mõõtudelt kui ka kandejõult. Meie kena "Arcturus" oleks ristipidi selle sisse vabalt ära mahtunud. Giid mainis auriku kandejõuks sellise tohutu tonnide määra, et seda oli lausa võimatu isegi meelde jätta. Päästepaadid olid nii suured, kui meie vete praamid ja sees oli aurikul liftiga hotell, tantsusaal, kontserthall ja kino. Vaatasime seda kõike, silmad suured kui tõllarattad ja stjuuard oli väga rahul nagu siidsalli saanud kaelkirjak.

"Kuidas seda soome keeles nimetatakse?" küsis ta ja näitas lifti suunas.

"Siuh-sauh fiiuuh!" jõudis Jokke vastata, enne kui me muud suud praotada suutsime.

"Siu-sau viu," kordas stjuuard püüdlikult. "Küll see soome keel on ikka keeruline!"

"On jah," kinnitas keegi naljahammas. "Aga teil tuleb selle häälduse väga hästi välja. Võite vabalt ka teistele soome rühmadele oma keeleoskust demonstreerida."

"Jees, jees," kinnitas stjuuard ja meie ei raatsinud Jokke head nalja omapoolsete selgitustega ära rikkuda.

Atlandi pind oli tüüne, pikad hallikasrohelised lained kerisid madalate ja unistena oma teed. Meretuul oli mahe ja laeva saatvad kajakad tegid

tohutut lärmi. Auriku mootorimürin kostus summutatult kui sügavalt maa alt ning kui salongis istudes aknast välja merele ei vaadanud, oli tunne nagu istuks kusagil linna hotellis. Sõit sujus nii tasaselt, et isegi tee tassis seda loksumisega ei reetnud.

Enne kui Atlandi reis lõppes, näidati meile veel laevakinos huvitavat filmi, mis oli peale kõike muud veel esimene helifilm meie elus; kodumaal selliseid veel polnud.

Liverpooli sadamas võttis meid vastu Soome konsul isiklikult, kes alanud vihmasajule vaatamata väga päikesepaisteliselt naeratas ja juhatas meid Cunard-liini uhkesse hotelli. Seal aga võttis meid vastu seesama neiu, kellega kohtudes olin eelmisel päeval oma elu ühe Suurema Totruse teinud.

"Oh jubedust!" õhkasin mina punastades. Püüdsin ennast Kalle laia selja taha peita ja niiviisi kuidagi märkamatult sisse hiilida, kuid võõrustaja märkas mind siiski.

"Siin on tuttavaidki!" hüüatas ta mulle naeratades. Seejärel pöördus ta meie peapomo poole ja lisas: "See kena skaut tegi eile mulle ühe elu kaunima komplimendi..."

Ma ei kannatanud rohkem välja ja sööstsin treppidest alla. Kalle tormas mulle järele ning tiris mu tagasi. Kogu see jant ajas peapomo südamest naerma.

"Kas sa hull oled, et nii heast toidust vabatahtlikult loobud?" sõneles Kalle. "Pakutakse ju ehtsat soome lõunasööki — lihapalle ja kaeraputru."

Lihapallide mainimine Kalle poolt peitis mu piinlikkustunde unustuste hõlma, nagu luuletajad ütleksid ning ma marssisin otsejoones lauda.

"Oh, lihapall, kui hästi sa maitsed! Kui oleksin helilooja, teeksin sinu lõhnast terve sümfoonia ning kui oleksin poeet, looksin sinu auks pika ülistuslaulu!"

Nii vahvalt alustas Kivimäe Ukko söömise järel kiidukõnet, mille kinnituseks meie kõik üksmeelselt kaasa noogutasime, kuna punud olid meil lihapallidest ja kaerapudrust punnis ja nägu säras rõõmust nagu oleksime nautinud maailma parimaid delikatesse. Seepärast tekitasid meis lausa kaastunnet kõrvalsaalis istuvad tsiviilid, kes pugisid sääraseid ilgusi nagu limaseid austreid, küpsetatud konnakoibi ja rohelist loomasööta.

Vaevalt, et me enne oleme nii südamest koos "aitäh" hüüdnud, kui just pärast seda kõhutäit, mis meile sellise mõnusa koduse tunde tekitas. Konsul tundus lähedase sugulasena ja vähe ei puudunud, kui me Kallega oleksime talle sõbramehelikult õlale patsutanud, kuigi ta oli palju pikemat kasvu kui teised.

Pärast lõunat lubati meil Liverpooli linnaga tutvuda. Kui teised katedraali vaatama läksid, otsustasime Kallega minna läbi pargi margikaup-

lusesse, mille vaateaknad olid meid juba eelmisel päeval ahvatlenud.

"Homme saan oma pakist lahti," tuletas Kalle mulle meelde. "Tunnen sellele mõeldes juba praegu kergendust."

"Ega need lurjused vist enam ei jõuakski midagi ette võtta," arvasin mina.

Kuid selsamas hetkel, kui parajasti üht laia tänavat ületasime, sööstis liikluseeskirjade vastaselt vasakult poolt meie suunas must kinnine sõiduauto. Kuigi me hirmsa kiiruga kõnniteele lippasime, järgnes auto meile sinnagi. Saime viimasel hetkel kõrvale hüpata, kui see pidurite kiunudes järsult mõni toll enne kaupluse vaateakent seisma jäi.

Auto üritas peatänavat pidi põgeneda, kuid siis karjus Kalle mulle kõrva:

"Tõmba püstol välja, Nike! Autos istuvad tuttavad röövlid!"

Arvatavasti oli autoga midagi juhtunud, sest see oli kõnniteele seisma jäänud ning juht ei saanud enam käivitamisega hakkama. Ka kaks kiivrites politseinikku jooksid parajasti sündmuskohale, viled suus, kui auto uks avanes ja kõik neli lurjust sellest välja kiirustasid ja putku pista tahtsid.

Olukord oli põnev, kuid me säilitasime kainet mõistust. Laagripoest ostetud veepüstolid andsid meile mõningast moraalset tuge, nii me siis hüppasime röövlite nina ette, sirutasime käed

püstolitega nende suunas ja Kalle kamandas: "Hands up!"

Järgneval hetkel oleksin ma peaaegu suure häälega naerma purtsatanud, sest lausa koomiline oli vaadata, kuidas lurjused näost raevukalt roheliseks tõmbusid ja käed üles tõstsid. Huitu meenutas sinepit söönud vana isakassi, Andersson püünisesse sattunud rotti, Dick poolnapakat konna ja George raevu aetud härga. Hoidsime neid kirbul kuni politseinikud kohale jõudsid.

"Jees, ma nägin kuidas nad teid alla ajada tahtsid," hingeldas üks Bobbidest püstolit kabuurist haarates. "See sõit läheb neil kalliks maksma!"

"Ka mina märkasin seda kõike," kinnitas teine politseinik ning lasi kiledalt vilet. "Kas sa näed, siin ju vanad tuttavad, kui ma ei eksi — Libe-Dick ja Mürgitaja-Andersson! Mitte liigutada, muidu lasen!"

"See kolmas, paksukene, tundub kah kuidagi tuttav olevat," arvas esimene. "Ma olen tema pilti vist "Politseisõnumites" näinud."

"Meil lausa vedas," ütles kõhnem politseinik. "Näe, politseiauto ongi kohal. Astuge sisse, austatud kurjategijad, please, please!"

Kõhn politseinik kohtles lurjuseid sellise koomilise-ülevoolava sõbralikkusega, et me ei suutnud Kallega enam naeru pidada.

"On teil relvakandmise luba?" pöördus nüüd kõhn politseinik meie poole.

"Täiesti piisavalt," vastas Kalle ja lirtsatas veejoa Huitule näkku.

Ah-hah, milline nauding oli röövlite näoilmet jälgida, kui nad taipama hakkasid millise relvaga neid oli kinni võetud! Oh-sa-mu-meie kuidas me hirnusime — politseinikud, Kalle ja mina! Lurjused krigistasid hambaid ja kokkukogunenud rahvahulk naeris kaasa.

"Se-sellist nalja pole minu silmad küll varem näinud," luksus politseiauto juht. "Veepüstolitega röövlijõugu vastu! Hoh-hoh, hoh-hoh!"

Naerule poleks lõppu tulnudki, kuid me Kallega ronisime viimaks samuti politseiautosse ning seejärel sõitsime kiiresti prefektuuri, kus algas ülekuulamine. Karminäoline prefekt oli ise ülekuulajaks. Kõigepealt võttis ta juba tuttavaks osutunud lurjused ette ja seejärel pöördus George poole tema nime küsides.

"John Adams," vastas too.

"Ei ole!" hüüdsin mina selle peale. "Ta valetab. Olen ise kuulnud kuidas need teised teda Georgeks kutsuvad."

Uuria vaatas tähelepanelikult minu otsa.

"Nii et teil on ennegi nendega tegemist olnud?" küsis ta. "Konstaabel, otsige mehe taskud läbi!"

Paks konstaabel tühjendas vilunult George taskud. Muu nodi hulgast ulatas ta uurijale paksu tšekiraamatu, millesse too kiire pilgu heitis.

"Teie olete siis mr. George Jones Port Sunlightist?" tõdes ta noogutades.

George ei vastanud midagi, näris vaid huult ja kahvatas. Huitu aga kähises raevust midagi selles liinis, et "oskavad need, saatanad, inglise keelt piisavalt".

Autojuhiks olnud Dick kiirustas seletama.

"Ma pole neid poisse ilmaski näinud. Mootor läks rikki ja auto kaotas juhitavuse, paiskus kõnniteele.

"Härra prefekt!" sekkus kõhn politseinik. "Auto kihutas lubatud kiirust ületades nende poiste suunas, kui nad parajasti õiges kohas üle tee läksid ning kui poisid kõnniteele hüppasid, pööras ka auto sinnapoole. Rikkis masina moodi asi küll välja ei näinud."

"Hea küll," ütles uurija. "Teil on ilmselt õigus, nende kurjategijate valet ma nagunii ei usu. Konstaabel, viige need kolm eraldi kongidesse oma järjekorda ootama, mina kuulan senikaua mr. Jonesi üle."

"Kas meie võime ära minna?" küsis Kalle. "Me peaksime kogunemispaika kiirustama."

"Võite tõesti minna, jätke protokollijale oma aadress," vastas uurija. "Mul on mr. Nikkiläle üks küsimus — kas ja kus ta on varem neid kurjategijaid kohanud, kuna ta teadis ka nendest ühe õiget nime?"

"Mis ma talle vastan?" hädaldasin Kallele soome keeles.

"Räägi talle sellest Londoni juhtumist ja ütle, et kahtlustad neid varguses," andis Kalle nõu, "või spionaažis."

"Oleme meie aga supi valmis keetnud," ohkasin mina. "Valega kaugele ei jõua, aga eks ma seekord veel proovin."

Tahtsin asja niimoodi seletada, nagu oleksid lurjused meid Londonis röövida tahtnud, kuid sattusin oma jutuga sellisesse puntrasse, et prefekt asja vastu huvi kaotas ja kostis:

"See teie inglise keele oskus pole just eriti kiita," ütles ta. "Nüüd võite minna, kuid järgmisel esmaspäeval kell kuusteist peate koos advokaadiga kohal olema, sest siis tuleb asi kohtusaalis arutusele. Võtke igaks juhuks ka tõlk kaasa, siis on kindlam."

"Aga kurjategijad?" tahtis Kalle teada. "Kas nemad istuvad seni trellide taga?"

Uurija mõtles hetke enne, kui vastas.

"Nad kõik on otse teolt tabatud, nii et ma ei näe mingit põhjust nende vabadusse laskmiseks. Kolm on eelnevalt tagaotsitavad olnud ja mr. Jonesi saab süüdistada politseile valeandmete esitamises. Tundub, et tal on mingi eriline põhjus oma õiget nime salata. So long, boys!"

Jätsime uurijaga skaudi kombel hüvasti, keerasime ringi ja lahkusime hoonest. Tänaval pöördus Kalle minu poole ja grimassitas mulle vanal armsal viisil nägu.

"Nüüd viimaks on plats puhas," ütles ta. "Ebameeldivate üllatuste aeg on ilmselt läbi!"

"Oleksime võinud sellele sõbralikule uurijale kogu loo ära rääkida," arutlesin mina. "Nii vastik tunne on tõtt maha salata."

"Küll homme kõik selgub," lohutas Kalle. "Mul on tunne, et saladus hakkab vaikselt lahti kooruma. Kuulsid, ka George on pärit Port Sunlightist ja tema perekonnanimi on sama, mis pakile märgitud, nimelt Jones?"

"Nii jah," tõdesin hämmastunult. "Nüüd meenub see mullegi. Tundub, et just seesama Jones teeb kõik, et pakk kohale ei jõuaks."

"Tundub jah," nõustus Kalle ning koukis taskust piparmündinätsu ja pistis selle suhu. "Näh, võta kah!"

Pistsin minagi mõnusalõhnalise pala suhu ning me ruttasime Victoria kuju juurde kogunemispaika.

"On see alles pakk," sõnasin hetke pärast, "kui selle kättesaamiseks on lausa kolm lurjust palgatud ja sellised jõhkrad meetodid valitud."

"No nii," vastas Kalle. "Homme see saladus laheneb, kuid täna öösel saame vähemalt rahulikult magada!"

XV

KALLE PIDU

Jõudis kätte uus päev, 10. august, mis üle pika aja algas imekauni hommikuga, just sobivaga, et tähistada Kalle-vennase 16-aastaseks saamist.

Suurlaagri jooksul oli Kalle abivalmi, täpse ja igapidi vahva kaaslasena enesele terve portsu igasuguseid sõpru kogunud, nii et vaevalt leidus kogu laagris teist sellist, kellel oleks samasugune rahvusvaheline populaarsus kui temal — rootsikeelsete laagrini välja. Sünnipäeva tähistamise asjus olime eelmisel õhtul salaja plaane pidanud, kuid meie telkkond otsustas Kallet omal viisil õnnitleda.

Sel ajal, kui Kalle alles hommikuse une rüpes hõljus, nagu öeldakse, tõusime meie vaikselt oma asemetelt nagu jaaniussid ning kingitused kaasa võttes, hiilisime telgist välja.

"Ja nüüd, poisid, hip-hopp!" sosistas Jaska ja me tõstsime telgi Kalle kohalt ära. Kirgas hommikupäike säras Kallele otse näkku, aga tema ei ärganud, nii et saime oma programmi rahumeeli jätkata ning

viisime kõigepealt kokkukeeratud telgi kantseleitelki hoiule. Siis hiilisime me naabertelgi varjus köögiplatsile kastrulikaasi ja muid omapärast häält tegevaid riistu tooma.

"Kas kõik on valmis?" küsis Jaska ning kui me seepeale kõik noogutasime, tõstis ta skaudisaua, mis oli märguandeks ühise melu alustamiseks.

Ja sa-mu-meie, millist põrgulärmi võivad neli poisiklutti teha, kui nende kasutuses on sobivad instrumendid ja kandvad kopsud! Silmapilkselt oli kogu laager jalul, igast telgiuksest vaatas välja kellegi unesegane nägu ning isegi korrapidaja tormas virgena kohale.

Selline lärm oleks surnudki üles ajanud, aga Kalle norskas aina edasi. Vaatamata sellele, et tema aseme ümber kogunes kümneid lärmitsevaid pidžaamakandjaid, isegi peapomo, keeras Kalle ainult teist külge ja norskas rahumeeli kuidas jaksas.

"See pole enam õige asi," ütlesin mina ja lõpetasin kastrulikaante kokkutagumise. "Kas Kallele on unerohtu sisse söödetud?"

Üksteise järel lõpetasid teisedki lärmitegemise, kuna Kalle norskas imelikult sügavalt ja kumedalt. Ma hakkasin tõemeeli pabistama, et äkki on need röövlid kuidagi vahepeal lahti pääsenud ja sõbrale midagi sisse jootnud.

"Kas te juba lõpetasitegi?" kuuldus Kalle rõõmus hääl ja ta tõusis istukile.

"Igavene naljavend!" hüüdsin mina. "Või sina teesklesid magajat! Viime ta nüüd dušši alla!"

Üleüldine rõõmuhõik andis tunnistust, et mu idee oli heaks kiidetud ning hulk käsi sirutus Kalle poole, kes peagi virgekstegeva veejoa alla toimetati. Kalle aga, pagana sunnik, naeris ainult ja palus külmemat vett!

Kui Kalle oli korralikult riietunud, kanti ta vanemate lauda, kus aga sel hommikul "lihtsurelikud" istusid, nagu Jokke nimetas. Kõigepealt pidas Luoti talle tabava kõne, mis kestis vaid kaks minutit, kuid sisaldas siiski ka säästmispropagandat, seejärel kokutas Nathan teised kaks minutit rootsikeelsete nimel. Mõlemad kiitsid Kalle skaudiomadusi sellise innuga, et asjaosaline ise sellest lausa higistama hakkas ja õnnetu näoga mulle otsa vahtis.

"Hirmus, väsitav on gentlemann olla," alustas Kalle tänukõnet ja rohkem ta öelda ei jõudnudki, sest kohe järgnes üleüldine naer. Selle saatel hakkas Kalle nägu üha enam ja enam särama ja kui ta viimaks istus (terve minutise kõnepidamise järel), järgnes sellele tohutu aplaus.

Ja kingitusi oli massiliselt! Teatsin Kalle rahvusvahelist populaarsust küllaltki hästi, kuid ma poleks ilmaski uskunud, et see nii tohutu on! Aina uhkemaid ja vahvamaid kingitusi kogunes Kalle ette lauale, kuid mul oli tõeliselt hea meel nagu harakal hõbelusika pärast, kui avastasin, et sõbra ilme reetis vaimustust, kui talle oma kingivutlari ulatasin. Selles

oli nimelt sama justeersaag, millega olime viis naela võitnud.

Sel päeval oli peakokaks Öykky, kes menüü koostamisel oli Kalle sünnipäeva silmas pidanud ja lasnud igavese uhke sünnipäevalaua katta. Sellel oli kõike, mille üle noor gentlemann head meelt võiks tunda — jäätist ja puuvilja, kõhvi ja kõiksuguseid küpsiseid, oli isegi korralik sünnipäevatort, millel inglaste kombe kohaselt kuusteist küünalt peal ja juures lustaka näoga Kalle pilt. Kõike seda toredust tervitasime rahuloleva ja hääleka mõminaga ning kuulsin kusagilt poole kõrvaga, et Öykky oli lausa rahvusvahelise korjanduse korraldanud, et sünnipäevapidu oma nime vääriks.

Olin minagi varem söömingut ja pidutsemist näinud — oma mitusada laagriööd tuleb kokku — aga säärast nägin küll esimest korda. Lausa jube oli vaadata, kuidas näiteks kasvõi Öykky oma tohutusse hobusekurku lusikaga jäätist kühveldas või kuidas Jokke väiksemaid õunu üheainsa suutäiena alla neelas. Hammastele anti aina tuld!

"Siin on nagu presidendi lossis," suurustas Jaska samal ajal suhu nagu kerisele suure tassitäie mahla kummutades, et koogid paremini alla läheksid.

"Ei usu, et Walesi printsilgi ägedam laud oleks," arvas Jussi ja kohendas prille, et paremini näha. Tal oli üks pihk karamelle täis ja teises hoidis ta puuviljakaussi.

"Habemeajamistarvete kinkimine tasus ära küll," mõmises Jokke kahe suutäie vahel. "Kuigi ma vahepeal arvasin, et kare saunalina kõlbaks sulle paremini."

Tundus, nagu oleksid kõik oma naljatamisoskused just "Great Jamboree" eelviimaseks päevaks hoidnud, sest "kilde" aina lendas ning kui me viimaks täiesti lagedaks söödud laua tagant püsti tõusime, olid meie kõhud lausa krampis ja seda mitte ainult sisseaetud toidukogusest.

Eelmisel õhtul olin lõkke ääres Debreceni poistele salamisi tänase päeva tähtsündmusest rääkinud ning kui me oma telgi juurde tagasi läksime, ootas seal Kallet kuueliikmeline delegatsioon, kes üksmeelselt sünnipäevalapse oma pihtide vahele haarasid ja ta lipuvarda kõrgusele õhku pildusid. Seejärel pidas nendest kõige pikem päevakangelasele ohtrasõnalise kõne ning ulatas talle kingituseks Ungari lipu.

"Mi testvérek vagyunki! (me oleme vennad)" hüüdis ta lõpuks liigutatult ja siis...

Siis järgnes sellele meie, soomlaste, meelest midagi kohutavat — see pikk sell lärtsatas pahaaimamatule Kallele musi põse peale!

Ah ja oh, milline pahaendeline vaikus sellele järgnes!

Me kõik pidasime hinge kinni ja vaatasime äraootavalt Kalle poole, kes ebamäärase näoilmega habetunud madjari musikohta katsus. Olime küll kuulnud, et lõunapoolsetel rahvastel on vennastudes

sellised imelikud kombed, kuid see siin tundus nii vastuvõtmatuna.

"Mina lajataksin nüüd küll ühe hea tou, ja kõvasti," pobises Jussi omaette.

"Löö, enne kui nad putku pistavad!" õhutas Jokke olukorda jälgides.

Minu mõtted olid aga peas täitsa segi ja ega sest hullu midagi olnudki, sest juba järgmisel hetkel lahendas Kalle piinlikuks muutunud olukorra ise, ulatades madjarite juhile oma karukämbla ja surudes tema kätt sellise jõuga, et vaesel mehel veel lisapisarad silmi tulid.

"Palju tänu," ütles Kalle saksa keeles.

Peale väikest pausi lisas ta silma pilgutades:

"Selle musi eest tänan eriti, sest Soomes on säärane poolehoiuavaldus väga haruldane."

Taiplikud ungarlased said ilmselt otsekohe Kalle vihjest aru ning hüüdsid seepeale naeratades hurraa.

"Öykky, pane kohvi tulele, meile tulid külalised!" hüüdsin ma köögi poole, kust Öykky mulle kuulekalt kui kammerteener vastu noogutas.

Olime just kohvilauda istumas, kui naaberlaagrist Sussexi poiste kolmeliikmeline delegatsioon saabus, kes pikemat juttu tegemata Kallel lihtsalt kätt surusid. Seejärel nende grupi paks mees vilistas ja Kalle jalge ette heideti suur pruun komps.

"See on ju telk!" hüüatasin mina rõõmsalt. "Küll sul aga veab, Kalle!"

Kalle oli näost vähkpunaseks läinud ja mul oli tunne, nagu oleks ta miskipärast neelatanud. See võis muidugi ka karamell olla.

"On mul ikka õigus nii kallist kinki vastu võtta?" kuulsin teda vaikselt pobisemas.

Nüüd sai Jokke võimaluse naljaheitmiseks. Nimelt on savo keeles "on mul õigus" hoopiski samastatav umbes sääraselt, et "kas ma viitsin" ja selle peale ta siis pahvatas:

"Kuule, viitsi ikka!"

Seepeale sai Kalle oma tasakaalu tagasi ja tänas sussexlasi mõnusa käeplaksuga vastu selga ning palus kõiki kohvilauda, kus mina tema adjutandina külaliste aega viitma pidin.

Kui me seal siis istusime ning järgemööda inglise ja saksa keeles vestlesime, panin ma tähele, et Jokke oli kuidagi äraseletatud näoga ja lipitses aina ungarlaste ümber, kummardas nende juures sügavalt ja sättis midagi nende selgade taga. Ma ei pööranud sellele väga tähelepanu, mõtlesin vaid endamisi, et ilmselt on temagi teenindamiskunsti vastu huvi tundma hakanud.

Kuid just selsamal hetkel, kui ungarlased püsti tõusid ning oma kuulsat "Aliviivoo-aliveivoot..." alustasid, juhtus midagi, mis isegi mind õhku ahmima pani.

Kuuldus jube ragin ja üheaegselt tõusis kuus sisisevat raketti õhku, kus need kõva pauguga särama lõid ja aeglaselt allapoole vajuma hakkasid.

Madjarid ehmusid ennast kaameks ja paar nende hulgast kukkus lausa käpuli, sussexlased vahtisid seda kõike suurte hirmunud silmadega ning me muudki olime täitsa hämmingus. Vaikuse lõhkus Jokke räme, võidurõõmus naer.

"See oli kättemaksuks Kalle märjakstegemise eest," hüüdis ta, "ja väikeseks reklaamiks õhtusele peole. Tere tulemast!"

Kalle püüdis Jokke poole võimalikult halvustavat pilku heita, kuid kuna kogu seltskond hoopiski naerma pahvatas, hakkas temagi naerma ja tõlkis Jokke jutu ungarlastelegi.

"Tore, väga tore," ütlesid selle peale madjarid ja hakkasid samuti naerma, kuid pikk tüüp vaatas Jokket sellise pilguga, et mul hakkas vaese vennikese pärast lausa mure, kuna selles pilgus välgatas selgesti mingi lõunamaine veretasu märk.

Saatsime külalised laagriväravateni ja vaevalt olid nad oma platside poole suundunud, kui juba uus saadik kohale saabus.

"Telegramm Kalle Tossavainenile Soome grupist!" teatas ta. "Kust teda leida võiks?"

"See olen mina," vastas Kalle. "Anna aga siia."

Telegrammitooja lahkus ning Kalle avas ümbriku. Kiikasin üle tema õla ja lugesime teate üheaegselt läbi. Seal seisis:

"Kalle Tossavainen, Soome grupp. George Jones põgenes eelmisel ööl. Olge ettevaatlikud. Teatage

kohe kui teda nägema juhtute. Saadan mehed teda otsime. Prefekt."

Olime natuke aega vait kui hiired viljasalves. Kalle peomeeleolus olime George ja teised lurjused täiesti ära unustanud, kuid nüüd tuletasid nad ennast meelde, vahetades lustipidamise taas halli argipäeva vastu. Tundsin, kuidas hirmujudinad mööda selgroogu ülespoole jooksid. Viimaks sain suu lahti.

"On see vast vägev sünnipäevakink," ütlesin ja püüdsin naeratada, kuid naer ei tahtnud kuidagi tulla.

"No nii see on," ühines Kalle minu sõnadega. "Kui juba lööminguks kisub, siis võib seda korralikuks sünnaks nimetada, kas pole, jeh!"

Kalle äigas mulle küünarnukiga ja kukkus ise nii siiralt ja semulikult naerma, et minagi silmapilkselt sellega liitusin. Kogu see hommikune pidutsemine oli juba niigi meie kõhulihased rängalt proovile pannud ning nüüd muutus meie naer lausa hüsteeriliseks, nii et vesi oli silmas, ise teineteisele vastu selga hoope jagades.

"Nüh-hüh-t all-les hakk-kak-ab nal-ja saama," luksus Kalle, lagistades, nagu oleks viimnepäev käes.

"Gh-eh-eorge kah-ah-aenlas!" lisasin mina, põlved nõrgad.

XVI

VEEL KORD GEORGE

"Ikka julgelt ja reipalt me läheme,
nõnda räämas ju olla ei taha me.
Selleks seebitehasesse tuldudki et,
lõpuks seebi saaks viimnegi räämakutt."

Selle salmi tegi meie Magister, kui me järgmisel hommikul kella üheteistkümne ajal kahekordsetesse bussidesse ronisime ja Port Sunlighti poole sõitsime. Linna jõudes tundsime ära tuttavad reklaamid, millega ka meie kodumaal rahvast meelitati küll "Rinso", "Lux" või hoopis "Sunlight Soapi" ostma. Reklaam ja magistri lauluke tekitas meis mingi ettekujutuse Port Sunlightist. Me olime valmis tutvuma tavaliste seebitehastega.

Kuid kui viimaks bussidest väljusime, oli üllatus suur, sest avastasime, et viibime tohutusuurel tehaseterritooriumil ning otsekohe olime sisse piiratud valgetes kitlites naiste poolt, kes meile

tehase eri osi tutvustama pidid. Tundus, et neid osi on lõputult.

"Seal on administratiivhoone, need kaks on laboratooriumid, kus uusi aineid katsetatakse ja seal, kus uusi aineid segatakse, need seal on pakenditehased, siin aga seebi keetmise hooned, need on pakkimisehooned..."

"On siin aga äri püsti aetud," imestas Jokke. "Lähme Luotiga kaasa, tema suundub kõigepealt kontoripoolele."

Luotigá ringi kõndides saime üsna põhjaliku ülevaate kogu tehasest, samuti saime selgeks seebitegemise erinevad etapid. Kõige rohkem huvi pakkusid meile tohutud seebikatlad, ülikiired pakkimismasinad ning healõhnalised parfümeerimisseadmed. Juba teist tundi keerlesime tohutus hoonetelaboründis. Ühe ruumi seinal märkasime vappe ning vastuseks meie uudishimutsemisele seletas giid, et need on tehast külastanud kuningate ja muude kuulsuste mälestuseks sinna riputatud. Isegi sellise kauge riigi nagu Afganistani endine kuningas Amanullah oli oma külaskäiguga tehasele au osutanud ning selle sündmuse auks oli kuninga pilt seinale riputatud. Tema tõmmut nägu vaadates ei saanud Jokke ilkumata jätta:

"Paistab, et tal läks tõesti seepi hädasti vaja!"

"Võib-olla ta just seepärast troonilt tõugatigi," lisas Jussi mõtlikult.

Lõpuks oli tehaseterritoorium läbi vaadatud ja me kogunesime administratiivhoone ette. Ootasime, et meile mälestuseks seebitükk pihku pistetakse, kuid suureks imestuseks ulatati meile hoopis ilusad pakikesed, millele olid trükitud meile juba tuttavad sõnad "Mälestus suur-Jamboreest 1929.a.". Kalle avas oma pakikese ja tõdes, et seep on nende sõnade vääriline.

"Sellega võib ennast isegi pesta," arvas ta, "sest sellel on mõnus ja mehelik lõhn."

"Ma hoian selle papsi jaoks," vastasin mina, "kuna ta ütleb alati, et kodumaised seebid on tema jaoks liiga vänged."

"Jama jutt," torkas Luoti vahele. "Kõlbavad kodumaisedki täitsa hästi, mõne koha pealt on kodumaised isegi paremad, kuna on efektiivsemad."

"Sul võib isegi õigus olla," pobisesin mina piinlikkust tundes, aga otsustasin oma seebi siiski papsi jaoks hoida.

Mõne minuti pärast ronis meie grupp, väljaarvatud Kalle ja mina bussidesse, et sõita väikesesse supellinna New Brightonisse.

"Seal saab oma seebi ka kohe ära proovida," arvas Jokke ja astus bussi. "Kas teie kavatsete siia jääda?"

"Jah," vastas Kalle. "Mul elavad siin tuttavad ning me saime loa neid külastama minna. Peale selle oleme me juba New Brightonis käinud."

"Sa mine kindlasti õppelaev "Fawelli" vaatama," andsin mina nõu. "Kalle kutsuti sügisest selle peale

meremeheametit harjutama, kui ta loomulikult ise tahab."

Peale busside ärasõitu seisime me Kallega esialgu tehase väravas nagu kaks orvuks jäänud jänesepoega, kuid kaunis päikesepaiste ja mõnus tuuleke andsid meile peagi uut hoogu edasi tegutsemiseks.

"Pinevus aina kasvab," ütlesin rohkem teeseldud reipusega, kuna hetkeks oli mulle George meelde tulnud. "Nüüd ei saa meid vist enam miski takistada, et pakk õigesse kohta viia."

"Ei vist," vastas Kalle. "Lähme kesklinna, arvan, et seal peaks mõni selline asutus olema, kust infot saame."

"Täitsa õige!" hüüdsin mina. "Mulle ei tulnud mitte pähegi, et sellised asutused on ju kah olemas."

Kõndisime piki puiesteed ja jõudsimegi varsti esimeste majadeni. Enamikel neist olid alumistel korrustel mitmesugused kauplused ja nii mõnigi kord peatusime, et ilusaid vaateaknaid imetleda. Kui ühest margipoest mööda läksime, tuli sellest välja mees, kes aknakujundust ümber tõstma hakkas.

Ma olen kogu elu markide vastu huvi tundnud ja neid kogunud ehk filatelist olnud nagu peenemalt öelda, ja juba enne Inglismaale tulekut olin planeerinud siit oma margikogule täiendust muretseda. Kuna siiani selleks mahti polnud, otsustasin nüüd seisatada ja aknal väljapandut silmitseda.

"Kas välismaalased?" küsis mees sõbralikult naeratades. "Siin on teile väike mälestus Inglismaast."

Ta ulatas meile mõlemale tsellofankotikese, mis sisaldas suurepärase valiku inglise ja ta asumaade marke. Olin lausa vaimustuses.

"Kas see on tasuta?" küsisin innukalt.

"Jah, loomulikult," vastas mees ja noogutas. "Homsest algab mul soodusmüük, sest olen otsustanud kauplemise lõpetada ja hoopis Šotimaale minna isalt päritud maad harima."

Siis ärkas minus isalt päritud ärivaim ning pikalt arutlemata tirisin Kalle kauplusesse sisse. Arvasin, et ka omanik järgneb meile, kuid tema jäi hoopis välja ning läbi akna nägime, kuidas ta rahulikult teisel pool tänavat asuvasse restorani sisse astus. Siis juhtus veel muudki.

Uks meie taga klõpsatas kinni ja kui sinnapoole pöörasime, nägime midagi, mis mu esialgu lausa kangeks ehmatas.

Uksel seisis George, näol röövellik irvitus. Käes hoidis ta pikka ja teravat jahinuga.

"Rõõm teiega kohtuda," ütles ta, ise pilkavalt meie poole kummardust tehes. "Astume aga tagaruumi, seal saame segamatult vestelda."

"Oh mind lolli!" hüüdsin mina, kui olin kõnevõime tagasi saanud. "See lõksukukkumine on puhtalt minu süü!"

"Ära tühja muretse," lohutas Kalle. "Pole meie olukord nii hull ühti."

"Suu kinni!" käratas George ja avas tagaruumi ukse, millest ta meid jõhkralt sisse lükkas. Seejärel sulges ta ukse, kuid meid ei lasnud ta hetkekski silmist.

"Nüüd annad paki siia, kohe!" kamandas ta pikka nuga silitades, "või naelutan su siinsamas seina külge. Ei ole vaja mulle mingit jama ajada. Pakk peab sul igal juhul kaasas olema, see on kindel."

George vaatas Kallet sellise jubeda pilguga, et mulle tuli ühes filmis nähtud hüään meelde. Kalle oli aga rahulik kui hapupiimatünn.

"Kas mees on vahepeal nii vaeseks jäänud, et püstolitki pole?" tegi sõber viimaks suu lahti. "Sellise pisikese noaga ei suuda sa mul küll hirmu nahka ajada. Olen selliseid kodumaal küll näinud."

Vaatasin Kallet imetleva pilguga, kuid George ajas säärane jutt lausa marru.

"Pakk siia! Kohe!" karjus ta ning tõstis löögivalmilt terariista.

"Ettevaatust!" hüüdis Kalle ja vistus kui kera George jalgadesse. Liigutus oli nii äkiline ja ootamatu, et lurjus kaotas tasakaalu ja kukkus täies pikkuses põrandale pikali. Nuga lendas laias kaares minu jalge ette.

Siis tuli ka mulle elu sisse. Haarasin maast väitsa — hetk hiljem istusin juba röövli turjal ja kõdistasin terava teraga ta kõri.

"Suru aga tugevalt," sõnas Kalle, "ma seon ta jalad oma püksirihmaga kinni."

George tegi mitu katset lahti rabeleda ja mind kätest haarata, kuid siis olin sunnitud natukene tugevamini tema paksu kaela kuditama ning siis sai temast jälle taltsas poiss. Peagi oli Kalle George jalad kinni sidunud ja asus käte kallale, mille sidumiseks kasutas ta röövli oma püksitrakse. Seejärel võttis ta lurjuse rihma ja vahetas selle jalgade ümber oleva oma püksirihma vastu välja.

Siis tõusime me üheaegselt püsti, raputasime oma riideid ning purskasime südamest naerma, teab mitmendat korda selle päeva jooksul.

"See peaks nüüd küll viimane raund olema," tõdesin viimaks, kui naermise lõpetasime.

"Kergelt läks," arvas Kalle. "Politseinikud on vist viletsa toidu peal, kui sellist kinni hoida ei suutnud. Nüüd tulekski neile helistada."

"Jah, ning kaupmeeski tuleks vanglasse toimetada, kuna sääraste asjadega tegeleb," ütlesin mina ning astusin kogemata jalaga George tagumikule kui üle tema telefoni juurde läksin.

Politseijaoskonnas ei tahetud mu jutust esialgu kuidagi aru saada. Olin juba lootuse kaotanud ja käega löömas, kui toru otsa kutsuti keegi teine inimene, kes asjast viimaks sotti sai.

"Väga hea," kuuldus torust. "Juba hommikul vara saime Liverpoolist käsu teda otsima hakata. Tuleme

nii teile kui ka kurjategijale otsekohe järele. Kas kaupmees on kusagil lähedal?"

"Ei ole," ütlesin selle peale. "Ma arvan, et ta lasi jalga."

Asjalugu kaupluse omanikuga polnud aga nii hull kui esialgu arvasime, sest niipea, kui politseiauto hirmsa sireeniga kohale jõudis ja George oli sellesse toimetatud, tuli kaupmees restoranist hämmeldunud näoga välja.

"Mis siin sünnib?" küsis ta imestunult kinni seotud George vaadates.

"Seda peate teie meile rääkima," vastas politseinik, käsi rinnale ristates ja vihase pilguga kaupmeest põrnitsedes. "Tulete meiega politseijaoskonda kaasa. Seal saab teie osalus välja selgitatud."

"Minu osalus?" ehmus kaupmees ja hakkas pealaest jalatallani värisema. "E-ega o-ometi selle eest mind karistada saa, et selle kinniseotud härra palvel talle mõneks hetkeks oma viletsat poodi laenasin ja need noormehed siia sisse meelitasin. Ta rääkis, et on poiste sõber ja tahab neile üllatust valmistada. Ta lubas vastutasuks kogu poe ära osta."

"See on tõsi," pomises George. "Kaupmees ei puutu asjasse."

"Hea küll," otsustas politseiseersant. "Pidage aga meeles, et kui veel üks kord sellisesse supisse satute, siis vastutate juba täie rangusega. Seekord pääsete vaid hoiatusega, kuid vaadake ette, et te teist korda

enam konstaabel Mike O'Flanagani palge ette ei satuks. On selge?"

"S-selge, s-selge," vastas kaupmees, kes ilmselt ei saanud absoluutselt mitte millestki aru.

Mul hakkas tast kahju ja ma selgitasin talle lühidalt, et George oli meile siia püünise seadnud ja tahtis meid ära tappa, kuid õnneks kukkus ise sisse. Arvasin, et kui onkule kogu see lugu seletamata jääks, tunneks ka tema ennast niisama kehvalt kui mina üks kord, kui kihvt vestern poole pealt katkes.

"No, austatud härra skaut, kas te tuleksite nüüd kah autosse," ütles ennast võimsaks konstaabliks nimetanud Mike O'Flanager. "Prefekt ootab juba kärsitult, et teada saada, mis selle kõige taga ikkagi on."

Istusin juhi kõrvale esiistmele, kus Kalle mind juba ootas.

"Me peaksime kõik ausalt ära rääkima," otsustas Kalle, kui me politseijaoskonna poole sõidsime. "Politseist saame infot ka aadressi kohta ja arvan, et asjad lahenevad ruttu."

"Ni-iih," vastasin mina ja tundsin, et mul jääb põnevusest lausa hing kinni.

XVII

PAKI SALADUS

Auto kihutas läbi linna politseijaoskonna poole, kuid ma ei jõudnud eriti ümbrust imetleda, sest tegelesin rohkem oma mõtetega. Aeg-ajalt vaatasin ka Kalle poole, kuid tema pilk ei reetnud midagi, nagu pühvlitel ikka.

Viimaks peatus auto pidurite vingudes, peaaegu selsamal hetkel avati tagauks, politseinikud haarasid kinniseotud George oma valdusse ja Mike O'Flanagen palus meid enesele järgneda. Paari hetke pärast olime prefekti töökabinetis. George oli otse teda ootavasse pokri pistetud.

Meie ees oli kõike muud kui politseipealikku meenutav mees, pisike onku, kes sarnanes rohkem vissis pirnile, vaadates meid lepliku muigega. Kui Mike O'Flanagan oli talle raporteerinud, nõjatus ta sügavamalt suurde tooli ja vaatas uuesti meie peale. Arvasin ta ilmes midagi lugupidamise sarnast leidvat, kuid sama hästi võisin seda ka lihtsalt ette kujutada.

"No nii," ütles ta meile ootamatult sõbralikult. "Liverpooli töökaaslased teatasid mulle hommikul

telefoni teel, et nende meelest pole asi nii lihtne ja siin peab taga olema midagi enamat kui lihtsalt rahavargus. Ninamees George Jones ei kuulu lihtlabaste taskuvaraste kilda ja tema elu on siiani üleüldse ilma suuremate mustade plekkideta möödunud. Nii et pikema sissejuhatuseta tahaksin, et mulle kogu loo ära räägiksite. Kumb teist alustab?"

Me vaatasime Kallega teineteisele otsa ja meie kummagi pilgus oli üleskutse: "Alusta sina!" Kuid kumbki ei alustanud.

"Kalle, sa räägid paremini inglise keelt," pahvatasin mina viimaks.

"Sina oled jälle parem jutuvestja," vastas Kalle. "Mul on siiani meeles see tüli koolis, mille sa hiilgavalt ära seletasid."

Kalle oli piisavalt kaval, et minu jutukusele rõhuda ja nii ma siis istusingi mugavasse tooli prefekti vastas, Kalle istus mu kõrvale ning ma alustasin.

"Lühidalt on asi järgmine: Kui me Kallega talvel plaanisime Jamboree-laagris osalemist, siis oli Kalle kasuisa Tossavainen sellele esialgu väga vastu, kuid hiljem andis siiski oma nõusoleku, võib-olla selle pärast, et oli nii põduraks jäänud, et ei jaksanud Kallega enam vaielda. Kui parajasti kodulinna raudteejaama läksime, tuli Tossavainen meie juurde ja ulatas Kallele hoolikalt ümbrisesse keeratud paki ning käskis selle adressaadile viia, kui tema ise

juhtub ära surema. Juba Helsingis kogesime, et seda pakki tahetakse meilt röövida ja Saksamaal Brunnsbütteli linnas püüdis üks skaudiks maskeerunud Anderssoni-nimeline lurjus Kallele unerohtu sisse joota, et pakki kätte saada, kuid Kalle viskas ta hoopis üle parda kanalisse. Siis meelitas meid Londonis ennast kaasmaalaseks ja direktor Huituks esitlev mees kavalalt lõksu, kus kohtusime ka Dicki nimelise lurjusega ning äsjavangistatud George Jonesiga. Nad ähvardasid meid ära tappa ja nõudsid pakki, kuid õnneks pääsesime Jokke Kalvoneni abiga. Seejärel sunniti meid laagris ühte mahajäätud jahimajja minema, kus meid kinni seoti, kuid siis pääsesime tänu neegritele. Viies juhus oli siis, kui Kallele saadeti mürgitatud šokolaad, aga juhuslikult möödus meist skaut, kes tsiviilelus on farmatseut ning võttis meilt šokolaadi ära. Kuues katse oli Liverpoolis, kus kogu jõuk meid ründas ja kolm neist nüüd kinni istub ning seitsmes pakianastamise operatsioon toimus täna.

"No küll teil on aga seiklusi olnud!" tõdes prefekt kulmukarvu kergitades. "Mis te arvate, kas George Jones on kogu selle kurjategijate kamba pealik?"

"Täitsa kindlasti!" hüüdsime meie ühest suust. "Teesklesime, et me ei saa inglise keelest mõhkugi aru ja kuulsime tänu sellele nii mõndagi," selgitasin mina juurde. "Imestama paneb aga see, et Londonis vahtis George Kalle poole ja nimetas teda Charlesiks ning ütles midagi sellist, et kui politsei meie

kadumisest haisu ninna saab, siis langeb just tema erilise kahtluse alla, kuna ta on mingisuguse varanduse pärija. Sellest jutust ei saanud ma eriti aru."

Minu viimaste lausete ajal oli prefekt toolilt püsti tõusnud. Tema vissis paled olid suure põnevuse peale siledamaks tõmbunud ja omandanud punaka tooni.

"Kas ta tõesti nii ütles?" küsis ta. "Asi on nüüd nii, et ma pean otsekohe helistama ning kirikuõpetaja ja Jonesi advokaadi siia kutsuma. Nende juuresolekul avame paki. Kellele see on adresseeritud?"

"Mrs. Tuulikki Jonesile," vastas Kalle. "See on mul siin käasas, kuid tahaksin ta siiski isiklikult õigele omanikule üle anda. Ei tahaks teda ei advokaadile ega ühelegi teisele isikule loovutada, vaid ainult adressaadile. Seda palus mu kasuisa tungivalt."

Prefekt vaatas Kalle poole, kaval tuluke silmis. Seejärel manas ta näole tõsise ilme. Natukene aega trummeldas ta vastu kirjutuslauda täpselt "Tipperary" taktis ja helistas siis kirikuõpetajale ja mingile advokaadile. Selle järel trummeldas ta veel natuke aega "Tipperaryt", mille jooksul meie juba kärsituks muutusime ning viimaks avas ta suu.

"Kirikuõpetaja ja advokaat Henderson lubasid otsekohe tulla. Nagu juba varem mainisin, on neid siin ilmtingimata vaja. Asi on selles, et mrs. Tuulikki Jones suri mitu aastat tagasi ja tema abikaasa on juba viis aastat hauas."

"Ah nii!" kuuldus Kalle pettunud hääl. "Sel juhul oleme täitsa asjatult rassinud."

"Ei usu, et asjatult," vastas prefekt, vaevumärgatav naeratus veretutel huultel.

Politseinikud olid kohe peale raporti esitamist kabinetist lahkunud, kuid nüüd astus seersant O'Flanagan sisse.

"Härra prefekt," lausus ta, "kas võime vangi käed ja jalad köidikutest lahti teha? Ta on piisavalt tugeva valve all."

"Võite küll," vastas prefekt äraoleval ilmel.

Seersant lahkus ning seejärel tundus vaikus eriti pikale venivat, kuigi minu kell hoopis muud tõestas. Vahepeal raputasin seda, kuna arvasin, et ta on seisma jäänud, aga täitsa korralikus taktis ta siiski tiksus. Kui Kalle poole kiikasin, sain aru, et ka tema on kuidagi kärsitu.

"Tobe see ootamine," ütlesin talle lihtsalt selle pärast, et midagigi teha, sest vaikus hakkas juba närvidele käima.

"On jah," vastas Kalle raugelt. "Olen endiselt põnevil, mis selles pakis ikkagi on, kuigi ei saa seda õigesse kohta toimetada. Vaatame, kas..."

Kalle jutt katkes, sest uksele koputati ja sisse astus kaks meest. Ühes, kellel oli peas must laia äärega müts ning seljas hall suveülikond, millel jäik kõrge kaelus, tundsin ma otsekohe ära kirikuõpetaja, sest tal oli ka kirikuõpetajale omane pidulik olek ja leebe nägu. Teine oli aga paks ja punapõsine,

toimekas ja häälekas, ilmselt siis oodatud advokaat Henderson. Mõlemad tervitasid prefekti nagu vanad semud ning esitlesid ennast seejärel ka meile. Prefekt rääkis neile lühidalt meie seiklustest ning lisas sinna juurde midagi madala, arusaamatu häälega.

Siis mehed istusid ja vaatasid meid uudishimulikult.

"Ehk oleksite nii kena ja avaksite nüüd oma paki," alustas kirikuõpetaja, kelle nimi mulle meelde ei jäänud. "Olete selle väga kavalalt osanud ära peita, kui kurjategijad seda pole suutnud üles leida. No nii, olge kena."

"Ah, mis kavalalt, täitsa tavaliselt," vastas Kalle, kui minagi tema peale suure huviga vaatama jäin.

Ausõna, maailmas pole teist nii nutikat kutti kui Kalle, kes võttis kätte oma ovaalse välipudeli, mis ta vöö küljes kogu aeg oli rippunud, avas selle riidest vutlari ning ka selle tinase kõhu, mille ta oli liitekohtadest lahti teinud. Ja ah-hah, kui suur oli minu hämmastus, kui ta selle seest nüüd paki esile tõi — täpselt sama puhta ja nelinurkse nagu Tossavaineni käes! See oli tõesti kavalalt välja mõeldud, nii et isegi inglismannid ahhetasid.

"Kelle kätte ma selle andma pean?" tahtis Kalle teada ja vaatas järgemööda kõigile otsa.

"Minu kätte, kuna olen olnud mrs. ja mr. Jonesi asjaajaja ja advokaat," teatas mr. Henderson ja haaras paki endale. Siis koukis ta taskust väikese noa,

lõikas sellega paelad katki ning keeras ümbrise lahti ja paljastas paki sisu.

Selles oli messingist väikene nelinurkne karbike. Ma lausa õgisin seda oma silmadega.

Mr.Henderson avas karbikese tuskategeva aeglusega. Lõpuks oli karbisisu ta näppude vahel ja ta tõstis selle üles, et kõik näeks.

"Nagu te näete, lugupeetud härrad," teatas ta tähtsa näoga, "oli karbikeses kuldketiga medaljon ja paberid. Vaatame, mis paberid need on, kuigi ma arvan, et tean seda juba."

"Mina samuti," lisas kirikuõpetaja. Minu meelest oli see täitsa arusaamatu jutt.

Kõigepealt avas mr. Henderson medaljoni, takseeris seda silmapilgu, vaatas korra Kalle poole ja ulatas siis kirikuõpetajale. Ka tema ning viimasena prefektki viskasid pärast medaljoni uurimist pilgu Kalle suunas.

"Nüüd loen ma ette kirja," teatas mr. Henderson. "See on kirjutatud inglise keeles, pean ütlema, et viletsas inglise keeles. Loodan, et saame sellegipoolest aru. Keeleliste parandustega kõlab see niimoodi:

"Mrs. Tuulikki Jones, Port Sunlight, England.

Kallis noorpõlve sõbratar Tuulikki!

Sel ajal, kui saad mu kirja ja medaljoni, olen mina, sinu ammune sünnilinna tuttav, endine madrus Kalle Tossavainen juba teises ilmas, kuhu ükski kättemaks enam ei ulatu. Olen palunud oma

kasupoega, et see toimetaks paki sinuni alles pärast minu surma, kuna olen sinu vastu nii jubedal kombel patustanud, et elavana ei suudaks selle paljastumist taluda.

Siin kaugel kodumaal ei tajunud sa vist mitte ilalgi, kuiväga ma sind armastasin juba siis, kui sa veel päris kooliplika olid. Sina vaid narrisid mind ja naersid mu üle kui suuremaks sirgudes sulle oma armastusest rääkisin. Otsustasin merele minna ja muutuda selliseks, keda ka sina austaksid ja kellega tahaksid abielluda. Purjetasin merel mitu rasket aastat, kogedes vaeva ja valu, kuid kõigest sellest aitas mind üle teadmine, et teen seda sinu enesele võitmiseks. Mul oli juba kena summake kõrvale pandud, kui ühel tormisel ööl laev põhja läks, koos sellega ka kogu mu vaevaga hangitud varandus. Olin eelnevalt murdunud mastipuuga sellise hoobi pähe saanud ja seega võimetu raha päästmist isegi üritama.

Teadvusele tulin alles ühes Londoni haiglas ning teade põhja läinud säästudest mõjus mulle masendavalt. Kõige rohkem masendas mind aga kirja sisu, mille sain kodumaalt venna käest. Seal oli teade, et oled abiellunud mingi rikka inglise laevakindlustajaga ning koos temaga Port Sunlighti elama asunud. See tegi mu haigeks ja sa ei oska isegi ette kujutada, millist valu ma sinu kaotamise pärast tundsin. Mul puudus igasugune eluisu ja vaid tänu oma tugevale natuurile sain sellest löögist üle ning lahkusin

haiglast füüsiliselt täiesti tervena. Hing aga jäigi haigeks, sest läbielatud tusk oli mu muutnud kalgiks, sind ja su abikaasat südamest vihkavaks meheks.

Kui olin Londonis hulk aega sihitult ringi ekselnud, leidsin viimaks kapteni, kelle laev oli paari päeva pärast Norrasse minemas. Leppisin kapteniga kokku, et sõidan tema laeval Trondhjemi. Enne aga otsustasin Port Sunlightist läbi käia ja sulle ning su mehele kätte maksta.

Minu hirmsaks plaaniks oli, mida ma nüüd siiralt kahetsen ja andeks palun, teid mõlemaid ära tappa, kuid kui kohale jõudsin, sain teada, et mul on seda võimatu teha, kuna te olite kuhugi põhja väikesele reisile läinud, nagu sinu mehe sekretär mulle ütles.

Ma isegi ohkasin kergendatult, sest saatus oli ise seega jubeda teo vastu välja astunud, kuid siis mainis sekretär, et te olete oma väikese kaheaastase poja Charles Edwardi lapsehoidjaga koju jätnud ja minus sündis uus hirmus plaan. Otsustasin teie poja röövida, et sellega teile võimalikult palju ja kauakestvat valu valmistada.

Jälitasin lapsehoidjat kui too pargis jalutas ja vankrit lükkas ja mul vedas. Ta jättiski poisi hetkeks üksi ja läks lillemüüja juurde ning sel ajal röövisin ma lapse. Õnneks oli poiss rahulik ega nutnudki eriti ja ma läksin temaga Londonisse. Tema kaelas rippuva medaljoni, milles ka poisi pilt oli, võtsin tal kaelast ja peitsin hoolikalt ära ning laevakaptenile

ütlesin, et võtsin endale Londoni lastekodust lapse. Juba samal päeval hiivas laev ankru ja nädala aja pärast olime Norras. Trondhjemis lahkusin laevalt ja valetasin jälgede segamiseks kaptenile, et lähen edasi ühe eestlaste laevaga.

Loomulikult toimisin ma hoopis teistmoodi. Ei läinud enam isegi vana kodulinna ligi, vaid hakkasin Lääne-Soomes kojameheks. Üks sõbralik ja kergeusklik kirikuõpetaja uskus mu juttu, et olin mingisugusest Helsingi lastekodust kasupoja võtnud ning ta kirjutas Charles Edwardi kirikuraamatusse Kalle Edwardi nime all sisse.

Mitu aastat kujutasin ette, kuidas te piinlete ja Jumal andestagu mulle mu karmus ja keretäied, mida oma kasupojale ohtralt jagasin. Lõpuks lahtus mu viha täielikult ja ma kiindusin temasse ning otsustasin talle maksku mis maksab võimalikult hea haridus anda. Vahepeal tahtsin ta isegi tagasi Inglismaale saata, kuid ei raatsinud temast siiski loobuda.

Nüüd, põdurana, olen otsustanud kasvõi kuidagiviisi oma suurt kuritegu ja pattu heaks teha ning saadan sulle selle kirja ja koos sellega ka medaljoni.

Poiss, kes teile need kohale toimetab, on teie oma lihane poeg Charles Edward.

Palvetan härdalt, et mulle, kurjale, andeks annaksite ja et Kõigevägevam mulle halastaks.

Kalle Tossavainen.

"Rohkem siia midagi kirjutatud pole," teatas mr. Henderson. "Järgmine paber on soome kirikuõpetaja poolt välja antud tõend, kuhu on kirjutatud, et Kalle Edward sündis 10. 8. 1913 ning kuupäev 22. 7. 1915 tähistab adopteerimist."

Kiri oli meile nii tugevat mõju avaldanud, et kui mr. Henderson lõpetas, valitses tükk aega vaikus. Olin vana Tossavaineni teost jahmunud, kuid kõige rohkem hämmeldust valmistas mulle teadmine, et Kalle on mingisuguse inglismanni poeg ning tal on olnud oma õiged vanemad ja kodu ja kõik muu. Mul lõi valujutt südame alt läbi, kui mõtlesin sellele, kuidas vana Tossu Kallet kohelnud oli ja missugust piina valmistas ta Kalle õigetele vanematele. Pisarad kippusid silma ja ma ei suutnud sõbra poole pilkugi heita.

Vaikuse lõpetas vana kirikuõpetaja.

"Mäletan veel hästi," meenutas ta, "millist tohutut valu poja kadumine eriti Charles Edwardi emale valmistas. Mu oma vana süda tõmbub veel praegugi kokku sellele mõeldes. Poja ülesleidmiseks tehti kõik mis võimalik, mr. Jones palkas maa parimad detektiivid, lehtedes lubati leidjale tohutut autasu jne. Viimaks saadi teada, et üks meremees oli Londonis laevale samasuguse kirjeldusega poisi kaasa võtnud, kuid kuhu laev sõitis ning mis nime ta kandis, seda ei õnnestunud kindlaks teha. Käis ju maailmasõda, nii et laev võis hukkunudki olla. Aga mrs. Jones ei lakanud iialgi uskumast, et tema poeg

on veel elus ja surivoodilgi pani ta mulle südamele, et hoolitseksin Charles Edwardi leidmise järel selle eest, et ta saaks kätte oma varanduse ja kirjad, mis ema talle kõik need aastad kirjutanud oli. Suur ülesvõte temast, abikaasast ja pisipojast on minu juures omanikku ootamas, kuid sinul, Henderson, on kõige muu kohta täpne informatsioon."

"Jah," köhatas mr. Henderson ning vaatas Kalle poole. "Teie olete siis Kalle Tossavainen?"

Alles nüüd söendasin minagi Kalle poole vaadata. Ta tundus kahvatuna ning ta silmad olid ebatavaliselt hallid.

"Olen," vastas ta lühidalt.

"Kas te olete ametlikku teadaannet lugenud, mis puudutab Joneside pärandust?" küsis mr. Henderson.

Mind ajas selline pöördumine tigedaks. Vägisi tekkis tunne, et mr. Henderson peab Kallet petiseks. Mõtlesin, et teda tuleks väheke õpetada.

Kuid Kalle viibis nagu kusagil eemal ega vastanud midagi. Alles siis, kui küsimust oli korratud, keeras ta pead ja sõnas:

"Pole kuulnudki, ja kui oleksingi kuulnud, poleks sellest osanud midagi arvata."

"Mis te selle kohta arvate?" küsis advokaat ja pistis meie ette taskust võetud ajalehe väljalõike.

Sellelt lugesime:

"Teatame, et kui Charles Edward Jones, sündinud 10.8.1913 Port Sunlightis, pole enesest ühe aasta ja

ühe päeva jooksul teatanud, tunnistatakse ta surnuks ja ta kaotab pärimisõiguse. Kui seesama Charles Edward, kes 15.7.1915 teadmata kadunuks tunnistati enesest õigeaegselt teada annab, on temal laevakindlustaja mr. Edward Ellis Jonesi ning tema abikaasa mrs. Tuulikki Jonesi varanduse ainupärimise õigus. Vastasel juhul jaotub pärandus seaduses ettenähtud korras.

Port Sunlight, 9.8.1928.
Ex officio: John L. Wood.

"Mina olengi John L. Wood," kommenteeris prefekt, "ja tänaseks on aasta ja üks päev möödunud. Kui Charles Edward täna õhtuks enesest märku ei anna, pärib varanduse tema onu George Jones."

"Charles Edward on ju siin!" hüüatasin mina. "Ise näete!"

Olin inglismannide sellisest kokutamisest lausa hämmingus. On ikka konnasöödikud, mõtlesin vihaga.

"Seda me tõepoolest näeme," tõdes mr. Henderson leplikult, "et meie ees olev poiss on ilmselt Charles Edward, kuid meil on tarvis veel lisatõestust. Seaduste järgi pole Kalle Tossavaineni kiri ja esitatud dokument piisav tõestusmaterjal. Tarvis oleks veel vähemalt ühte, kes teid on suuteline Charles Edwardiks tunnistama."

"Kas see pole juba piisav tõestusmaterjal," torkasin mina, "et George palkas terve jõugu

lurjuseid Kalle röövimiseks ja tapmiseks?! Kas see pole piisav, et George teadis kogu asja täpselt ja tegi kõik, et pakk õigeks ajaks adressaadini ei jõuaks?"

"Kuid asja võib ka niiviisi tõlgendada," ütles seepeale mr. Henderson, "et mr. George Jones sai teada, et hoopis temalt tahetakse pettuse teel seaduslik pärandus ära röövida ning palkas endale abilised, kes sellist asja takistaksid. Selle eest saab ta nüüd loomulikult seadusega vastava karistuse, kuid ega see juhtum veel tõesta, et Kalle Tossavainen on just Charles Edward Jones."

"Ah, et meie ja pettusega!" karjusin mina nüüd juba päris tigedalt ning võtsin Kalle küünarnukist kinni. "Kuule, vennas, lähme parem minema, mind ajab juba öökima!"

"Istu, mu poeg," ütles kirikuõpetaja väga sõbraliku häälega. "Mina võin tõestada, kas see poiss on Charles Edward või ei ole."

Ta vaatas oma selgete silmadega Kallele otsa.

"Võta oma jakk ja särk seljast," ütles ta.

Kalle vahtis natuke aega totral ilmel ringi, siis aga paljastas oma lihastes ülakeha.

"Tõsta üles oma vasak käsi," jätkas püsti tõusnud kirikuõpetaja ning astus Kalle juurde. Kalle kuuletus ja kirikuõpetaja uuris tema kaenlaalust. Seejärel ajas ta enese sirgu ning pöördus mr. Hendersoni poole.

"Võin vandega kinnitada, et see poiss on Charles Edward," teatas ta pidulikult. "Mina olen selle poisi ristinud ja tean ka tema erilisest hobuserauakuju-

lisest sünnimärgist, mida mrs. Jones ka ühes oma kirjas mainis ja mida teiegi võite nüüd vaadata. Peale selle on poiss täpselt oma isa nägu.

"No see on juba aruka inimese jutt!" hüüatasin mina, kuid tegin seda õnneks soome keeles.

Prefekt ja advokaat vaatasid hetke üksteisele nagu arupidavalt otsa. Lõpuks mr. Henderson noogutas ning prefekt tegi sama.

"See lisatõestus on piisav," otsustas mr. Henderson ja pani paberid ja medaljoni portfelli. "Asi tuleb järgmisel nädalal arutusele ja mina säästan mr. Charles Edward Jonesi aega ning ajan selle kõik ise korda. Lubage teid, mr. Jones, õnnitleda miljoninaelase päranduse omanikuks saamise puhul!"

Mr. Henderson tõusis püsti ning surus aupaklikult Kalle kätt. Kalle oli täitsa nagu kuskil ära. Vaevalt et ta täielikult üleüldse taipaski, millest jutt käis.

"Miljon naela!" pobisesin mina šokeeritult. "See on ju tohutu summa! Miljon naela semu Kallele!"

"Tundub tõenäoline," rääkis prefekt, "et mr. George Jones sai kusagilt teada, et teie olete elus ja võttis seepärast kuritöö ette. Lubage minulgi viimaks teid südamest õnnitleda. Teid tuleb nüüd ju ka selle puhul õnnitleda, et olete viimaks oma kodumaale tagasi jõudnud, teil on nüüd kõik Inglismaa kodaniku õigused."

Prefekt surus Kalle kätt, kuid mina tundsin musta masendust. Minuni jõudis teadmine, et Kalle

on nüüd rikas inglismann ning ta jääb kindlasti siia — Port Sunlìghti, oma koju ja mina ei saagi teda endale kasuvennaks. Hüvasti, ilus unistus, mõtlesin ma lootusetult.

Siis aga koputas mu südametunnistus, ajades egoistlikud mõtted laiali ning ma rõõmustasin armsa sõbra suure õnne üle.

"Palju õnne sulle, vana pühvel!" ütlesin mina ja lajatasin Kallele ühe laksu. "Ära siis kohe nii uhkeks ka mine, et endise kodumaa ja vanad sõbrad ära unustad."

Kalle vaatas mulle niisuguse näoga otsa, et mul hakkas oma sõnade üle lausa häbi. Peale selle polnud ta üldse rõõmsa näoga. Mis tal küll viga peaks olema?

"Saan sinust sel hetkel suurepäraselt aru, mu noor sõber," ütles kirikuõpetaja ja pani käe Kalle õlale. "Lähme nüüd kahekesi minu juurde. Sinu sõber võib laagrisse tagasi minna. Tahad kindlasti oma ema kirju ja perepilte näha, võin sulle ka su isast jutustada. Käime ka su vanemate haual, see ehk leevendab pisut su valu, et oled nad nii varakult kaotanud. Pidage meeles, sõbrad, et surma ees vaikib valu ja viha. Seejärel ehk ei vihka sinagi enam oma kasuisa, kuigi ta sulle elus nii palju tuska on valmistanud."

Alles nüüd ärkas Kalle oma tardumusest.

"Mina ei vihka kedagi," ütles ta selge häälega. "Mine sina, Nike, nüüd laagrisse tagasi. Arvan, et

mul on kõige õigem kirikhärraga üksi kaasa minna. Ega sa, vennas, ei solvu?"

"Ei," vastasin talle ja tundsin, kuidas midagi karedat kurgus kuditab.

"Ütle korrapidajale, et tulen hiljem," jätkas Kalle, "kuid ära sellest juhtumist mitte kellelegi iitsata. Jäägu see meie kahe omavaheliseks saladuseks, eks."

"Loomulikult," kinnitasin mina, "No, lähme siis."

"Mrs. Jonesil oli kaks autot," sekkus mr. Henderson jutu sisse. "Need on praegu minu käsutuses. Võin ühe neist kohe kirikuõpetajale ja mr. Jonesile ning teise mr. Nikkilä jaoks kohale helistada."

"See oleks suurepärane!" hüüdsin mina. Kujutasin poiste nägusid ette, kui uhke autoga laagriplatsile sõidan.

"Nägemist, vana semu!" ütles Kalle kui me mõne aja pärast kohalesaabunud autodesse istusime.

"Nägemist, nägemist," vastasin talle ja tõmbasin sõidukiukse pauguga kinni.

Laagri poole sõites meenutasin ma kõike juhtunut. Ma ei saanud sinna midagi parata, aga hoolimata heameelest, et sõbral kõik nii hästi oli läinud, tundsin ikkagi tohutut kurbust, sest juba järgmisel päeval asume koduteele, kuid ilma Kalleta.

"Oi, jah!" ohkasin täiest südamest.

XVIII

KAHE RIIGI KODANIK

Suurlaagri viimane õhtu möödus mitmesuguste skaudiaskelduste tähe all. See oli täis põristamist ja lärmi, värve ja valgust, nii et terve laagri territoorium tundus kui voolu täis elektripatarei. Iga maa süütas oma laagriplatsil hüvastijätulõkke, mille äärde võis vabalt jalutada igaüks, kel soov tekkis, nii et aeg-ajalt oli näiteks meie lõkkeplatsi puhul raske aru saada, oli see hiinlaste või hoopis neegrite oma, kuna nii pilusilmi kui ka mustanahalisi käis lausa murdu meid külastamas. Meie vana Vipuse tohtkate vähenes lausa silmnähtavalt, kuna külalised näppasid endale sellest mälestuseks tükikesi.

Jokke säästis ilutulestiku Kalle tulekuks. Siis läks alles minugi jaoks see õige pidu lahti, kui Kalle viimaks kella 22 paiku kohale saabus. Esialgu oli ta kuidagi tõsine, kuid viimaks võttis temagi vedu ja lõpuks tegi ta juba nii vahvat pühvlilärmi, et teist sellist polnud terves laagris. Kui raketid viimaks sahinal õhku tõusid, viiekümne ungarlase ehitatud

"lohe" meie kohal tiirutas ja neegrid metsikult huilates taeva tõusnud suurt kuud tervitasid, tundus kõik nii lõputult vahvana, et minugi suu pidevale naerule keeras. Veel järgmiselgi hommikul oli see mul huulil.

Lärm lakkas pärast südaööd, külalised lahkusid ja meie, soomlased, moodustasime peapomo nõuande järgi ümber lõkke sõprusketi. Tekid ümber, võtsime me üksteisel kätest kinni ja laulsime igivana palverändurite laulu, mis samal ajal kõigi eri maade skautide lõkkeplatsidel kõlas: "Maa on nii kaunis". Seejärel pidas peapomo lühikese südamliku tänupalvuse, nii et meie viimane laagriõhtu lõppes väga armsas meeleolus.

"Tänane õhtu pani kõigele kena krooni," tõdes Jaska, kui me telgis lahti riietusime. "Tuleb selline kaunis ja pidulik meeleolu, kui meenutada laagris veedetud päevi."

"Jätkub mitmeks aastaks meeleolu tõstmiseks," lisas vähese jutuga Jussi. "Õnneks on Nike ka nii palju fotoaparaati klõpsinud, et saab tükk aega nende varal kõike meenutada. Loodame, et viimane kuuvalguse piltki ilusasti välja tuleb, sest ma olin sellel just esiplaanil."

"Mina püüdsin sellel aga eriti üleva ilmega olla," lisas Jokke mulle silma tehes.

"Kuidas üks rebasenägu saab üleva ilmega olla?" mõmisesin mina vastu.

Jokke sai mu sõnade peale veidike pahaseks, kuid me olime kõik nii hirmus väsinud, et ei viitsinud isegi käsikähmlust alustada.

"Poisid, magama!" kamandas Jaska. "Hommikul ootab meid laagri kokkupanek ja see on üpris raske töö. Eriti kui peaks sajune ilm olema."

"Pühapäeviti ei saja vihma isegi Inglismaal mitte," üritas Jokke ennast ja teisi lohutada.

Samas kostus kusagilt pidulik pasunasignaal, mis tähistas kolmanda Jamboree-laagri lõppemist. See sundis meid vaikima ja oma mõtetega tegelema kuni uinusime.

Jaska ennustus sajusest ilmast ei pidanud õnneks paika, pühapäeva hommik oli pilvitu ja täis päikest. Tuul oli küll tugev, kuid andis meile just õiget hoogu laagri kokkupanemisel. Hakkasime selle tööga kohe peale hommikusööki pihta ning keskpäevaks oli juba kõik kombes: telgid ja teised laagritarbed olid ilusasti ära pakitud ning ootasid koos meie seljakottidega laagriplatsi ääres autosid, millega need Liverpooli rongile viiakse. Õhtul pidi rong otse Hulli sõitma, kus meid "Arcturus" juba sadamas ootas.

"Ilmselt on õige mitu naela ära kulutatud, kuna seljakotid tunduvad kõigil päris punnis olevat," arvas Luoti, kui meie ümmargusi kompse vaatas. "Selle asemel, et igasugu tarbetut pudi-padi kokku osta, oleksite võinud raha hoopiski säästa."

"Nüüd on juba hilja meid säästmisele õhutada," vastas Öykky. "Ja lõppude lõpuks peab inglismannidel meist ka mingisugune kasu olema. Ega säärast suurlaagrit ilma rahata püsti saa panna ja meie laagrimaks ei korva ilmselt pooltki kulutustest."

"Selle jutuga panid sa küll mööda," sõnas Luoti. "Uurisin eile just seda asja ning tuli välja, et väljaminekud ja sissetulekud on kõik kenasti tasakaalus. Suur protsent tuligi just kaupluste kasumist, ka külastajate piletiraha on päris jõudsalt laekunud ning kõik muu on samuti hea skautliku tasemega kulgenud, et inglismannidele on isegi mingid kasumid laekunud."

"Eks tule ju kodustelegi natuke head meelt teha ja kingitusi kaasa viia," arvas Öykky selle jutu peale. "Ega sinu kottki just see kõikse kõhnem ole."

Kõik ülejäänud liitusid oma mõtetes Öykkyga, sest Luoti, eesrindliku pankuri ja kokkuhoidliku inimesena, oli endalegi niisuguse koguse kojuveetavaid kingitusi ostnud, et tema trullakas pagas ähvardas meie kõigi omad hoopiski varju jätta. See laiutas kui hiigelkonn meie seljakottide keskel.

Kingitustest rääkimine oli mind mõttes pannud läbi revideerima kogu mu ostude hulga ning kalkuleerima, kas kõikide jaoks on ikka kindlasti midagi kaasa pandud. Kujutasin juba vaimusilmis ette koduste tohutut heameelt. Kuid siis mõtlesin selle üle, kuidas nad suhtuvad sellesse, et Kalle ei

naasegi enam kodumaale. See oli vastikult segav mõte.

"Mis tunne on olla miljonär?" küsisin Kallelt, kui seljakotte kinni siduda üritasime. "Sina võtad nüüd oma koti ja sõidad uhkelt isikliku autoga uude kodusse."

Minu hääles oli terake kibestumist, kuna ei suutnud seda korralikult varjata ning Kalle sai sellest aru. Sõna "kodu" kuuldes ajas ta end sirgu.

"Kodu," ütles ta mõtlikult. "Tõepoolest, nüüd on minulgi oma kodu. See on suur maamõis Port Sunlighti lähedal. Käisin seal õhtul kirikuõpetaja ja mr. Hendersoniga. Tead, Nike, sa pead mulle kindlasti lubama, et tuled mulle igal suvel külla. Seal on ruumi kogu teie perele ja ma tahan, et te kõik ka sinna tuleksite. Teeme igal õhtul toreda peo ning meenutame suurlaagrit ja Soomet ja kõike muud. Lepime kohe kokku, et juba järgmisel suvel tulete kogu perega. No see oleks alles "kümnesse"! Saadaksin auto teile Hullini vastu!"

Kalle tähelepanelikkus meie pere suhtes oli nii liigutav, et ei raatsinud talle meelde tuletada, et meie pere rahakott pole just nii hirmus paks, et sellise reisi ette saaksime võtta. Kartsin ka seda, et kui Kallele oleksin nii ütelnud, oleks ta minust ilmselt valesti aru saanud ning teinud ettepaneku kogu reis omalt poolt kinni maksta. Ma lausa punastasin häbist, kui sellele mõtlesin.

"Sina jääd siis nüüd siia," ütlesin, et mitte tema ettepanekule vastata. "Sul on nüüd nii palju asju ajada, et ei jõua ilmselt meid rongi peale saatmagi tulla. Kas sa üleüldse enam Soomemaale satudki?"

Viimane lause lipsas mul iseenesest üle huulte ja veel nii lootusetu häälega, et mul kohe piinlik hakkas. Kalle muutus tõsiseks.

"Kas sa tõepoolest kujutad ette, et ma võiksin Soomemaa unustada?" küsis ta ebalevalt. "Kuigi olen sünni poolest pooleldi inglane, olen ju ka soomlane ning ei saa mitte kunagi Soomet unustada. Pole ma mingi sentimentaalne memmekas ja ma ei üritagi sulle selgitama hakata, mis mind selle teise kodumaaga ühendab, kuid seda ütlen ma kindlalt, et Soome on minu emakeele maa ning andnud mulle palju eluks vajaminevat. Arvan, et minust poleks iialgi kasvanud selline iseseisev ja tugev inimene, kui poleks minu kasuisa Tossut. Mu oma vanemad oleksid mind arvatavasti nunnutanud, et minust oleks kasvanud mingi hellitatud nannipunn, kes poleks isegi toidulauas iseseisvalt söömisegagi hakkama saanud."

"Sa siis ei vihkagi enam vana Tossavainenit?" küsisin ma heameelt tundes, sest mr. Hendersoni poolt ette loetud kiri oli minus Tossu vastu kaastunde äratanud.

"Ma ei vihka kedagi," vastas Kalle ja naeratas mulle nii mõnusasti, et see mu tuju kohe paremaks

muutis, "või kui, siis ehk põhjakõrbenud kaeraputru ja pahaks läinud räimesid."

Lõuna paiku seadsid skaudijuhid ennast valmis, et Liverpooli katedraali pidulikule laagrilõpujumalateenistusele minna. Üks neis andis teada, et lisaks vanematele, võib sellest üritusest igast laagrist ka kaks skauti osa võtta, kes tulevikus hakkaks Jamboree-sõnumit omakorda noorematele edastama. Paljude tahtjate hulgast valiti välja meid Kallega.

Jumalateenistus oli südamesseminev ja meeldejääv. Võimsalt kaikus tuhandehäälne laul katedraali võlvide all ning pidulikena mõjusid seal lausutud sõnad. Liverpooli piiskop ise täies ametirüüs rääkis meile rahust, mille teenistuses on kogu skaudiliikumine ja mis peaks olema aluseks kõigi erinevate rahvaste omavahelises suhtlemises. Ta pööras meie tähelepanu sellele, et just praegu istubki tema ees tuhatpäine kuulajaskond, kes on tõeline eri rahvustest ja rassidest tekkinud vennaskond. Meie lubasime omalt poolt teha kõik, et saavutada maailmas rahu ja vendlus.

Katedraalist väljusime enesessetõmbunuina. Olime vaevalt paar sammu teinud, kui Kalle otsustava näoga minu poole pöördus.

"Ma võtan takso ja sõidan korraks Port Sunlighti," teatas ta. "Mul on seal tarvis paar asja ära korraldada. Vaata sina nii kaua mu seljakoti järele."

"Hea küll," nõustusin mina. "Aga mida sa..."

Ta ei läbenud mu küsimust ära kuulata, nii kiire tundus tal olevat. Hetk hiljem nägin teda juba autost minu poole lehvitamas.

Läksin koos Kalle äramineku üle imestust avaldavate skaudijuhtidega laagriplatsile tagasi ja mu meel oli mõru, sest olin enam kui kindel, et Kalle naaseb vaid selleks, et oma seljakott võtta ja kaduda.

Pea saabusid tellitud kastiautod, kuhu telgid ja muu varustus peale laaditi ning seejärel marssisime meie väravate juurde, kus bussid ootasid. Heitsin veel viimase pilgu tühjaksjäänud laagriplatsile, et mõttes sellega hüvasti jätta.

Igal pool valitses ärev mineku sigin-sagin ning kõlasid mööduvate rühmade tervitushuiked. Haarasime oma seljakotid ja hakkasime minema.

"Kus Kalle on?" imestas Jaska. "Kes tema seljakoti võtab?"

"Mina," vastasin talle ja nägin samas mööda teed meie poole sõitvat autot. Hetke pärast väljus sellest Kalle. Ta haaras oma seljakoti, vinnas selle selga ja hakkas koos meiega värava poole marssima.

Kalle oli nii hirmus õnneliku näoga, et see lausa solvas mind, kuna kujutasin ette, et tal on lihtsalt hea meel, et viimaks oma teed saab minna. Samas siunasin ennast niisuguste egoistlike ja madalate mõtete pärast.

"Varsti jätame jumalaga," ütlesin Kallele. "Sa lähed oma teed, kui meie bussidesse istume."

"Kas sa tahad minust juba nii kiiresti lahti saada?" küsis tema naerdes. "Sel juhul pead pettuma, minust sa nii kergelt juba ei pääse."

"Mis sa sellega öelda tahad?" küsisin vastu ja jäin uue lootuse tärkamise ajel lausa seisma.

"Seda," vastas Kalle ja kohendas oma kandamit, "et käisin mr. Hendersonile korradlusi andmas, et ta mu majapidamise eest seni hoolt kannaks, kuni Soomes olen."

"Oh sa, vana semu, tuled ikka kaasa!" rõõmustasin mina. "Sa ei oska ette kujutada, kui hea meel mul on! Tahaks lausa taevasse karata!"

"Eks sa katsu," irvitas Kalle ja vaatas mu raske kandami peale. "Lõpliku otsuse tegin katedraalis — kõigepealt lõpetan Soomes kooli ja siis tulen siia Inglismaale isa ametit õppima. Talved veedan Soomes ja suviti tuleme sinuga koos siia. Sinust peab kah laevakindlustaja saama — mina teen oma tööd siin ja sina Helsingis ja nii oleme me omavahel kogu aeg seotud. On sul asi selge, jõmm!"

Ei osanud talle midagi vastata, vaatasin vaid teda, nägu imetlusest säramas.

"Korraldasin muudki," jätkas Kalle kiirel sammul edasi rühkides. "Mr. Henderson ütles, et mul on piisavalt vaba sularaha ning seepärast otsustasin ma sellest osa kohe ära raisata. Ära sa sellest ainult Luotile kõssa! Ma nimelt lasin oma maavaldusesse põhjamaade skaudijuhtide koolituskeskuse rajada ja peale selle lasin veel tundmatuks jääda sooviva

heategijana meie lipkonna nimele nii palju raha saata, et võime endale ilusa skaudimaja ehitada."

"Tuled sa ikka seniks meie juurde elama?" küsisin ıllelt õnnelikuna kui vihmaussi leidnud kukepoeg.

"Loomulikult," vastas tema ning nende sõnadega kukkus ka viimane kivi mürinal mu südamelt.

"Oled sina aga semu!" ütlesin imetlusega. "Ja mida sa siis lõpuks endale muretseda oled kavatsenud?"

"Uue välipudeli," vastas Kalle.

Seejärel naeratas ta mulle paljutähendavalt.

60.–
€ 3.83